

Kallelse

2020-08-24

13:00–16:30

Business Region Göteborg AB, Östra Hamngatan 5

Mötet sammankallas av **Patrik Andersson**

Deltagare Anders Sundberg (M)
Lennart Olsson (L)
Angela Aylward (MP)
Bengt Forsling (S)
Håkan Eriksson (V)
Olov Langenius (D)
Stefan Gustafsson (S)
Marith Hesse (M)
Boris Leimar (SD)
Eva-Lena Albihn Vice VD, sekreterare
Patrik Andersson VD

13:00 – 13:05	51. Sammanträdet öppnas	Anders Sundberg
	52. Val av protokolljusterare	Anders Sundberg
	53. Föregående mötesprotokoll	Anders Sundberg
	54. Anmälan jäv	Anders Sundberg
13:05-13:25	55. JC Gravyr & Tryck AB deltar och delger styrelsen sin syn på att driva företag i Göteborg och Göteborgsregionen	Johnny Stangmo/ Madeleine Stangmo Storåsen
13:25 – 13:40	56. Information ekonomi- och verksamhetsrapport 2020-07-31 (10 minuter föredragning)	Patrik Andersson
13:40 – 14:05	57. Agenda 2030 VDs uppdrag att operationalisera <ul style="list-style-type: none">• Styrelsens inspel på det fortsatta arbetet	Susan Runsten

14:05 – 14:15	58. Beslut markberedskap	Pär Abrahamsson
	59. Effekter näringslivet Covid-19	
14:15-14:30	<ul style="list-style-type: none"> • Information effekter på näringslivet Covid-19 	Henrik Einarsson
14:30-14:35	<ul style="list-style-type: none"> • Återrapportering kongress i temat Post Corona på och med Svenska Mässan 	Eva-Lena Albihn
14:35-14:50	<ul style="list-style-type: none"> • Erfarenheter av statliga och lokala stödåtgärder till näringslivet (5 minuter föredragning) 	Torbjörn Kvarefelt
14:50 – 15:00	PAUS	
15:00 – 15:20	60. Näringslivsstrategiskt program	
	<ul style="list-style-type: none"> • Utfall HP 2019-2021 för godkännande • Beslut prioriterade indikatorer HP 2022-2023 ((7 minuter föredragning) 	Pia Areblad
15:20 – 15:30	61. Utredning KF uppdrag Handelskvällar (4 minuter föredragning)	Patrik Andersson
15:30 – 15:40	62. Remiss Öka den hållbara lokala livsmedelsproduktionen i Göteborgs Stad (3 minuter föredragning)	Eva-Lena Albihn
15:40– 15:55	63. Beslut om	
	<ul style="list-style-type: none"> • Instruktion styrelseutskott delägda bolag • Delegater styrelseutskott delägda bolag 	Anders Sundberg/ Patrik Andersson
15:55 – 16:20	64. Inför Ägardialog Göteborgs Stadshus AB	Anders Sundberg/ Patrik Andersson
16:20 – 16:35	65. Delägda bolag	
	<ul style="list-style-type: none"> • Rapportering från Göteborgs Tekniska College AB årsstämma (5 minuter) • Rapportering från Sahlgrenska Science Parks årsstämma (5 minuter) • Almis förslag på finansiering 2021 och framåt (5 minuter) • Ny VD Almi Väst AB 	Bengt Forsling Stefan Gustafsson Patrik Andersson Patrik Andersson
	66. Övriga frågor	

Tid: 13.00-16.30 styrelsemöte
Plats: Östra Hamngatan 5, samt Teams
Paragrafer: 35-50

Närvarande

Ledamöter

Anders Sundberg, Ordförande
Lennart Olsson, 1:e vice ordförande
Angela Aylward, 2 vice ordförande
Marith Hesse, Ledamot via Teams
Håkan Eriksson, Ledamot §35-§47
Olov Langenius, Ledamot
Boris Leimar, Ledamot §35-§44
Stefan Gustafsson, Ledamot §35-§44
Patrik Andersson, VD
Eva-Lena Albihn, vice VD och sekreterare
Kajsa Dahlsten, BRG, (§ 41) via Teams
Pia Areblad, BRG (§ 42)
Pär Abrahamsson, BRG (§ 42)
Annelie Wignell, BRG (§ 43)
Maria Strömberg, BRG (§ 44)
Anna-Lena Johansson, BRG (§ 44)
Andreas Göthberg, BRG (§ 44)

Justeringsdag: 2020-06-15

Underskrifter

Sekreterare

Eva-Lena Albihn

Ordförande

Anders Sundberg

Justerande

Angela Aylward

§ 35 Sammanträdet öppnas

Anders Sundberg öppnade sammanträdet och hälsade styrelsen välkommen.

§ 36 Val av protokolljusterare

Att jämte ordföranden justera dagens protokoll utsågs Angela Aylward.

§ 37 Föregående mötesprotokoll

Föregående mötesprotokoll lades med godkännande till handlingarna.

§ 38 Anmälan jäv

Ingen anmälde jäv.

§ 39 Information ekonomi och verksamhetsrapport per 20-05-31.

Patrik Andersson föredrog ekonomi och verksamhetsrapport per 20-05-31.

Styrelsen noterade ekonomi och verksamhetsrapport per 20-05-31.

Ett underlag för föredragningen bilägges protokollet.

§ 40 Effekter näringslivet Covid-19

Patrik Andersson föredrog effekterna i näringslivet Covid-19.

Styrelsen noterade effekter i näringslivet Covid-19.

Styrelsen beslutade att Patrik Andersson får i uppdrag att se möjligheterna att ordna en kongress i temat Post Corona på och med Svenska Mässan.

Åtterrapporeras 200824.

Ett underlag för föredragningen bilägges protokollet.

§ 41 Uppföljning företagsklimatet

Kajsa Dahlsten föredrog uppföljning av företagsklimatet när det gäller näringslivsstrategiska programmet och BRG:s egna arbete.

Styrelsen noterade uppföljning av företagsklimatet.

Ett underlag för föredragningen bilägges protokollet.

§ 42 Redovisning av uppdrag från Stadshus

Pia Areblad föredrog rapporten kring hur andra starka europeiska storstadsregioner arbetar för att skapa bättre förutsättningar för företagande.

I styrelsen beslutade att,

Uppdraget att belysa relevanta städers näringslivsutveckling, gällande hur man arbetar tillsammans i regionen/staden för att skapa bättre förutsättningar för företagande samt hur näringslivskontoret är uppbyggt, godkändes för vidare behandling av Stadshus AB.

Patrik Andersson får i uppdrag att undersöka möjligheterna om hur ett permanent Näringslivsråd kopplat till Business Region Göteborgs styrelse kan fungera samt se över hur vi bättre kan kundsegmentera vår kommunikation så att det bättre syns hur vi arbetar mot små, medelstora och stora företag.

Pär Abrahamsson presenterade en nulägesrapportering av uppdraget bedöma behovet av markberedskap och översiktsplanering för näringslivsutveckling.

Ett underlag för föredragningen bilägges protokollet.

§ 43 Diskussioner KPI:er/ratecard

Annelie Wignell presenterade KPI/Rate card underlaget över mått att inkludera i styrelserapporten.

Styrelsen förde en diskussion över mått och mätetal som kan vara relevanta att belysa i den ekonomi- och verksamhetsrapport som bolaget lämnar för information vid varje styrelsemöte. Mätetalen utgår från årets verksamhetsplan och kommer inkluderas i kommande rapporter och successivt utvecklas över tid med målsättningen att ge styrelsen en översikt över periodens utveckling och resultat.

§ 44 Information specifika områden kopplat till post Corona

Maria Strömberg presenterade mobilitetsområdet.

Andreas Göthberg presenterade etableringsarbetet.

Anna-Lena Johansson beskrev omställningsfunktionen och de branschvisa regionala kompetensråden.

§ 45 Remiss Bilfria söndagar

Patrik Andersson presenterade tjänsteskrivelsen kring yttrande från BRG angående -Motion av Stina Svensson (FI) och Teysir Subhi (FI) om bilfria söndagar.

Styrelsen beslutade att,

godkänna bilagd tjänsteskrivelse för vidare hantering till Stadsledningskontoret.

§ 46 Beslut bisyssla VD

Anders Sundberg presenterade ärendet om förfrågan om bisyssla för VD.

Styrelsen beslutade att,

godkänna VDs förfrågan om bisyssla.

§ 47 Delägda bolag

Håkan Eriksson rapporterade från ALMI:s årsstämma.

Lennart Olsson rapporterade från Lindholmen Science Parks årsstämma.

Olle Langenius rapporterade från Johanneberg Science Parks årsstämma.

Stefan Gustavsson rapporterar från Sahlgrenska Science Parks årsstämma per styrelsemötet 20-08-24.

Bengt Forsling rapporterar från Göteborgs Tekniska Collage AB årsstämma per på styrelsemötet 20-08-24.

§ 48 Utskott styrelsen delägda bolag

Patrik Andersson redogjorde för tjänsteutlåtande, utskott till styrelsen.

Styrelsen beslutade att.

Utse ett utskott till styrelsen att förbereda ärenden som rör ägarstyrningen i delägda bolag om max fyra personer inklusive styrelseordförande och VD.

Ge VD i uppdrag att ta fram ett förslag på instruktion att fatta beslut på kommande styrelsemöte för att därefter starta ett utskottsarbete i enlighet med målsättning och instruktion.

§ 49 Kallelse till extra bolagsstämma, per capsulam, förslagsvis 18 juni 2020.

Patrik Andersson presenterade ärendet om kallelse till extra bolagsstämma, per capsulam, förslagsvis 18 juni.

Styrelsen beslutade att,

1. Business Region Göteborg AB kallar till extra bolagsstämma per capsulam den 18 juni 2020 för att anta ägardirektiv för Business Region Göteborg AB, fastställt av kommunfullmäktige den 14 maj 2020.
2. Beslut i denna paragraf förklaras omedelbart justerat.

§ 50 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

Avdelning/funktion	Dokumenttyp
Susan Runsten/ Kluster och innovation	Information
Datum - Upprättad	Datum – Senast uppdaterad
2020-08-17	2020-08-17

Ärende för information

1. Agenda 2030 som utgångspunkt för bolagets verksamhet

1.1. INFORMATION

2. På styrelsemöte 19-12-06 beslutades att, utifrån förslag från presidiet, ge VD i uppdrag att redogöra för hur, givet stadens budget för 2020, bolagets insatser för näringslivets affärsmöjligheter och innovationsprocesser tar utgångspunkt i Agenda 2030-målen samt att utreda hur bolaget kan operationalisera "hållbar tillväxt", enligt detsamma.

På styrelsen strategidag 20-04-16 presenterades ett första delresultat av arbetet för inspel och synpunkter. På styrelsemöte 20-08-24 ges information om de förslag som tagits fram därefter för att styrelsen ska ges möjlighet att ha inspel och synpunkter också på detta. Därefter kommer hela ärendet upp för beslut 20-09-21.

2.1. SAMMANFATTNING

Kapitel 1 i bifogad rapport beskriver det angreppssätt som använts för att arbeta med styrelseuppdraget. Resultatet av den relevans- och väsentlighetsanalys som har genomförts presenteras, liksom de styrke- och utvecklingsområden som identifierats för bolaget. Ett resonemang förs också om hur bolaget kan operationalisera "hållbar tillväxt", enligt Agenda 2030. Innehållet i kapitel 1 har presenterats på styrelsens strategidag den 16 april, för ledningsgruppen och på stormöte med samtliga anställda under våren.

Kapitel 2 innehåller förslag på övergripande mål, indikatorer och aktiviteter som kan leda till en operationalisering av Agenda 2030 i bolagets verksamhet. Det utgör steg två i arbetet med styrelseuppdraget och har pågått under maj till augusti 2020. Förslagen i kapitel 2 presenteras på styrelsemöte 24 augusti för inspel och synpunkter inför beslut 20-09-21.

2.2. BILAGOR

2.2.1. Agenda 2030 som utgångspunkt för Business Region Göteborgs verksamhet

2.2.1.1 Insatser och aktiviteter

Agenda 2030 som utgångspunkt för Business Region Göteborgs verksamhet

14 augusti 2020

BUSINESS REGION GÖTEBORG AB

Besöksadress: Östra Hamngatan 5, Postadress: Box 11119, 404 23 Göteborg
Telefon växel: 031-367 61 00, www.businessregiongoteborg.se

BUSINESS REGION GÖTEBORG – EN DEL AV GÖTEBORGS STAD I SAMARBETE MED REGIONEN

**BUSINESS REGION
GÖTEBORG**

Innehållsförteckning

1.	BAKGRUND OCH ANALYS	3
1.1.	Uppdrag	3
1.2.	Agenda 2030	3
1.3.	Metod	4
1.4.	Relevans och väsentlighetsanalys	4
1.5.	Verksamhetsplan 2020	5
1.6.	Utvecklingsområden	6
1.7.	Hållbar tillväxt	7
2.	OPERATIONALISERING AV AGENDA 2030.....	8
2.1.	Övergripande mål.....	8
2.2.	Indikatorer	9
2.3.	Insatser och aktiviteter	10

1. Bakgrund och analys

I detta kapitel beskrivs det styrelseuppdrag som är upphov till rapporten samt det angreppssätt som använts för att arbeta med uppdraget. Resultatet av den relevans- och väsentlighetsanalys som har genomförts presenteras, liksom de styrke- och utvecklingsområden som identifierats för bolaget. Ett resonemang förs också om hur bolaget kan operationalisera "hållbar tillväxt", enligt Agenda 2030.

Innehållet i detta kapitel har presenterats på styrelsens strategidag den 16 april, för ledningsgruppen och på stormöte med samtliga anställda under våren.

1.1. UPPDRAG

På styrelsemöte 2019-12-06 beslutades att, utifrån förslag från presidiet, ge VD i uppdrag att redogöra för hur, givet stadens budget för 2020, bolagets insatser för näringslivets affärsmöjligheter och innovationsprocesser tar utgångspunkt i Agenda 2030-målen samt att utreda hur bolaget kan operationalisera "hållbar tillväxt", enligt detsamma.

En intern arbetsgrupp har bildats för uppdraget som träffats regelbundet under våren. Det innefattar en relevans- och väsentlighetsanalys av Agenda 2030, en beskrivning av hur verksamheten bidrar till Agenda 2030 idag och vad som kan utvecklas för att ytterligare förstärka leveransen. Det är ingen fullständig analys utan bör ses som en lägesbeskrivning och ett beslutsunderlag för fortsatt arbete med frågan.

1.2. AGENDA 2030

I september 2015 antog FN:s generalförsamling resolutionen *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Agenda 2030 är en gemensam utvecklings- och förändringsagenda för omställningen till ett hållbart samhälle i en globaliserad värld.

Agendan består av 17 mål och 169 delmål som ska uppnås till år 2030. Målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Målen hänger ihop och inget är viktigare än något annat för att uppnå hållbarhet.

Kommuner och regioner, liksom näringsliv och civilsamhälle har en viktig roll i genomförandet. Lösningar på många av de globala utmaningar som pekas ut i Agenda 2030 finns i näringslivet, inte minst vad gäller de ekologiska utmaningarna kring klimat, vatten och resursförbrukning, men också kring de sociala och ekonomiska utmaningarna.

Svenskt Näringsliv poängterar att Agenda 2030 är en möjlighetsagenda för näringslivet och det gäller att utnyttja marknadskrafterna för att uppnå målen.

Business Region Göteborg ansvarar för näringslivsutveckling i Göteborgs Stad och representerar 13 kommuner i regionen. Bolaget utgör därmed en viktig plattform i det som FN deklarerat som *Decade of Action*, det 20-tal då vi alla måste öka takten för att nå Globala målen till år 2030.

1.3. METOD

För att genomföra uppdraget har en intern arbetsgrupp bildats bestående av följande personer: Joel Görsch, Maria Lindström, Lena Altbrink, Ingrid Mansard, Katarina Innocenti, Maria Strömberg, Anastazia Kronberg, Lena Sultanovic Magnusson, Pia Areblad, Eva-Lena Albihn och Susan Runsten (sammankallande).

Gruppen har träffats åtta gånger under februari-augusti. Först gjordes en relevans- och väsentlighetsanalys av Agenda 2030, dess 17 mål och 169 delmål utifrån BRGs rådighet.

Därefter kopplades de för BRG mest centrala delmålen till bolagets verksamhetsplan 2020 (VP20). Detta för att se hur vår verksamhet bidrar till deras måluppfyllelse. Analysen innefattade också de delmål i Agenda 2030 där vår verksamhet bedömdes kunna ha en indirekt negativ påverkan.

Utifrån slutsatserna i ovan analyser identifierades ett antal utvecklingsområden och ett resonemang fördes om hur BRG kan operationalisera "hållbar tillväxt" i enlighet med Agenda 2030. Resultatet därav presenterades på styrelsens strategidag 2020-04-16.

Arbetsgruppen har under maj-augusti gått vidare med att diskutera vilka mål och indikatorer som kan driva mot en operationalisering av Agenda 2030. Förslag på vad som behöver göras i nästa steg för att omhänderta identifierade styrke- och utvecklingsområden har också tagits fram.

Aktuell Hållbarhets kurs Agenda 2030 för näringslivet och den relevans- och väsentlighetsanalys som presenterats där, har varit vägledande för arbetets upplägg. Aktuell Hållbarhet ges ut av Bonnier Business Media.

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) finns på plats i 170 länder för att stötta länderna att nå Globala målen till år 2030. Deras hemsida Globala Målen har använts aktivt i genomförandet.

Stadsledningskontorets kartläggning av Göteborgs stads budgetmål (2019) och övergripande styrning i förhållande till Agenda 2030 har också varit ett stöd.

Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) publicerade vidare i mars 2019 nyckeltal för kommuners och regioners genomförande av Agenda 2030 som var till nytta i diskussionerna kring indikatorer.

1.4. RELEVANS- OCH VÄSENTLIGHETSANALYS

Arbetsgruppens relevans- och väsentlighetsanalys har omfattat samtliga 17 mål och 169 delmål. Relevansanalysen har fokuserat på BRGs påverkan på respektive delmål. Är påverkan direkt eller indirekt och i så fall positiv eller negativ? Påverkar BRG inte alls?

Väsentlighetsanalysen inkluderade både en bedömning av intressenternas förväntan och en värdering av BRGs ansvar och möjlighet att bidra till respektive delmål. För detta användes en fyrgradig skala innefattande graderna: centralt (1), betydande (2), generellt (3) och ej relevant (4).

Några intressenter eller andra medarbetare på BRG har inte tillfrågats utan analysen bygger på arbetsgruppens bedömning. Hänsyn har dock tagits till stadsledningskontorets kartläggning där 100 av de 169 delmålen bedömdes vara av relevans för Göteborgs Stad.

Förutom mål 17, som handlar om partnerskap, har de andra 16 målen en tillhörighet i någon av de tre dimensionerna social, ekonomisk eller ekologisk. I de slutsatser som dragits har även det perspektivet inkluderats.

Relevans- och väsentlighetsanalysen resulterade i följande slutsatser:

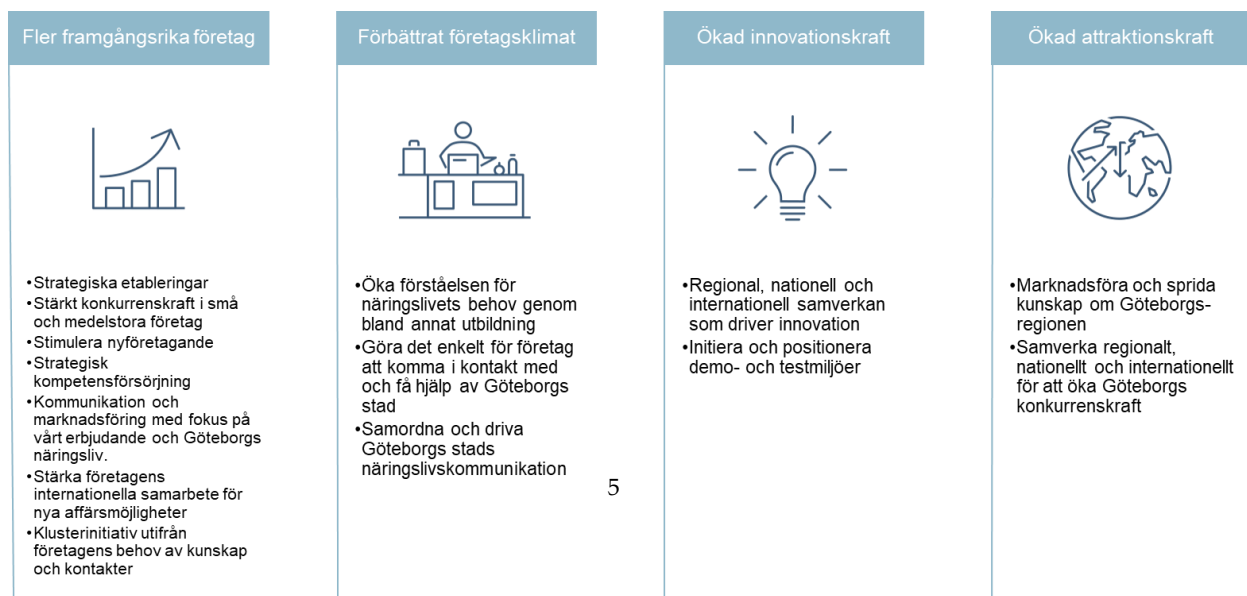
- BRG har ett **betydande** ansvar för och en möjlighet att bidra till 16 av de 17 målen och 49 av de 169 delmålen. På mål 6 – rent vatten och sanitet för alla, finns enbart en **generell** påverkan.
- Av dessa är BRGs ansvar och möjlighet att bidra **centralt** för 7 mål och 18 delmål.
- 12 av de centrala delmålen finns i den ekonomiska dimensionen, tre i den sociala dimensionen och tre delmål handlar om samverkan.
- För 7 delmål i den ekologiska dimensionen finns en potentiell indirekt negativ påverkan. De tillhör mål 6 - rent vatten och sanitet, mål 11 - hållbara städer och samhällen, mål 14 – vatten och marina resurser samt mål 15 – ekosystem och biologisk mångfald.

18 delmål till nedanstående 7 mål bedömdes som centrala för BRGs uppdrag; delmål där vi kan bidra mest och där våra intressenter förväntar sig det av oss:

1.5. VERKSAMHETSPLAN 2020

BRGs verksamhetsplan 2020 har fyra mål med tillhörande insatser och aktiviteter. De fyra målen är: fler framgångsrika företag, förbättrat företagsklimat, ökad innovationskraft och ökad attraktionskraft. Till dessa mål finns 14 insatser och 45 aktiviteter kopplade. Bilden nedan illustrerar målen med tillhörande insatser.

För att utreda hur bolagets insatser tar utgångspunkt i Agenda 2030 har varje delaktivitet i VP20 (45st) värderats i relation till de för BRG 18 centrala delmålen. Följande fråga har ställts till varje delaktivitet i VP20: Till vilka av de 18 delmålen bidrar aktiviteten? Bidrar aktiviteten inte alls eller kanske indirekt negativt?

Utifrån denna övning går följande slutsatser att dra gällande hur BRGs verksamhet 2020 bidrar till de 18 centrala delmålen i Agenda 2030:

- Mål 8 - anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. BRGs verksamhet bidrar i högsta grad med flest aktiviteter till de fyra centrala delmålen i Mål 8.
- Mål 9 - hållbar industri, innovationer och infrastruktur, mål 10 – minskad ojämlikhet, mål 11 - hållbara städer och samhällen samt mål 17 - genomförande och globalt partnerskap. Verksamheten bidrar starkt till de nio centrala delmålen i Mål 9, 10, 11 och 17.
- Mål 12 - hållbar konsumtion och produktion. De fyra centrala delmålen i mål 12 har låg prioritet; inte många aktiviteter genomförs för att uppnå dem i bolagets verksamhet.
- Mål 16 – fredliga och inkluderande samhällen. Det centrala delmålet här handlar främst om interna processer, vilket inte ingått i analysen.
- 8 av bolagets 45 aktiviteter i VP20 anses inte bidra till något av de centrala delmålen idag, men skulle kunna göra det om en förflyttning görs. De handlar om investeringar, företagsetableringar, mark- och lokalförsörjning, kommunikation och marknadsföring samt uppdraget om handelskvällar.

1.6. UTVECKLINGSOMRÅDEN

När det gäller de åtta aktiviteter som inte bedöms bidra till de centrala delmålen idag men skulle kunna göra det, finns flera idéer hur en förflyttning kan göras. Ett sätt är positiv förstärkning mot hållbarhet till aktörer som vill etablera sig och investera i Göteborgsregionen. Det kan till exempel handla om ett hållbarhetspaket där stadens sammantagna service till företag som vill göra ett hållbart avtryck presenteras. Det går också att tydligare lyfta hållbarhet i marknadsföringen av vår region som en konkurrensfördel och anledning till att etablera sig här. Ett annat sätt är att utveckla kommunens kravställning i samband med till exempel markanvisningar och upphandlingar som driver mot hållbara investeringar. Oavsett vilken väg som väljs krävs dock bred samverkan i staden och konsekvensanalyser i alla dimensioner.

Utifrån ovan beskrivna relevans- och väsentlighetsanalys av Agenda 2030 och dess koppling till bolagets verksamhetsplan har följande utvecklingsområden identifierats:

- BRGs verksamhet är (precis som de flestas) relativt endimensionell. De tre hållbarhetsdimensionerna är avhängiga varandra och det är först när de samverkar och förstärker varandra som man kan tala om en hållbar utveckling. Detta perspektiv är centralt i Agenda 2030 och behöver utvecklas i bolagets verksamhet.

- För att få mer flerdimensionella beslutsunderlag behöver en tydligare koppling göras till Göteborgs stads nya miljö- och klimatprogram (nu på remiss) liksom programmet för en jämlik stad. Vad olika aktiviteter får för konsekvenser i relation till de mål som ligger där.
- Styrning och ledning mellan det näringslivsstrategiska programmet, miljö- och klimatprogrammet liksom programmet för en jämlik stad behöver förstärkas.
- De för BRG betydande (inte centrala) delmålen behöver ses över igen och att se om någon av dem kan prioriteras upp till central. Detta i syfte att förstärka bolagets leverans i den sociala dimensionen.
- Förslag finns i Göteborgs stads nya miljö- och klimatprogram att tydliggöra vilka prioriteringar som gäller vid investeringar för att nå klimatmålen. Investeringar kan behöva klimatbedömas innan beslut. Den analys BRG gjort av sin verksamhet kopplat till Agenda 2030 bekräftar behovet av detta. Hållbarhetsdrivna etableringar och investeringar är positiva och bidrar till bättre klimat och miljö samt till att positionera Göteborg som en hållbar destination.
- Det finns anledning att förstärka BRGs insatser för cirkulär ekonomi, hållbar konsumtion och produktion, dvs Mål 12, då det är identifierat som centralt men där inte mycket görs idag. Detta kan med fördel utvecklas i samarbete med nämnden för konsument- och medborgarservice samt nämnden för inköp och upphandling.
- En kommunikationsplattform behöver tas fram med budskap, förhållningsätt och tonalitet kopplat till Agenda 2030.

1.7. HÅLLBAR TILLVÄXT

Uppdraget från styrelsen innefattar att utreda hur bolaget kan operationalisera "hållbar tillväxt", enligt Agenda 2030.

De övergripande målen med Agenda 2030, är att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet, lösa klimatkrisen, skydda planeten samt främja fred och rättvisa. Om begreppet hållbar tillväxt kopplas till Agenda 2030 skall en sådan tillväxt, med andra ord, driva mot att uppnå just detta. Stadshus AB utgår från följande definition av hållbar utveckling i sina beskrivningar: Målet är social hållbarhet, inom ramen för naturens gränser och med ekonomin som verktyg (mall för hållbarhetsredovisning 2019). Detta sätt att se på de tre dimensionerna och hur de hänger ihop bedöms vara samstämmigt med Agenda 2030.

Nästa fråga blir då hur en sådan målbild kan operationaliseras i BRGs verksamhet. Den analys som arbetsgruppen gjort indikerar att BRG kan spela en väsentlig roll för att uppnå 16 mål och 49 delmål i agendan. Den visar också att många av bolagets insatser redan bidrar direkt eller indirekt till flera av dessa. Ett antal utvecklingsområden har föreslagits som kan förstärka leveransen ytterligare. De handlar om flerdimensionella beslutsunderlag som säkrar att investeringar är hållbarhetsdrivna, ett ökat fokus på social hållbarhet och på cirkulär ekonomi. En operationalisering av hållbar tillväxt enligt Agenda 2030 innebär att implementera det synsätt där de globala målen ses som odelbara, integrerade och där den ekonomiska, sociala och ekologiska dimensionen vägs in i beslut som fattas och prioriteringar som görs.

De horisontella strukturerna behöver för att detta skall fungera i praktiken stärkas. Stadenövergripande styrande dokument, som det näringslivsstrategiska programmet, programmet för en jämlik stad och miljö- och klimatprogrammet ska korrelera och ömsesidigt förstärka varandra. Dessa program har idag fokus på varsitt perspektiv i den hållbara utvecklingen. Måluppfyllelsen i det ena programmet riskerar då att ske på bekostnad av måluppfyllelsen i det andra. De 120 000 nya jobben i det näringslivsstrategiska programmet måste också minska ojämlikheten och bidra till att lösa klimatkrisen. Det är på detta vis vi kan operationalisera en hållbar tillväxt enligt Agenda 2030.

Samtidigt sätts allt detta i ett nytt ljus i och med Covid-19; med den rekordsnabba ökning av arbetslöshet och företag i ekonomisk kris som följer. Att bidra till mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt - blir i och med detta en ännu mer central uppgift. I den återhämtning som väntar blir att nå målet hållbar tillväxt i enlighet med Agenda 2030 en avgörande framgångsfaktor. Det handlar om att uppnå social hållbarhet, inom ramen för naturens gränser och med ekonomin som verktyg.

2. Operationalisering av Agenda 2030

I detta kapitel presenteras förslag på övergripande mål, indikatorer och aktiviteter som kan leda till en operationalisering av Agenda 2030 i bolagets verksamhet. Det utgör steg två i arbetet med styrelseuppdraget och har pågått under maj till augusti 2020.

Förslagen i detta kapitel presenteras på styrelsemöte 24 augusti för inspel och synpunkter.

2.1. ÖVERGRIPANDE MÅL

BRGs vision och övergripande mål är för nuvarande:

Hållbar tillväxt genom hög sysselsättning och ett diversifierat näringsliv i Göteborgsregionen.

Verksamhetsmålen i VP 20 är fyra:

- Fler framgångsrika företag
- Förbättrat företagsklimat
- Ökad innovationskraft
- Ökad attraktionskraft

Arbetsgruppen har diskuterat huruvida dessa mål driver mot en operationalisering av Agenda 2030. Slutsatsen är att hållbarhetens tre dimensioner behöver inkluderas tydligare för att så skall vara fallet.

Bolaget har också fått ett nytt ägardirektiv som antogs av styrelsen 2020-06-18. Där har begreppet hållbar tillväxt ersatts med hållbar utveckling och uppdraget att arbeta med frågorna har förstärkts.

Utifrån det kan ett nytt övergripande mål för bolagets verksamhet tas fram. Den kan förslagsvis se ut såhär:

Hög sysselsättning, investeringar och ett diversifierat näringsliv i Göteborgsregionen som skapar miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet

2.2. INDIKATORER

Indikatorer som återspeglar Agenda 2030 målen kan fungera som incitament för att utveckla verksamheten i enlighet med densamma. Arbetsgruppen har tittat på bolagets nuvarande KPIer och tilltänkta *rate card* och konstaterat att de behöver kompletteras. En genomgång har gjorts av indikatorerna i det näringslivsstrategiska programmet, programmet för en jämlik stad och förslaget till nytt miljö- och klimatprogram. Vidare har FNs indikatorer för uppföljning av Agenda 2030 undersökts. Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) publicerade också i mars 2019 nyckeltal för kommuners och regioners genomförande av Agenda 2030.

Utifrån denna genomgång har ett par indikatorer per dimension identifierats på en samhällsövergripande nivå som relevanta för bolagets arbete med Agenda 2030.

Social hållbarhet

- Ginikoefficienten (index) har ett värde mellan noll (0) och ett (1). 0 innebär att alla individer har exakt lika stora tillgångar (dvs total jämlikhet) medan 1 innebär total ojämlikhet. Bygger på sammanräknad förvärvsinkomst.
- Arbetslöshet (totalt och nedbrutet på utrikes och inrikes födda 16-64 år respektive 18-24 år).

Ekologisk hållbarhet

- Decoupling-effekt (gapet mellan BRP-tillväxt och CO2 utsläpp) ska fortsätta öka över tid.
- Utsläpp av växthusgaser per invånare och år inom Göteborgs geografiska område (inkluderar både utsläpp från den handlande och icke handlande sektorn) minskar från 3,9 ton koldioxidekvivalenter 2017 till 1,4 koldioxidekvivalenter per invånare och år 2030.

Ekonomisk hållbarhet

- BRP per capita
- Företagsklimat enligt både Insikt och Svenskt näringslivs mätning.

Hur dessa indikatorer utvecklas över tid är intressant att följa men kan bli svårt att hänföra till bolagets direkta insatser på området. När verksamhetsplanen för 2021 tas fram bör därför också KPIer formuleras för bolagets *rate card* som mäter utfallet på de faktiska insatserna för Agenda 2030. I det miljöledningssystem som ska tas fram enligt det nya miljö- och klimatprogrammet kommer också KPIer för den ekologiska dimensionen att ingå.

2.3. INSATSER OCH AKTIVITETER

Genomförd analys, enligt kapitel 1, identifierar ett antal styrkeområden och ett antal utvecklingsområden. Den visar att de flesta aktiviteter i VP20 bidrar till de centrala delmålen i Agenda 2030. Ett antal aktiviteter behöver dock utveckla sitt hållbarhetsperspektiv för att bidra positivt. Bolaget behöver också säkerställa att insatser som görs inte motverkar de delmål i Agenda 2030 som handlar om att skydda ekosystem i vatten och på land samt den biologiska mångfalden.

Flerdimensionella beslutsunderlag och konsekvensanalyser behöver utvecklas som driver mot miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Det hållbara perspektivet ska finnas i alla leveranser från samtliga avdelningar.

Enligt det nya miljö- och klimatprogrammet, nu på remiss, ska också ett miljöledningssystem tas fram för att identifiera och prioritera de åtgärder som behöver genomföras.

För att lyckas med ovanstående behöver BRG:

1. säkerställa en intern process för hållbarhetsarbetet inklusive ett miljöledningssystem
2. integrera Agenda 2030 i styrande dokument
3. ha rätt kunskap och kompetens för att ge företagen det de behöver
4. utveckla våra erbjudanden till kund i enlighet med Agenda 2030
5. paketera och kommunicera det vi gör

Agenda 2030 gruppen som har representerat alla avdelningar på BRG och tagit fram detta material kommer att fortsätta arbeta tillsammans med att utveckla vårt hållbarhetsarbete under 2020 och framöver.

Hållbarhetsarbetet kommer att integreras i verksamhetsplanen för 2021 med mål, indikatorer, uppföljning och aktiviteter i alla tre dimensionerna och redovisas kontinuerligt till styrelsen i uppföljningsrapporter.

Gällande det näringslivsstrategiska programmet så är en av de parametrar som föreslås vara ledande i arbetet med att identifiera aktiviteter för HP 22-23 att de är Agenda 2030 kompatibla.

I takt med att BRG tar fram bolagets delmål och insatser för arbetet med Agenda 2030, utformas också utbildningsinsatser på olika nivåer för att möta kompetenshöjningen utifrån behov.

I bifogad tabell beskrivs hur arbetet med att utveckla våra erbjudanden till kund, paketera och kommunicera det vi gör ska gå till. Ett antal nya aktiviteter kopplat till bolagets verksamhetsmål och insatser i VP20 föreslås i tabellen.

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

BUSINESS REGION GÖTEBORG AB

Besöksadress: Norra Hamngatan 14, Postadress: Box 11119, 404 23 Göteborg
Telefon växel: 031-367 61 00, www.businessregiongoteborg.se

BUSINESS REGION GÖTEBORG – EN DEL AV GÖTEBORGS STAD I SAMARBETE MED REGIONEN

Delmål VP20	Insatser VP 20	Nya aktiviteter för att omhänderta identifierade utvecklingsområden	Avdelning	Tidplan
<i>Fler framgångsrika företag</i>	Strategiska etableringar	<p>Verka för hållbarhetsdrivna etableringar och investeringar.</p> <p>Ta fram ett hållbarhetspaket där stadens sammantagna service till företag som vill göra ett hållbart avtryck presenteras.</p> <p>Delta i arbetet med att utveckla kommunens kravställning i samband med markanvisningar.</p>	Eol	
	Stärkt konkurrenskraft i SME	<p>Kartlägga vad som kan utvecklas, justeras och förbättras i befintliga koncept inom alla tre dimensionerna.</p> <p>Förstärkta insatser för cirkulär ekonomi, hållbar konsumtion och produktion (Mål 12).</p> <p>Paketera våra erbjudanden till företagen med fokus på hållbarhet i alla tre dimensioner ekologiskt, ekonomiskt och socialt.</p>	<p>FUTV</p> <p>FUTV, Kol</p> <p>FUTV, Kol</p>	
	Stimulera nyföretagande			

	Strategisk kompetensförsörjning	Koppla arbetet till Agenda 2030, tex delmålen 4:4, 8:5 och 10:2.		
	Kommunikation och marknadsföring med fokus på vårt erbjudande och Göteborgs näringsliv	<p>En kommunikationsplattform tas fram kopplat till Agenda 2030.</p> <p>Kommunicera till företagen våra erbjudanden för att de ska kunna bli mer hållbara i alla tre dimensionerna ekologiskt, ekonomiskt och socialt.</p> <p>Utveckla fakta & Statistik med mätbara parametrar för hållbarhet.</p> <p>Att vid delegationsbesök till Green Gothenburg även lyfta den sociala dimensionen av en miljötekniklösning.</p>	<p>MoK</p> <p>MoK</p> <p>EoI</p> <p>KoI</p>	
	Stärka företagens internationella samarbete för nya affärsmodeller	EEN erbjuder hållbarhetsrådgivare.	KoI	
	Klusterinitiativ utifrån företagets behov av kunskap och kontakter	<p>Initiera innovationsprojekt tillsammans med näringslivet som också skyddar ekosystem och biologisk mångfald.</p> <p>Lyfta agenda 2030-målen i branschdialoger.</p> <p>Kompetens i de tre dimensionerna finns alltid med i programmet för seminarier och events.</p>	<p>KoI</p> <p>KoI</p> <p>KoI</p>	
<i>Förbättrat företagsklimat</i>	Öka förståelsen för näringslivets behov genom bland annat utbildning			

	Göra det enkelt för företag att komma i kontakt med och få hjälp av Göteborgs stad	Delta i arbetet med att utveckla kommunens kravställning gällande hållbarhet i upphandlingar (12:7 Främja hållbara metoder för offentlig upphandling).	Kol, Eol	
	Samordna och driva Göteborgs stads näringslivskommunikation			
<i>Ökad innovationskraft</i>	Regional, nationell och internationell samverkan som driver innovation	Genomföra fler innovationslabb med fokus på cirkulära affärsmodeller och delningstjänster för social inkludering.	Kol	
	Initiera och positionera demo- och testmiljöer			
<i>Ökad attraktionskraft</i>	Marknadsföra och sprida kunskap om GR	Lyfta hållbarhet i marknadsföringen som en konkurrensfördel och anledning till att etablera sig här.	Eol, MoK	
	Samverka regionalt, nationellt och internationellt för att öka Göteborgs konkurrenskraft.	Främja hållbarhetsdrivna etableringar och investeringar som positionerar GR som en hållbar destination. I samtliga pågående och nya infrastruktur och transport relaterade projekt lyfta in de sociala aspekterna. Fler initiativ som inkluderar de sociala aspekterna samt möjliggör etableringar av en ny typ av mobilitetsaktörer.	Eol Kol Kol	

Avdelning/funktion	Dokumenttyp
Etablering och investeringsavdelningen	Beslutsunderlag
Datum - Upprättad	Datum – Senast uppdaterad
2020-08-13	2020-08-13

Tjänsteutlåtande

1. Nulägesrapportering av uppdraget bedöma behovet av markberedskap och översiktsplanering för näringslivsutveckling

1.1. FÖRSLAG TILL BESLUT

I Business Region Göteborg: Att rapporten inklusive slutsatser godkänns för att användas i det fortsatta stadsutvecklingsarbetet för näringslivet samt att rapporten svarar på uppdraget från Göteborg Stadshus att "Bedöma behovet av markberedskap och översiktsplanering för näringslivsutveckling".

1.2. SAMMANFATTNING

Uppdraget från Stadshus AB

Vid tidigare ägardialog mellan Business Region Göteborg och Göteborgs Stadshus fick BRG i uppdrag att i juni avrapportera på uppdraget med rubriken: "Bedöma behovet av markberedskap och översiktsplanering för näringslivsutveckling". Bakgrunden var att BRG vid flera tillfällen lyft frågeställningen kring hur näringslivets behov beaktas vid stadens planarbete. Uppdraget skulle genomföras i dialog med berörda förvaltningar och bolag och belysa utmaningarna kring näringslivets behov av markberedskap och översiktsplanering samt förslag på möjlig hantering.

BRGs angreppssätt

BRG konstaterar att uppdraget från Stadshus AB är mycket likt det arbetet som pågår inom ramen för det näringslivsstrategiska programmet och delstrategin Markberedskap och fysisk planering. Aktivitet 1 (under insats 1) lyder enligt följande: definiera processen behov, analys och prioritering samt identifiera interna verkställighetsform som mottagare av resultaten av behov/analys/prioritering. Inom ramen för detta arbete pågår ett arbete där BRG tillsammans med Fastighetskontoret och Stadsbyggnadskontoret håller på att ta fram en årlig process för hur näringslivets behov skall tydliggöras. Den processen består framförallt av en årlig gemensam rapport som sammanfattar näringslivets behov av markförsörjning. Rapporten kommer att bli ett underlag och ge input kring näringslivets behov i Fastighetskontorets och Stadsbyggnadskontorets fortsatta planeringsarbete. Mot den bakgrunden har vi valt att samköra uppdraget från Stadshus AB med det pågående arbetet inom näringslivsstrategiska programmet. Rapporten presenterades för BRG:s styrelse 200615. Rapporten har efter detta stämts av med samtliga bolag som ingår i arbetsgruppen för Markberedskap och fysisk

planering: Fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret, Älvstranden Utveckling, Trafikkontoret, Framtiden, Göteborgs Hamn samt Higab.

Utöver arbetet med rapporten har BRG även haft en dialog med direktörer och ordförande i FK/FN, SBK/SN samt HIGAB om näringslivets markbehov och behovet av att tillhandahålla kommunal mark för näringslivet. Detta samtal resulterade i en samsyn om behovet och att BRG fick i uppdrag att ta fram en lista på randvillkor som beskriver vilken typ av villkor som efterfrågas. Därefter kommer SBK/FK ta över och leta efter möjliga lägen där detaljplan kan starta.

Nulägesrapportering Rapport om näringslivets behov 2020

Rapporten om näringslivets behov 2020 utgör ett första steg för att tydligare beskriva och kommunicera mark- och lokalbehoven inom respektive lokalsegment. Kunskapsunderlaget är framtaget utifrån ett behov från de planerande förvaltningarna och tagits fram i samarbete mellan Fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret och BRG i syfte att planera för mark och lokaler inom Göteborgs kommun. Syftet med kunskapsunderlaget är att det skall fungera som stöd för regionens och kommunens planering och verkställighet för lokalisering av verksamheter för en långsiktigt hållbar stadsutveckling. Rapporten syftar till att påvisa behov och utbud av mark och lokaler dels över tid och dels över geografiska områden och underlaget skall även fungera som del av underlag till startplan. I sista delen sammanfattas respektive segment och utifrån detta ges ett antal förslag på fortsatt arbete inom staden på kort sikt, 0-5 år. Rapporten omfattar följande lokalsegment: Handel, Kontor, Logistik och Industri och Besöksnäring.

Kunskapsunderlaget baseras på en stor mängd av rapporter och analyser som tagits fram inom staden under de senaste åren för att kartlägga olika delar av näringslivets behov av mark och lokaler. Även relevanta rapporter från externa aktörer såsom fastighetskonsulter och branschorganisationer med fokus på lokal- och markanvändning har tagits med. För att få en mer fördjupad bild kring marknadsläget så har även ett antal intervjuer genomförts med fastighetsägare, projektutvecklare och konsulter inom fastighetsbranschen. Detta för att dels få in marknadsaktörernas bild av utvecklingen inom respektive lokalsegment. Nedan listas respektive fastighetssegment och om bedömningen är att det är balans mellan efterfrågan och utbud:

Fastighetssegment	Efterfrågan 0-5 år	Efterfrågan 6-15 år	Utbudsökning	Kommentar
Handel	Red	Yellow	Green	Svag efterfrågan 0-5 år, balanserad efterfrågan 6-15 år, stor planerad utbudsökning (i linje med efterfrågan)
Kontor	Yellow	Green	Green !	Balanserad efterfrågan 0-5 år, stark efterfrågan 6-15 år, stor planerad utbudsökning (betydligt större än efterfrågan)
Industri och logistik	Green	Green	Red	Stark efterfrågan 0-15 år, mindre planerad utbudsökning
Besöksnäring	Red	Green	Green	Svag efterfrågan 0-5 år, stark efterfrågan 6-15 år, stor planerad utbudsökning

Förslag till fortsatt arbete inom staden i närtid 0-5 år:

För ökad kunskap (utan inbördes prioritering)

- Genomföra ny handelsutredning som visar potentialen för utbyggnad av nya handelsytor (på gång och klar efter sommaren 2020).

- Ta fram ny utredning över besöksnäringen och utvecklingen på hotellmarknaden (på gång och klar i oktober 2020).
- Ta fram ny utredning över de företagsområden som berörs av omvandling och hur detta påverkar lokal- och markefterfrågan för industri och logistik.

För fortsatt planering (utan inbördes prioritering)

- Prioritera kontorsprojekt i regionalt tillgängliga lägen och som kan utvecklas med de kvaliteter som efterfrågas av hyresgäster på kontorsmarknaden.
- Identifiera de kontorsbyggrätter som måste byggas för att möjliggöra bakomliggande bostäder och att dessa prioriteras i ett tidigt skede.
- Möjliggöra mark till mindre och medelstora verksamheter både inom industri, partihandel och citynära-logistik bland annat genom förtätning av befintliga företagsområden.
- Planlägga kommunal verksamhetsmark för större industri- och logistikändamål.
- Möjliggöra mark för handel inom för de segment som både innan och under coronapandemin klarat att expandera såsom lågprisaktörer samt livsmedelsaktörer. Den nya handel som planeras bör ligga i redan etablerade områden eller som komplement till nya bostäder.

1.3. BILAGOR

Rapporten i sin helhet.

Handläggare

Pär Abrahamsson, Näringslivsutvecklare stadsutveckling

Henrik Einarsson, Avdelningschef

Göteborgs
Stad

Business Region Göteborg

Näringslivets behov av mark och lokaler

Sammanfattande kunskapsunderlag för arbetet med att planera för tillväxt

Pär Abrahamsson
2020-06-16

Innehåll

1.	Bakgrund, syfte, mottagare.....	2
2.	Tillväxten i regionen och staden	3
3.	Handel	4
	Bedömt nuläge, efterfrågan och behov	5
	Pågående och planerad byggnation.....	7
	Input från intervjuer med branschaktörer	7
	Slutsatser Handel	8
4.	Kontor.....	9
	Bedömt nuläge, efterfrågan och behov	9
	Pågående och planerad byggnation.....	10
	Input från intervjuer med branschaktörer	11
	Slutsatser kontor	12
5.	Logistik och industri.....	12
	Bedömt nuläge, efterfrågan och behov	12
	Pågående och planerad byggnation.....	14
	Input från intervjuer med branschaktörer	15
	Slutsatser industri och logistik	15
6.	Besöksnäring	16
	Bedömt nuläge, efterfrågan och behov	16
	Pågående och planerad byggnation.....	17
	Input från intervjuer med branschaktörer	17
	Slutsatser besöksnäring.....	18
7.	Övriga inspel från branschaktörer kring hur staden planeras hållbart	18
8.	Sammanfattning och rekommendation	19
	Förslag för fortsatt arbete i närtid 0-5 år	21
9.	Källor	22

1. Bakgrund, syfte, mottagare

Göteborgsregionen växer och de kommande tjugo åren planeras investeringar på 1000 miljarder kronor i Göteborgsregionen. År 2035 kan här bo 1,3 miljoner invånare, en ökning med en kvarts miljon jämfört med idag och det övergripande målet för Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program är att skapa förutsättningar för minst 120 000 nya jobb till 2035 i Göteborgsregionen varav 80 000 inom kommunen. Sammantaget leder denna tillväxt till stora investeringar – nya stadsdelar växer fram främst i städerna och förortskommunerna och tillgängligheten i regionen förbättras genom utbyggd transportinfrastruktur. Göteborgsregionen står med andra ord inför – och mitt i – mycket stora investeringar inom såväl infrastruktur som stadsutveckling i form av nya bostäder, verksamhetslokaler och handelsytor. En av grunderna för stadens tillväxt är att Göteborg är en attraktiv stad för företagande och erbjuder gynnsamma förutsättningar för att driva, starta och etablera företag. Det innebär i sin tur krav på att det finns tillgång till lokaler, mark, arbetskraft, bostäder och i övrigt goda förutsättningar för näringslivets utveckling. Det är således viktigt att kunna tillgodose såväl behovet av nya bostäder som företagets behov av mark och lokaler. Det är också viktigt att kunna vara tydlig mot näringslivet med vilken framtida inriktning staden ser för olika företagsområden och inom olika lokalsegment.

Regionen står för en stor del av hela Sveriges tillväxt och trenden är tydlig att allt mer kompetens och tillväxt samlas i storstadsregioner. Det innebär att Göteborgsregionens kommuner har ett särskilt nationellt ansvar att planera för tillväxt. Utan nya bostäder, nya arbetsplatser och mark för näringslivet kommer regionen att tappa konkurrenskraft. Det råder idag brist på kontor i de mest attraktiva lägena och även en brist på bostäder i hela Göteborgsregionen. Därför behöver Göteborgsregionen ha en samordnad planering som skapar attraktivitet i nya lägen och processer för att över tid säkerställa att staden på ett balanserat sätt kan möta framtida lokal- och markbehov för en variation av verksamheter behöver tydliggöras.

Rapporten om näringslivets behov 2020 utgör ett första steg för att tydligare beskriva och kommunicera mark- och lokalbehoven inom respektive lokalsegment med utgångspunkt i det insamlade underlaget. Kunskapsunderlaget är framtaget utifrån ett behov från de planerande förvaltningarna och tagits fram i samarbete mellan Fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret och BRG i syfte att planera för mark och lokaler inom Göteborgs kommun. Syftet med kunskapsunderlaget är att det skall fungera som stöd för regionens och kommunens planering och verkställighet för lokalisering av verksamheter för en långsiktig hållbar stadsutveckling. Rapporten syftar till att påvisa behov och utbud av mark och lokaler dels över tid och dels över geografiska områden och underlaget skall även fungera som del av underlag till startplan. Stadens övergripande inriktningar framgår av Översiktsplaner, Fördjupande Översiktsplaner, Planera för tillväxt och andra styrande dokument. Rapporten om näringslivets behov kommer att uppdateras och omarbetas årligen. Vid behov kan eventuella justeringar ske innan kommande års omarbetning genomförs.

Kunskapsunderlaget baseras på en stor mängd av rapporter och analyser som tagits fram inom staden under de senaste åren för att kartlägga olika delar av näringslivets behov av mark och lokaler. Även relevanta rapporter från externa aktörer såsom fastighetskonsulter och branschorganisationer med fokus på lokal- och markanvändning har tagits med. Fullständig lista av använda källor finns längst bak i denna rapport.

För att få en mer fördjupad bild kring marknadsläget så har även ett antal intervjuer genomförts med fastighetsägare, projektutvecklare och konsulter inom fastighetsbranschen. Detta för att dels få in marknadsaktörernas bild av utvecklingen inom respektive lokalsegment men även för att få input kring vilka områden de ser att staden kan utveckla för att bidra till en hållbar utveckling såsom exempelvis framtagande av hållbara detaljplaner. Aktörerna inom fastighetsbranschen som bidragit till denna rapport är: Kungsleden, Cushman&Wakefield, Älvstranden Utveckling, Platzer, CBRE, NCC, Wallenstam, Higab, Serneke, Tengbom, Skanska, Newsec.

Kunskapsunderlaget 2020 kommer främst redogöra för behov och utbud för åren 2020–2035. Rapportens inledande kapitel beskriver ekonomin i Sverige och regionen och de prognoser som tagits fram för de kommande åren för att ge en bakgrund till vad som framförallt driver efterfrågan. Därefter beskrivs utbud och behov och som redovisas i den mån det går i antal kvadratmeter lokalyta utifrån respektive lokalsegment. Rapporten omfattar följande lokalsegment:

- Handel
- Kontor
- Logistik och Industri
- Besöksnäring

Inom respektive lokalsegment beskrivs hur efterfrågan ser ut och hur utvecklingen sett ut de senaste åren samt vilka påverkansfaktorer som har störst inflytande just nu. I och med att denna rapport har tagits fram under tiden då coronapandemin slagit hårt mot näringslivet finns även ett avsnitt med hur detta bedöms påverka efterfrågan framöver inom respektive segment. Därefter beskrivs hur utbudet ser ut och vad som planeras framöver för att sättas i relation till efterfrågan. I kapitlet "Övriga inspel från branschaktörer kring hur staden planeras hållbart" har branschaktörerna gett inspel kring hur de ser att Göteborg skall utvecklas på ett bra sätt och hur staden kan förbättra planeringsprocessen för att bidra till en hållbar och balanserad tillväxt. I sista kapitlet sammanfattas respektive segment och utifrån detta ges ett antal förslag på vad staden skall arbeta med på kort sikt, 0-5 år.

Detta kunskapsunderlag utgör en leverans inom insats 1 i handlingsplanen för markberedskap och fysisk planering 2019-2020 inom det näringslivsstrategiska programmet. Aktiviteten och rapporten syftar till att ge ökad kunskap till strategin att Göteborg erbjuder bra lokaler och verksamhetsmark i rätt lägen och bedriver en mark- och lokalförsörjning med insikt om näringslivets etablerings- och expansionsbehov.

Mottagare för kunskapsunderlaget är alla parter inom Göteborgs Stads Näringslivsstrategiska program: Fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret, Framtiden, Higab, Älvstranden Utveckling, Göteborgs Hamn, Trafikkontoret och Business Region Göteborg. Fastighetskontoret och Stadsbyggnadskontoret har ett särskilt uppdrag att identifiera mottagare internt inom respektive verksamhet.

2. Tillväxten i regionen och staden

Coronaviruset slår hårt på ekonomin

Den senaste perioden har effekten av Coronaviruset gett utslag på flertalet länders ekonomier. Framförallt på Kina och landets ekonomiska tillväxt under årets första kvartal. Kinas produktion har hämmats rejält och har i stora drag stått stilla under cirka en månads tid. Exporten under januari och februari 2020 föll kraftigt. Dock kommer nu information om att den kinesiska industrin har börjat producera igen, men långt ifrån sin fulla kapacitet. Kunder världen över kan därmed få stora svårigheter med försenade eller uteblivna leveranser. Därmed kan nödvändiga insatsvaror i produktionen komma att saknas framöver. Även turismen har påverkats kraftigt och flertalet länder har drabbats av stora bortfall. Sedan mitten på februari har börserna runt om i världen sett stora värdeminskningar. Under inledningen av 2020 har vi sett drastiska åtgärder i både USA och framförallt Europa. Beslut om reseförbud, stängda gränser och restriktioner i hur medborgare får röra sig. Internationella valutafonden (IMF) bedömer nu att BNP faller med 7,5 procent 2020 i euroområdet och med nära 6 procent i USA. IMF gör samtidigt bedömningen att världshandeln minskar med 11 procent 2020. I nuläget är alla konjunkturbedömningar ytterst osäkra, vilket inte minst märks på de stora variationerna i BNP-prognoser från olika bedömare. (BRG 2020, Konjunkturinstitutet 2020)

Virusutbredningen ger stora utslag på ländernas ekonomier och återhämtningen kommer att ta tid. Samtidigt pågår omfattande stödåtgärder för att lindra effekterna. Finanspolitiska åtgärder som redan lanserats är avskaffad karensdag, att staten står för halva lönekostnaden vid korttidspermittering samt möjlighet för företag att skjuta på skattebetalningar. Riskbaken har lanserat att man lånar ut 500 miljarder

till företag för säkra kreditförsörjningen. Även Göteborgs Stad har under våren genomfört åtgärder för att underlätta för kommunens företag genom exempelvis: anstånd med olika typer av kommunala avgifter, reducerad avgift på kommunägda parkeringsplatser, tidigarelagda tillstånd för uteserveringar. (BRG 2020, Konjunkturinstitutet 2020)

Sett till helåret 2020 faller BNP i Sverige med 7 procent och ekonomin börja växa igen under det tredje kvartalet i år. Lågkonjunkturen blir därmed synnerligen djup och återhämtningen bedöms ta lång tid. I slutet av nästa år väntas ekonomin ha återhämtat sig så pass att BNP åter är på ungefär samma nivå som det sista kvartalet 2019. Konjunkturinstitutet bedömer att svensk export faller med 18 procent det andra kvartalet i år. Sentimentet har försvagats kraftigt även inom handeln. Inom sällanköpshandeln, partihandeln och handeln med motorfordon föll konfidensindikatorn tillbaka kraftigt i den senaste företagsbarometern. I dagligvaruhandeln är konfidensindikatorn däremot på den högsta nivån sedan mätningarna började år 2000. Införda restriktioner och rekommendationer om social distansering har gynnat handeln med dagligvaror. Trots det ljusare läget i dagligvaruhandeln har konfidensindikatorn för handeln som helhet fallit till ungefär samma nivå som bottennoteringarna i samband med att finanskrisen bröt ut 2008. Vi har redan sett att företag kopplade till besöksnäringen drabbats hårt även i Göteborgsregionen. I takt med att tillväxten mattas av globalt kommer vi se det i fler branscher. Vår analys visar att en sättning i den teknik- och exportintensiva industrin skulle ge störst negativa effekter. En minskning med 100 anställda i fordonsindustrin i Göteborg innebär att ytterligare upp mot 244 personer förlorar jobbet. Cirka 160 av dessa jobb finns utanför Göteborgsregionen, vilket visar hur stora spridningseffekterna är. (BRG 2020, Konjunkturinstitutet 2020)

Stödåtgärder mildrar uppgången i arbetslösheten

Den försvagning av arbetsmarknaden, som inleddes redan 2019, tilltar nu med stor kraft. Den skarpaste nedgången bedöms ske i den privata tjänstesektorn, som står för hälften av alla sysselsatta i Sverige (och 2/3 av sysselsättningen i näringslivet). Därmed väntas en stor minskning för den totala sysselsättningen, för såväl antalet arbetade timmar som antalet sysselsatta. En »andra våg« antas dock ligga runt hörnet, där andra delar av arbetsmarknaden (vid sidan av tjänstesektorn) drabbas. Ledande indikatorer vittnar redan nu om snabbt vikande sysselsättning på bred front. Spridningseffekterna efter krisens första våg bedöms tynga arbetsmarknaden i flera år framöver. (BRG 2020, Konjunkturinstitutet 2020)

Arbetslösheten fortsätter öka under inledningen av 2020 och utvecklingen ser ut att vara generell över hela landet. I februari 2020 var arbetslösheten 5,9 procent i Göteborgsregionen (+0,4%-enheter på årsbasis). Cirka 32 000 personer är arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska program i Göteborgsregionen. I Stockholmsregionen var arbetslösheten 6,2 procent (+0,4%-enheter på årsbasis) och i Malmöregionen 10 procent (+0,5%-enheter på årsbasis). Arbetslösheten i Sverige stannade på 7,4 procent (+0,5%-enheter på årsbasis). Den skarpa nedgång i sysselsättningen som beräknas ske i år medför att andelen arbetslösa stiger med cirka 2 procentenheter. Andelen arbetslösa antas kvarstå på cirka 9 procent nästa år. (BRG 2020, Konjunkturinstitutet 2020)

I spåren av den pågående Coronakrisen så tyder dock allt på att varslen nu kommer att öka. Vi har redan sett att ett antal företag har varslat, tex kopplat till besöksnäringen, flyg etc. En undersökning från Västsvenska Handelskammaren indikerar på att 15 procent av företagen i skrivande stund överväger eller har varslat personal. Ytterligare en stor andel företag planerar andra insatser som tex arbetstidsförkortning, korttidspermittering med mera. (BRG 2020, Konjunkturinstitutet 2020)

3. Handel

En ny handelutredning är beställd av Stadsbyggnadskontoret och är under framtagande men är inte klar till denna rapportens lansering. Den nya handelsutredningen bedöms vara klar i juni 2020 och ge input till kunskapsunderlaget 2021. Slutsatserna som framkommer i den nya handelsutredningen kan komma att påverka de rekommendationer som ges längre fram i denna rapport.

Bedömt nuläge, efterfrågan och behov

Detaljhandeln i Göteborgs kommun uppvisade en positiv tillväxt om 1,3 procent avseende perioden 2017-2018, vilket kan jämföras med rikets tillväxt om 1,8 procent (exklusive e-handel). Göteborgs utveckling var lägre än länets utveckling om 2,0 procent. Totalt uppgår detaljhandelsomsättningen i kommunen till drygt 43 miljarder kronor. Kommunens utveckling drevs främst av dagligvaruhandeln som stod för 94 procent av den totala tillväxten. Dagligvaruhandeln utgör 47 procent av kommunens totala detaljhandelsomsättning, vilket är något lägre än rikets motsvarande andel om 53 procent (exklusive e-handel). (HUI 2020)

Försäljningsindex är ett mått på handelns styrka och utgår från försäljning per invånare. Ett index över 100 indikerar att handeln har ett inflöde av kunder från andra kommuner, medan ett index under hundra indikerar ett utflöde. Rikets index är 100. Göteborgs försäljningsindex är betydligt starkare än länets. Göteborg är en konkurrenskraftig stad i regionen och lockar till sig besökare från andra regioner. Försäljningsindex i Göteborg låg under perioden 2006 till 2009 på runt 120 men minskade under 2010 och har sedan dess legat stabilt runt 115. Mellan 2011 och 2018 har försäljningsindex legat i paritet med storstädernas. Beklädnad har försäljningsindex 164, fritidsvaror index 143 och hemutrustning index 95. (HUI 2020)

Göteborgs andel av försäljningen i stadskärnan är högre än Malmös, men betydligt lägre än Stockholms. I Stockholm sker mer än hälften av försäljningen i stadskärnan, vilket till stor del beror på att externhandeln i större utsträckning är förlagd till kranskommunerna. Detta innebär att Göteborg och Malmö har en större konkurrens mellan handelsplatstyperna inom kommunen att ta hänsyn till. I Göteborg uppgår stadskärnans marknadsandel till 27 procent, vilket är högre än rikets genomsnitt om 16 procent. Göteborgs externhandel står för 37 procent av handeln i kommunen som motsvarande andel i riket, vilket är ungefär samma andel som riket i stort. Den fysiska handeln bedöms få nära nog nolltillväxt i Sverige de kommande 15 åren. Tidigare låg de genomsnittliga tillväxttalen för riket på cirka 30-40 procent över en 15-årsperiod. Nu är prognoserna nere på 6 procent. Storstäder med stark befolkningstillväxt bedöms få en blygsam tillväxt men en avsevärt svagare utveckling än i tidigare prognoser. Befolkningssvaga orter och stadsdelar väntas däremot tappa fysisk handel. Befolkningstillväxt blir allt viktigare för att undvika en negativ utveckling. (HUI 2020)

Beklädnadsbranschen bedöms vara den mest utsatta branschen under de kommande 15 åren. Branschen finns till stor del i stadskärnor och regionala köpcentrum. Stadskärnorna är sårbara för större nyetableringar av handel när marknaden har en svag tillväxt. (HUI 2020)

I en stad av Göteborgs storlek finns det en gräns för hur många handelsplatser/handelsstråk som kan finnas. Många nyetableringar med en intensiv konkurrens som följd riskerar att skapa splittrade och svaga handelsplatser. Då handeln endast bedöms få en knapp tillväxt finns ett begränsat etableringsutrymme på total nivå. Enskilda köpcentrumetableringar, kan bedömas ha marknadspotential, alltså möjlighet att nå en viss försäljning. Detta är dock inte samma sak som att kommunen/regionen har etableringsutrymme för eventuella nya handelsytor utan påverkan på andra handelsplatser. Eventuella nya köpcentrumprojekt kan både hämta sin omsättning från marknadstillväxten och från konkurrerande handelsplatser. All handelsyta som då byggs grundar sig främst på en marknadstillväxt. Denna bedöms dock i stort utebli under de kommande 15 åren. Däremot innebär förtätning och nya invånare i regionen att fler områden än dagens kan få bättre förutsättningar för handelsverksamheter. (HUI 2020)

Förutom att handel kommer fortsätta att vilja växa på befintliga handelsplatser och stråk kommer nya handelsplatser växa fram till år 2035 i Göteborg. Utifrån kunskapen om vilka stadskvaliteter som har betydelse för handel i kombination med kommunens inriktning (ingen ny extern handel och befintlig centrumstruktur ska vidareutvecklas) blir det tydligt att kollektivtrafikpunkter kommer att spela en stor roll för handeln. Dessa platser drar till sig stora kundflöden. I den övergripande handelsutredning (WSP 2016) pekas stadsdelscentrum ut som nästa steg i Göteborgs handelsutveckling. Stadsdelscentrum finns

bara i större städer och är en större handelsplats inom den tätbebyggda centrala staden som verkar som centrum för flera stadsdelar. (Gbg Stad 2017)

Baserat på befolkningsprognoser och bedömningar kring förväntad konsumtion visar "Övergripande handelsutredning" i Göteborg att köpkraften i Göteborgsregionen kommer öka med 22 miljarder till år 2035 (WSP 2016). Omvandlas siffran till ytor för ny handel blir det cirka 525 000 kvm handel, eller cirka 25 000 kvm/år, (detaljhandel, restaurang och kommersiell service) i Göteborg till år 2035. Det är naturligtvis svårt att göra en såpass långsiktig bedömning och volymerna får därför ses som en indikation på troligt ytbehov. I bedömningen har man tagit hänsyn till såväl trender inom handel och konsumtion som digitaliseringens påverkan (e-handel) på lokalbehovet. Uppdelat på olika kategorier betyder den ökade köpkraften till 2035 att det finns potential för handeln att växa inom Göteborgs kommun enligt följande:

cirka 75 000 kvm mer dagligvaruyta,
cirka 330 000 kvm mer sällanköpsvaruyta
cirka 120 000 kvm mer restaurangyta
+ 5 % kommersiell service
(Gbg Stad 2017)

En färskare analys av köpkrafttillväxten publicerades av HUI under inledningen av 2020. I den analysen väntas köpkraftstillväxten i området bli cirka 15,4 miljarder (-30% jämfört med analys från WSP 2016) kronor fram till år 2033 för fysisk handel, varav dagligvaror utgör knappt 500 miljoner kronor och sällanköpsvaror utgör 7,9 miljarder kronor. Översätts köpkraftstillväxten inom fysisk handel till lokalbehov innebär detta ett behov av 17 500 kvm/år. (HUI 2020)

En ny handelutredning är beställd av Stadsbyggnadskontoret och är under framtagande men är inte klar till denna rapportens lanserande. Den nya handelsutredningen bedöms vara klar i juni 2020 och ge input till kunskapsunderlaget 2021.

Hur påverkar pågående coronapandemin handeln?

Coronapandemin skakar om stora delar av detaljhandeln. Rädslan för att smitta andra, att bli smittad själv och uppmaningar till hemmaarbete påverkar kundflöden och köpbeteenden på ett sätt som saknar motstycke. Avseende handel så sker detta i ett läge då stora omvälvande förändringar inom branschen var igång redan innan med e-handels fortsatta expansion, denna utveckling intensifieras nu. För de aktörer som kommit igång med en fungerande omnikanallösning, dvs både fysisk och digital butik med smidig koppling däremellan, har i detta läge flera ben att stå på med onlinehandel genom click-and-collect eller hemleveranser direkt från de fysiska butikerna. Detta har på flera håll varit en förutsättning för att hyresgäster skall kunna bibehålla intäkter även då de fysiska besöken från konsumenter minskat. Det kan också konstateras att köp av livsmedel och apoteksartiklar i Sverige påverkats starkt positivt under de senaste veckorna och med ett ökat positivt tryck på tillhörande logistikkanaler och därtill kopplade logistikfastigheter och aktörer bedöms få en positiv utveckling i sviterna av virusutbrottet. För att tydliggöra lägesbilden just nu kan man dela in detaljhandeln i fyra delar utifrån de varor som säljs (dagligvaror eller sällanköpsvaror) respektive försäljningskanal (fysisk butik eller online):

1. Dagligvaruhandelns fysiska butiker – högre aktivitet än normalt.

Knappt 40 procent av detaljhandelsförsäljningen sker i dagligvaruhandelns fysiska butiker. Försäljningen har så här långt i krisen gynnats av ökade snittköp till följd av storhandling och bunkringsbeteende. Varukorgens sammansättning förändras också då konserver och torrvaror går åt snabbt medan kunderna undviker exempelvis färskvaror i lösvikt på grund av upplevd smittorisk.

2. Dagligvaruhandeln på nätet – mycket högre aktivitet än normalt

Omkring 1 procent av detaljhandeln utgörs av dagligvaruhandel online. Nätmatföretagen har översvämmats med ordrar under den senaste tiden och har långa väntetider. I vissa fall tvingas de ställa in leveranser på grund av flaskhalsar och dimensioneringsproblem.

3. Sällanköpsvaruhandelns fysiska butiker – mycket lägre aktivitet än normalt

Drygt hälften av all försäljning i detaljhandeln utgörs av sällanköpsvaror som säljs i fysiska butiker. Här är läget just nu akut till följd av dramatiskt sjunkande besökstal – i många fall sannolikt 50 procent eller mer – till följd av undvikandet av sociala kontakter. Marginalerna i branschen är små, varför effekten av omfattande försäljningsbortfall är stor.

4. Sällanköpsvaruhandeln på nätet – aktivitet kring normalläget

Omkring 10 procent av detaljhandeln utgörs av sällanköpsvaror som säljs online. Sällanköpsvaruhandeln på nätet har haft problem med varuflödena från Kina till följd av nedstängningen där. Människor håller också hårdare i plånböckerna nu än för bara några veckor sedan, men å andra sidan överförs en hel del försäljning som annars hade tillfallit den fysiska sällanköpsvaruhandeln.

Ingen vet idag med säkerhet hur smittspridningen av covid-19 kommer att utvecklas framöver men sannolikt blir de ekonomiska konsekvenserna kännbara under lång tid framöver, åtminstone för sällanköpsvaruhandeln. (HUI 2020)

Pågående och planerad byggnation

Utvecklingen under senare år är entydig: det krävs ett stort marknadsunderlag för att driva handel och det krävs en mindre yta för handel än vad vi tror och ibland räknar med i stadsplaneringen av nya områden. Digitaliseringen kommer fortsätta att påverka handeln, det betyder inte att den fysiska butiken försvinner men butikerna kommer förändras och läget blir viktigare än tidigare. Trenden är att de framgångsrika handelsplatserna är sådana som ligger nära arbetsplatser, bostäder, kollektivtrafik och som har mer än bara butiker. Det behöver finnas kultur, restauranger, service alla möjliga andra verksamheter som drar kunder till platsen. Ett blandat innehåll av handel och service i anslutning till bostäder, arbetsplatser och kollektivtrafik ligger i linje med stadens mål och strategier för hållbar stadsutveckling. (WSP 2017)

Enligt den politiska inriktningen ska inga fler externa handelsplatser byggas och översiktsplanen pekar på att bygga vidare på Göteborgs befintliga centrumsstruktur där city är den största handelsplatsen. Inriktningen betyder att de nya handelsytorna som tillkommer i takt med att staden växer behöver integreras i de nya stadsmiljöerna som växer fram när staden byggs ut. Handel ska alltså byggas ut i närheten av bostäder, arbetsplatser och god kollektivtrafik. Det kan ske på olika sätt och vara i formen av koncentrerade handelsplatser eller i stråk. (Gbg Stad 2017)

I Göteborgsområdet planeras i dagsläget drygt 450 000 kvadratmeter nyöppnade köpcentrum och handelsplatser, vilket medför en hård konkurrens för den fysiska handeln. (HUI 2020)

De största planerade projekten i regionen:

Backaplan Planerad yta: 140 000 kvm. Planerad öppning: 2023-2026 Projektskede: Planeringsskede

Evenemangsstaden Planerad yta: 15 000-80 000 kvm. Planerad öppning: 2031 Projektskede: Pausat

Landvetter Airport City Planerad yta: 79 000 kvm. Planerad öppning: 2031 Projektskede: Planeringsskede

Viktigt att notera är att ovan siffror baseras på projekt som är i idé- och planeringsstadier. Detta är inte det samma som att samtliga nya kvadratmeter handelsyta kommer att realiseras. Projekt kan fortfarande bli större/mindre, skjutas på framtiden eller helt tas bort. Exempelvis finns inga beslutade planer för evenemangsstaden och vid Backaplan kommer den nya planerade ytan delvis ersätta befintliga handelsytor och nettotillskottet blir således mindre än totalt uppskattade nya kvadratmeter.

Input från intervjuer med branschaktörer

- Segmentet har genomgått stora förändringar de senaste åren, vilket eskalerade från 2015. Många handelsaktörer har haft lönsamhetsproblem sedan dess. I samtliga omförhandlingar som görs

mellan hyresvärd och hyresgäst inom handel kräver hyresgästen en hyressänkning. De bolag som expanderat mest de senaste åren är lågprisbutiker såsom exempelvis Rusta, Jula, Dollarstore.

- Cityhandeln kommer vara fortsatt attraktiv men det kommer vara en fortsatt konkurrens från nätet där fysiska butiker mer får karaktären av ett showroom.
- Det råder just nu brist på mark och lokaler för externhandel.
- Företagen ser ingen marknad för nyutveckling av nya externhandelsområden, istället utveckling genom förtätning av befintliga handelsområden eller som komplement i nya bostadsområden. Ökad densitet av invånare leder till ökad efterfrågan.
- Aktörer sprungna ur e-handel kommer ta en allt större plats i det fysiska rummet såsom redan exempelvis Adlibris, Ellos Home, Jollyroom, NAKD.
- Handelsbutiker i två våningar kommer inte vara lönsamt framöver. Snarare fler aktörer på en mindre yta.
- Tillgängligheten är avgörande för god handelsutveckling.
- Det är en stor utmaning med skallkrav på centrumverksamhet i bottenvåningar när nya bostadsområden byggs. En del bottenvåningar lämpar sig inte för detta beroende på bristande kundunderlag. Visionen om levande bottenvåningar baseras på några få gator i Göteborg med stort inslag av besökare. Men exempelvis kan tvärgata från Linnégatan vara öde.
- När staden förtätas och planeras med levande bottenvåningar prioriteras ofta godstransporter till centrumverksamheter bort. Även mindre aktörer är i behov av exempelvis varuleveranser och lastintag.

Slutsatser Handel

I den senaste tillgängliga handelsanalysen uppgår köpkraftstillväxt inom fysisk handel till 15,4 mdkr vilket kan jämföras med en tillväxt om 22 mdkr i analysen från WSP som genomfördes 2016. Det har således skett en stor förändring under de senaste åren i köpkraftstillväxten inom den fysiska handeln. Översätts köpkraftstillväxten inom fysisk handel till lokalbehov innebär detta ett behov av 17 500 kvm/år. Den framtida fysiska handelstillväxten är helt beroende av befolkningstillväxten och i och med att Göteborg står för ca 60% av den totala befolkningstillväxten i regionen så innebär det att den fysiska handeln bedöms ha förutsättningar att öka med ca 10 500 kvm/år i kommunen. Men köpkraft rör sig över kommungränser och en attraktiv handel lockar invånare från kranskommuner. Således bedöms lokalbehovet av fysisk handel i Göteborg ha förutsättningar att öka mellan 10 500 kvm/år – 17 500 kvm/år. Den handel som planeras i regionen utifrån HUI:s siffror uppgår till ca 450 000 kvm till 2035 = 30 000 kvm/år. Justeras den totala siffran för ett mindre nettotillskott vid Backaplan och Evenemangsstaden bedöms den planerade volymen till 2035 = 20 700 kvm/år. Detta är således strax över den bedömda efterfrågan i regionen.

Slutsatsen är således att det planeras för en utbyggnad av det fysiska handelsutbudet som är något större än efterfrågan fram till och med 2035. Vissa verksamheter har idag svårigheter att hitta lämplig mark och lokaler för externhandel, framförallt lågpris- och livsmedelsaktörer. Den nya handel som planeras bör ligga i anslutning till etablerade områden eller som komplement till nya bostäder och då placeras i tydliga stråk. Den framtida fysiska handelstillväxten är helt beroende av befolkningstillväxten. I siffrorna ovan har det inte tagits i beaktande kring påverkan av pågående coronapandemi. Ingen vet idag med säkerhet hur smittspridningen av covid-19 kommer att utvecklas framöver men sannolikt blir de ekonomiska konsekvenserna kännbara under lång tid framöver, åtminstone för sällanköpsvaruhandeln vilket kommer innebära en ytterligare negativ effekt på köpkraftstillväxten inom detta segment. Uppdateringen av Göteborgs Stads tidigare genomförda handelsutredning med färdigställande i juni 2020 kommer bidra med ytterligare kunskaper för utbyggnaden av nya handelsytor i kommunen.

4. Kontor

Bedömt nuläge, efterfrågan och behov

Den kommersiella fastighetsmarknaden i Göteborg är fortsatt stark, särskilt på kontorsmarknaden som är det segment som uppvisat starkast utveckling den senaste tiden. Ett förhållandevis litet tillskott av nya lokaler tillsammans med en mycket stark arbetsmarknad och sysselsättningsutveckling medför att vakanserna är fortsatt låga. Med en stark ekonomi och ökande efterfrågan under de senaste åren har kontorsbristen lett till sjunkande vakanser på de flesta delmarknaderna. Jämfört med det första halvåret 2019 har den totala vakansgraden i Göteborg dock ökat från 4,6 till 5,8 procent. Ökningen är mest synlig i Göteborgs yttre områden. Det finns också en liten ökning i de centrala delarna men från rekordlåga nivåer. I vissa fall är vakanserna till och med lite väl låga för att fastighetsägarna ska kunna erbjuda hyresgäster fullgoda alternativ vid nyuthyrning och omflyttning såsom exempelvis i delområdena Norra Älvstranden (vakansgrad om 0,4%) Innerstaden (3,7%) och Övriga Innerstaden (3,6%). En kontorshyresmarknad i balans uppges av fastighetsaktörer att ligga omkring 7% i vakansgrad. En balanserad kontorshyresmarknad innebär att det finns ytor för expanderande eller nyetablerande företag. Hyresutvecklingen är fortsatt stigande med störst efterfrågan för moderna och yteffektiva lokaler samt lokaler med hög grad av service. (JLL 2020, NAI Svefa 2019)

Jämfört med första halvåret 2019 så har uthyrningsaktiviteten minskat och nått cirka 49 000 kvm under andra halvåret 2019. Men i jämförelse med helåret 2018 så har uthyrningsaktiviteten ökat från 86 000 till 118 000 kvm/år. Den högsta uthyrningsaktiviteten under 2019 har noterats i Övriga Innerstaden och CBD. Det låga utbudet har inneburit att hyrorna ökar och nya topphyresnivåer registreras på marknaden. De högsta hyrorna i CBD har ökat med 9 procent under 2019 till uppskattningsvis 3 700 SEK per kvadratmeter med topphyror upp till 4 000 SEK per kvm har registrerats för unika och centralt belägna objekt. Drivet av nytt utbud på attraktiva platser förväntas det fortsatt hyrestillväxt på kort sikt. (JLL 2020)

Den viktigaste efterfrågevariabeln är hur sysselsättningen i kontorsintensiva branscher växer och utbudet påverkas av nyproduktion av kontorsytor. När sysselsättningen växer ökar den totala uthyrda kontorsytan, vilket i sin tur pressar ner vakansnivåerna. I den mest kontoriserade miljön i regionen (Göteborgs stadskärna) fanns totalt i början av 2010-talet knappt 25 000 kontorssysselsatta, fördelade på en uthyrd yta på ca 800 000 kvm lokalarea (LOA) kontor. Det innebär att varje kontorsanställd i genomsnitt absorberade runt 30 kvm lokalarea. Men absorption av vakanser och krav på mer yteffektiva lokaler innebär att åtgångstalen för nya kontorssysselsatta blir lägre. Studerar man volymen ny uthyrd lokalyta i relation till antalet nya kontorssysselsatta under senare år blir kvoten 24 kvm/anställd. Och studerar man de senast byggda kontorsprojekten och intervjuar arkitekter som nyligen utvecklat nya kontor visar det sig att projekteringen inriktats mot nyckeltal på ca 14-15 kvm per anställd eller lägre. Med åtgångstal på ca 18 kvm LOA per anställd krävs ca 1,5 miljoner kvm lokalarea nya kontor till år 2040 för att rymma de drygt 80 000 fler kontorssysselsatta i Göteborgsregionen. (Evidens 2018)

Under antagandet att kontorssysselsättningen växer trendmässigt i samma utsträckning som tidigare skulle det innebära en tillväxt i regionen om drygt 3 300 personer årligen, vilket motsvarar cirka 81 000 personer fram till år 2040. På längre sikt är det tveksamt om sysselsättningen bland anställda i kontorsnäringar, dvs efterfrågan på kontorslokaler, är i balans med den ökade kontorsproduktionen, särskilt om Vision Älvstaden når upp till 1,3 miljoner kvm LOA kontor. (Evidens 2018)

Hur påverkar pågående coronapandemin kontorsmarknaden?

Fastighetsbranschen går in i denna kris med historiskt låga vakanser. Att stater världen över är snabba med ekonomiska stimulanser, vilka gynnar arbetstagare och företag och därmed hyresgästernas långsiktiga betalningsförmåga på olika sätt. Kontorshyresmarknaden laggar också efter ekonomin till sin natur i och med olika kontraktslängder och typer av kontrakt. Fastighetsbolagen på den svenska marknaden har överlag starka balansräkningar och fastigheter som i närtid kommer generera stabila kassaflöden. Kontorshyresgäster har i Sverige kommit att agera försiktigare med pausande av projekt och

förlängda ledtider i kontraktsskrivningar. Denna utveckling kan komma att kvarstå tills dess att underliggande efterfrågan på bolagens produkter och tjänster visar sig stabil. I ett kortare perspektiv stresstestas coworking- och korttidskontrakt då fler uppmanas att jobba hemifrån. Utifrån detta är det viktigt i fastighetsutveckling framöver att tänka på att tillgodose en god service då hyresgäster kan komma att reducera den yta det finns behov av efter att viss del av verksamheten kan skötas på distans. Ur ett stadsutvecklingsperspektiv blir det viktigt att beakta att projekt kan komma att skjutas på framtiden och att företagens lokalbehov (i kvadratmeter per anställd) troligtvis kommer vara lägre framöver.

Pågående och planerad byggnation

När vakanserna är tillräckligt låga och hyresnivån tillräckligt hög motiverar det nyproduktion av kontorsytor. Under de senaste åren har flera projekt startat delvis på spekulation, men trots detta har majoriteten av projekten i stort sett varit fullt uthyrda innan färdigställande. De kommande åren planeras det för ett mycket stort tillskott av nya kontor i Göteborg (inklusive Mölndal). I princip alla aktörer på marknaden har identifierat behovet av nya ytor och projektpipen är större än någonsin i Göteborg. Flera projekt har haft som mål att färdigställas 2021 i samband med stadens 400-årsjubileum, men flertalet projekt har blivit senarelagda vilket indikerar att den planerade volymen är volatil och till stor del beroende på planprocesser och framtida konjunkturläge. Under den kommande femårsperioden, fram till 2026, beräknas ca 500 000 kvadratmeter nya kontor tillföras marknaden, av vilket hälften av den planerade projektvolymen ser ut att kunna komma ut på marknaden under 2022 – 2023. Detta kan ställas i relation till de cirka 250 000 kvadratmeter som färdigställts under den senaste femårsperioden där nybyggnationer av kontor varit tämligen begränsade i Göteborg. Kontorsstocken har utökats långsamt, betydligt långsammare än efterfrågan. Därtill finns ytterligare projekt som befinner sig i tidigare projektstadier. Nyproduktionen medför att konkurrensen för befintliga lokaler hårdnar, där kontor i äldre hus med 80- och 90-talsstandard bedöms få det svårt när marknaden kan erbjuda ett stort utbud av moderna och yteffektiva lokaler. I ett senare led kan även konkurrensen mellan nyproduktionsprojekten öka, där vikten av projektens utformning och kvaliteter bedöms få allt större betydelse. (JLL 2020, NAI Svefa 2019)

CBRE har analyserat utvecklingen på efterfrågan, baserat på prognoser från oberoende ekonomiska institut, kombinerat med de nya kontorsytorna. Genom analysen har en viss risk för stigande vakanser och sjunkande hyror identifierats. Om allt i dagens pipeline skulle byggas leder det till att utbudet överstiger efterfrågan 2022. Konkurrensen kan då komma att bli så stor att fastighetsägare tvingas sänka sina hyreskrav från dagens nivåer. Vid planering av sina projekt har fastighetsägarna främst tittat på dagens rådande brist, utan att ta hänsyn till den stora mängd kontorsyta som ligger i pipen hos övriga aktörer. De flesta projekten är dessutom planerade efter den marknad och konjunktur som råder idag men enligt många prognoser har vi en sättning i konjunkturen att vänta oss vilket kommer att påverka lokalbehovet negativt. (CBRE 2019)

Nedan tabell beskriver antal kvadratmeter kontor som planeras inom respektive delmarknad i Göteborg. Det finns såklart en stor osäkerhet med bedömningen fram till 2035 beroende på att projekt kan minska/öka i storlek eller helt prioriteras bort. Men det ger ändå en indikation på hur mycket kontorsyta som planeras just nu.

Prognos kontor kvm BTA Göteborg (januari 2020)	2021	2026	2035	2040	Totalt per område
CENTRUM					SUMMA
Backaplan	35 000	160 450	110 000	100 000	405 450
Frihamnen	-	10 000	90 000	150 000	250 000
Centralen	55 000	165 000	131 000	-	351 000
Gullbergsvass	-	-	-	-	-
S.Älvstranden	-	120 000	-	-	-
Lindholmen	30 000	136 000	229 000	155 000	395 000
Gårda	140 000	-	60 000	-	200 000
Mölnalds dalgång	-	15 000	-	-	-
Innerstaden	-	-	-	-	-
Korsvägen	-	-	-	-	-
SUMMA	260 000	606 450	620 000	405 000	1 891 450
Frölunda	-	-	-	-	-
Högsbo-Sisjön	-	-	-	-	-
Gamlestaden	-	30 000	115 000	-	145 000
Angered	-	-	-	-	-
SUMMA TOTALT	260 000	636 450	735 000	405 000	2 036 450
LOA (0,8% av BTA)	208 000	509 160	588 000		
Total LOA till 2035			1 305 160		

Källa: Stadsbyggnadskontoret

Input från intervjuer med branschaktörer

- Stor efterfrågan under första månaderna 2020 på moderna kontor. Mycket yta i nya projekt och 2022 når en stor mängd marknaden. De nya kontorsprojekten fram till 2021 är till stora delar redan uthyrda eller kommer hyras av nya hyresgäster. Kontorshusen i innerstaden kommer alltid ha hyresgäster, ytterområden kommer troligtvis drabbas av vakanser genom den pågående nyproduktionen. Företagen ser det inte som ett problem att det planeras mycket kontor och att marknaden är självreglerande.
- Ingen större hyrestillväxt kommer ske de närmaste åren. De nya kontoren ligger kvar på befintliga hyresnivåer och hyresnivåer i äldre lokaler faller samt även i ytterområden.
- Projektutvecklarna kräver ofta 60% uthyrt innan byggstart och det kommer vara svårt att hitta dessa hyresgäster under den kommande 5-års perioden. Det finns en stor risk för att projekt med färdigställande efter 2022 skjuts upp. Gårda kommer att stärka sin ställning som kontorsområde då de är tidigt ute. Skeppsbron, Masthuggskajen, Frihamnen och kommande områden kommer att ta tid. Det finns risk med planeringen av bostäder bakom kontor och att även bostäderna kommer att skjutas framåt i tiden.
- Det finns kontorshubbar, men som inte riktigt lyckas fullt ut. Marknaden behöver bli bättre på att analysera hur man kan stärka och förtäta befintliga platser.
- På 90-talet omfattade lokalytan ca 20-25 kvm/per person, idag 10-15 kvm/person. Behovet av lokalyta per anställd bedöms fortsätta att minska. Från London finns extrema exempel på nya kontor med 5 kvm/anställd men Göteborg är inte där ännu.
- I nya projekt ser man en ökad efterfrågan på CoWorking-ytor, lounge, café som en del i befintlig byggnad för att kunna erbjuda en större mångfald av lokaler.
- Avtalslängden med hyresgäster har kortats och en ökad flexibilitet önskas.

Slutsatser kontor

Kontorsbranscherna förväntas växa med 3 300 pers/år i göteborgsregionen (Evidens 2018) och åtgångstalet för kontorslokaler är numera ca 15 kvm/person vid nyuthyrning och nyproduktion. Efterfrågan på kontorslokaler per år fram till 2035 blir således 49 500 kvm/år (3 300 personer x 15 kvm) eller 742 500 kvm totalt. Sett till att Göteborg står för ca 70% av alla sysselsatta i regionen så skulle detta innebära en tillväxt om ca 35 000 kvm/år i Göteborg under förutsättning att regionens delar har fortsatt samma tillväxt.

Ser vi på vad som enbart ligger i planeringen inom Göteborgs Stad fram till 2035 så är det ca 1,3 miljoner kvm kontor att jämföra med efterfrågan om 742 500 kvm i hela göteborgsregionen. Lägg där till ytterligare kontorsprojekt i nära anslutning till kommunen såsom GoCo (100 000 kvm), Mimo (30 000 kvm) och Lunnagården (80.000 kvm) i Mölndal, Aiport City vid Landvetter (25 000 kvm). Slutsatsen är således att det planeras för en utbyggnad av kontorsutbudet som är klart större än efterfrågan fram till och med 2035. Expanderande och nyetablerande kontorsverksamheter bedöms inte ha några problem att hitta lokaler under de kommande åren. Bedömningen är att det ökande utbudet leder till en högre andel lediga lokaler och sjunkande hyresnivåer. Det bedöms även att projekt med planerat färdigställande efter 2022 kommer att skjutas på framtiden. Den stora skillnaden i vakanser mellan den centrala staden (CBD, Övriga innerstaden och Lindholmen, vakansgrad 0,4%-3,7%) och övriga delar (vakansgrad 6,5%-15,4%) indikerar att den växande högproduktiva tjänstesektorn framförallt efterfrågar nya moderna lokaler i stadens centrala delar eller i dess absoluta närmiljö – trots en högre hyresnivå. För många moderna tjänsteföretag är produktivitet fördelarna av en sådan central lokalisering större än nackdelen av högre hyra. Det talar för att den mest marknadskonforma strategin för staden är att eftersträva att tillskapa nya byggrätter för kontor i stadens absoluta centrum.

5. Logistik och industri

Bedömt nuläge, efterfrågan och behov

Göteborgsregionen behåller sin position som Sveriges ledande logistikläge och trycket på att etablera sig i Göteborgsområdet är starkt. Göteborg har varje år sedan 2005 utsetts till bästa logistikläge i Sverige i den utvärdering som tidningen Intelligent Logistik gjort. Akademin i Göteborgsregionen befäster och utvecklar sin position inom logistikområdet med flera forskare och professorer, särskilt framstående är staden inom sjöfart och "last-mile". Det geografiska läget kombinerat med goda kommunikationer genom Nordens största hamn och internationell flygplats är viktiga framgångsfaktorer. Här finns också ett stort behov av konsumtionsvaror. Detta gör att det finns ett stort behov av mark för tyngre verksamhet, till exempel logistik och industriverksamhet. Tidigare framtagna rapporter pekar på att det finns behov av såväl större sammanhängande ytor i perifera lägen, som mindre ytor inne i staden för stadsdistribution. Det behövs högvärdig mark för snabb stadsdistribution såväl som för lågvärdig verksamhet som till exempel återvinning och sopor. En hel del av de verksamheter som kommer att påverkas av markomvandling, behöver citynära lägen. (BRG 2018)

En av Göteborgsregionens stora utmaningar är bostäder. Därför pågår flera stora bostadsprojekt och när staden växer innebär detta att yttre delar av staden behöver omvandlas till bostadsområden. Områden som tidigare låg i stadens utkant och kunde inkludera störande verksamhet, behöver nu struktureras om och de befintliga tyngre verksamheterna behöver finna nya lägen för sin verksamhet, så kallad omvandling. Vidare är trycket stort att hitta lägen för etablering för verksamheter som växer ur sina nuvarande lokaler. Det finns således markbehov för tre typer av etableringar: nyetableringar, etablering för företag som behöver växa samt för företag som är verksamma i områden som omvandlas till boende. (Ramböll 2017)

Colliers ser en något tvetydig bild av hyresmarknaden på lager- och logistiklokaler. Efterfrågan är fortsatt god. Det som efterfrågas är till stor del moderna lagerbyggnader, med bra takhöjder och god golvbärighet. Vakanser är fortsatt låga och en rad byggnationer sker på spekulation. Beslutsprocesserna bland hyresgästerna är dock ofta långa och det finns en stor medvetenhet samt förväntan på konkurrenskraftiga hyror. Ett antal stora etableringar av nyproducerade specialanpassade logistik- och lageranläggningar har skett, så kallade built-to-suite. Colliers ser också en tendens till att man slår samman flera mindre lager till stora centrallager som sedan ska kunna betjäna en större geografisk region. När det gäller etableringsorter för lager- och logistikanläggningar är Västsverige fortsatt en mycket stark region. (Colliers 2020)

Gällande hyresnivåer ser Colliers ingen större utveckling de närmaste åren. De flesta logistikområden bedömer de kommer ha mer eller mindre stillastående hyror, några till och med något lägre än tidigare prognoser. Anledningarna är bland annat att en rad nya logistikområden kommer att färdigställas de närmaste åren med ett ökat utbud som följd, ett antal större vakanser av äldre lager och logistiklokaler beräknas komma på grund av den stora inflyttningen till nybyggda anläggningarna samt även den allmänna osäkerheten gällande konjunkturutvecklingen i Sverige. (Colliers 2020)

Trender som påverkar efterfrågan av logistik och industrilokaler:

- Urbanisering/globalisering av produktion/ekonomisk utveckling -> ökad stadsnära markefterfrågan för logistik
- Urbanisering/globalisering av produktion/ekonomisk utveckling -> ökat markvärde i städerna -> undanträngning av lågvärdiga varuhanterande verksamheter
- Urbanisering -> efterfrågan på mark för bygg och entreprenad mm.
- Globalisering av handel/skalfördelar -> ökad efterfrågan på storskaliga terminaler och lager -> ökad efterfrågan på mark där stora marknader kan nås med distribution över dagen/dygnet och som inte är drabbade av trängsel (dvs perifera lägen)
- Globalisering av ekonomi/konsolidering av företag -> större konsekvenser av enskilda företagsbeslut/lokal och nationell förankring minskar
- Digitalisering -> effektivisering av varuhantering (ex automatisering av terminaler och lager) -> efterfrågan på större sammanhängande markområden
- Digitalisering -> nya former för handel (dvs e-handel) ökad efterfrågan på kundnära distributionsterminaler (intensivare trafik + returer)

För att få ett mått på efterfrågan av mark för industriändamål har en genomgång av förfrågningar gällande mark till Fastighetskontoret genomförts. Dessa förfrågningar kommer till stor del från företag som önskar bygga och äga fastigheten som behövs för den egna verksamheten. Under åren 2017-2019 inkom 137 förfrågningar. Det är en viss spridning av verksamheter men den största delen av förfrågningarna finns inom lager, partihandel och mindre industrier. Stadens kapacitet att bemöta dessa markbehov är begränsat och i genomsnitt gör staden mellan 2-4 industriförsäljningar per år. De övriga områden som skulle passa för denna typ av verksamhet ägs ofta av större långsiktiga fastighetsägare som önskar hyra ut lokaler hellre än att sälja delar.

Prognosen pekar på att det mellan år 2015 och 2035 kommer att efterfrågas ca 3-5,5 miljoner kvm mark för nya etableringar och för den mark som påverkas av omvandling, beräknas behovet vara cirka 4-5 miljoner kvm i storgöteborg (Göteborg, Kungälv, Mölndal och delar av Härryda). Det är viktigt att poängtera att detta är grova uppskattningar. När det gäller hur mycket mark som kommer efterfrågas av verksamheter som "trängs undan" på grund av omvandlingen, så är den osäker av två skäl: dels har vissa inräknade områden, så som Frihamnen, som tidigare hade inriktning på varvsverksamhet samt Gullbergsvass, där mycket transport- och logistikföretag upptagit stora ytor, genomgått en omvandling och dels är det rimligt att anta att en del verksamheter effektiviserar sina ytor vid flytt. Samtidigt är inte alla kommuner i Göteborgsregionen inkluderade i beräkningen, vilket talar för en större efterfrågan på mark. En rimlig uppskattning av den sammanlagda efterfrågan av industri- och logistikmark fram till år

2035 för hela Göteborgsregionen skulle kunna ligga i intervallet 4-8 miljoner kvm verksamhetsmark för industri och logistik. (Ramböll 2017, BRG 2018)

	Ramböll	WSP	
Nya etableringar	3 – 5,5	3,3	
Markomvandling	4	5,4	
Totalt	7-9,5	8,7	Milj kvm

Källa: Ramböll och WSP 2017

Hur påverkar pågående coronapandemin logistik och industri?

Industrin påverkas av ökade kostnader och längre ledtider för produktion, kopplat till bland annat införande av karantän vid leveranser eller direkta avbrott i leveranser av komponenter. Olika typer av transitlager tros därför också påverkas negativt i ett kortare perspektiv. Svensk produktion och ekonomi påverkas också starkt av andra länder i Europa, främst Tyskland som är Sveriges största exportmarknad och Italien och Frankrike som försörjer bilindustrin. Här har idag bland annat har reservdels- och biltillverkare svårt att hitta alternativa leverantörer. Detta till trots ser förutsättningarna för logistik fortsatt bra ut. Drivkraften bakom är en strukturellt ökande e-handel med effektiviseringar i leverantörsled för att minska kostnaderna och möjliggöra snabbare leveranser.

Pågående och planerad byggnation

För att beräkna den teoretiskt möjliga potentialen av mark, så har officiella dokument och statistik använts, exempelvis översiktsplaner och markdatabaser. Det finns en markpotential (= bruttomöjlighet) om 9,7 miljoner kvadratmeter i Göteborg, Kungälv, Mölndal och delar av Härryda. Detta är en teoretisk bruttopotential. Verkligt utnyttjande av marken till tyngre verksamheter styrs sedan av detaljplaner, bygglov etcetera. Dessa 9,7 miljoner kvadratmeter kommer därför sannolikt att uppgå till betydligt mindre yta. Uppskattningen bygger på GIS-analyser med beräkningar av befintlig markyta för verksamheter, minskad markyta på grund av omvandlingsplaner samt tillkommande ny markyta för verksamheter. Denna består av tillgänglig mark enligt markdatabasen, omvandling från oexploaterad mark till mark för verksamheter enligt översiktsplanen samt en uppskattning av ytterligare mark som skulle kunna tas i anspråk för verksamheter. (Ramböll 2017)

Exempel på större projekt under de kommande åren (Colliers 2020):

- Halvorsäng med cirka 400 000 kvm logistikmark och färdig detaljplan kommer att aktiveras.
- Castellum förvärvade vid årsskiftet 2018/2019 Säve Flygplats och avser att utveckla cirka 2 miljoner kvm mark till logistikverksamheter vilket kan ge möjligheter för etableringar, utöver det tillkommer nya ytor för innovationsutveckling.
- I Härryda kommun vid Landvetter Flygplats har stor utveckling skett de senaste åren och nu inleds planeringsfasen för nästkommande områden som kommer att ge stora möjligheter för logistikverksamheter om 2 - 3 år.

Samt:

- Tidig planering av privat och kommunal mark i hamnära läge 150 000 kvm
- Kommunal mark i anslutning till utveckling av Säve flygplats 400.000 kvm

Större sammanhängande markytor kan längre framöver tillgängliggöras norr om Göta älv i ett stråk från Torslanda via Ingebäck till Kungälv. Samtidigt minskas tillgången till mark för verksamheter drastiskt söder om Göta älv. Utvecklingen av Landvetter Logistikpark nära Landvetter Airport med många etableringar har flyttat fokus från enbart Hisingen som ett populärt logistikläge i regionen. Många pågående framtida stora logistikutvecklingsprojekt, stärker regionens position ytterligare. Göteborgs Hamn utvecklar nya terminalområden, fördjupar farleden för att kunna ta emot de största fartygen och inviger under 2020 omlastningsterminalen Sveaterminalen.

Det pågår ett arbete via GR att kartlägga kommunens företagsområden samt hur stora ytor som kommande planer omfattar. Arbetat görs med inspel från Fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret och BRG. Detta arbete är inte klart vid denna rapportens lansering men kommer ge värdefull input kring mark för industri och logistik till rapporten 2021.

Input från intervjuer med branschaktörer

- Stor efterfrågan logistikytor, svårt att hitta bra mark. Långa processer att hyra ut.
- Det skulle behövas tas fram ny mark. Söder om Göteborg har det inte funnits någon ny mark på flera år men efterfrågan finns. Runt E6 både söder och norr finns stor efterfrågan.
- Staden bör ta fram alternativ mark för livsmedelsproduktion. För att möjliggöra en potentiell utveckling av exempelvis Fiskhamnen och Slakhusområdet till attraktiva besökspunkter med exempelvis restauranger, kontor, kulturverksamhet.
- Utmaning med att endast en aktör är med och utvecklar större områden, nyetablerande företag vill ofta ha två offerter att jämföra med.
- Stora logistikutvecklare som finns nationellt har svårt att komma in på marknaden.
- Göteborg är på väg mot att missa etableringar på grund av för dåligt utbud av mark. Logistikområden i Borås konkurrerar främst med lägre hyror.
- Citylogistik är en del av framtiden. Inga diesellastbilar kommer framöver färdas inom centrumbebyggelse. I E-handels spår kommer logistiksegmentet förändras. Logistiklokaler har tidigare legat utanför staden och den stora kostnaden är transport. Kan man hitta mer centrala lägen för att minska avståndet till slutkunden och därmed att kostnaden flyttas från transport till lokallösningen. Logistik är inte längre den traditionella plåtlådan, exempelvis på Foodora, Uber Eats. Arbeta fram stadsnära logistiklösningar.
- Spårbunden logistik är överskattat som etableringskriterium, det är inget avgörande behov, då järnvägssystemet ses som opålitligt.

Slutsatser industri och logistik

Göteborg står inför en omfattande förändring där äldre verksamhetsområden, i synnerhet i centrala lägen, omvandlas till stadsbebyggelse. Samtidigt finns det politiskt beslutade målet om att utveckla Göteborg som nordens logistikcentrum vilket förutsätter god tillgång till mark och lokaler för logistik och industriverksamheter. En övergripande frågeställning blir därmed om det finns mark i tillräcklig omfattning och om den finns med efterfrågade lägesegenskaper. En mycket grov analys av framtida efterfrågan visar att ytterligare 4-8 miljoner kvadratmeter mark skulle behöva tillgängliggöras för logistik- och industriverksamhet till år 2035 i Göteborg, Kungälv, Mölndal och delar av Härryda. Detta innebär 165 000 -250 000 kvm/år för nya etableringar + mark som ersätter mark som omvandlas. Dock behöver kunskapen fördjupas kring hur stora ytor som är under omvandling och hur detta påverkar stadens verksamhetsområden samt efterfrågan från näringslivet då det finns en hel del osäkerheter med tidigare genomförda analyser. Markanvändningsanalysen visar att över 9 miljoner kvadratmeter mark kan tillgängliggöras för verksamheter. Nettotillskottet av mark för verksamheter förefaller vara tillräckligt för att tillgodose efterfrågan på mark till år 2035. Men just nu är det en brist på mark för logistik och industriverksamheter så den möjliga marken måste nå marknaden för att möjliggöra en ökning i tillväxt och sysselsättning. Efterfrågan är större än det befintliga utbudet både när det gäller logistik och industri.

Omvandling av mark till stadsbebyggelse innebär dock att tillgänglig mark för att försörja staden blir mycket begränsad samt för de ofta mindre industriföretag som trängs bort på grund av bostadsbyggnation. Med en växande och tätare stadsmiljö ökar behovet av transporter av varor för att försörja staden. För små och medelstora företag som önskar äga sin fastighet är möjligheterna ytterst begränsade just nu i Göteborg. De större områden som håller på att utvecklas ägs ofta av större långsiktiga fastighetsägare som önskar hyra ut lokaler hellre än att sälja delar. Med gällande planer

förefaller Göteborg allt mindre rustad för att möta efterfrågan på mark för verksamheter som försörjer staden samt för små och medelstora företag som önskar äga sin fastighet. I synnerhet gäller detta söder om Göta Älv.

6. Besöksnäring

Göteborg & Co är igång med att ta fram en rapport och analys av hotellmarknaden. Rapporten beräknas vara klar under hösten 2020 och kommer ge input till kunskapsunderlaget 2021.

Bedömt nuläge, efterfrågan och behov

Göteborg har nästan tre decennier av oavbruten tillväxt i besöksnäringen. År 2019 visade en kraftig tillväxt för besöksnäringen i Göteborg. Året är det mest framgångsrika hittills när det gäller antal gäster på hotell och vandrarhem i Göteborgsregionen. Under 2020 prognosticeras ca fem miljoner övernattningar (gästnätter) på hotell och vandrarhem. Det innebär en tillväxt på ca fyra procent jämfört med föregående år, vilket är betydligt högre än de två senaste åren. Sedan 1991 är det en ökning på 340 %, eller cirka 4,5 % tillväxt i genomsnitt per år under nästan tre decennier. Detta gör besöksnäringen till en av de främsta tillväxtbranscherna i regionen. En stor majoritet av gästerna kommer från Skandinavien och över 70 % av övernattningarna består av svenska gäster. Av andelen internationella gäster utgör Norge och Danmark drygt en fjärdedel medan andra större utlandsmarknader är Tyskland, Storbritannien, USA och Kina. Enligt Göteborgs Stads program för besöksnäringens utveckling fram till 2030 skall antalet kommersiella gästnätter totalt öka från 4,5 miljoner 2015 till 9 miljoner 2030. (Göteborg&Co 2020)

Evenemang är en del av Göteborgs identitet. De årliga evenemangen lockar hundratusentals besökare varje år och de tillfälliga evenemangen är destinationens skyltfönster och plattformar för samarbete och kommunikation. Göteborg utnämndes i oktober till European City of Smart Tourism 2020. Genom tävlingen vill EU-kommissionen belöna städer som utmärker sig för smarta, innovativa och inkluderande lösningar inom turism. Liseberg bidrog i betydande omfattning till destinationen och besöksnäringen och var under 2019 en av Göteborgs främsta mötesplatser och ett av Sveriges mest besökta 6 resmål. Totalt tog Lisebergs anläggningar, nöjesparken tillsammans med boendanläggningarna, emot cirka 3,3 miljoner gäster under året. (Göteborg&Co 2020)

Stadens arenor ger möjligheter för människor att mötas och att dela upplevelser och gemenskap och evenemangsutbudet har varit mycket brett med olika typer av musik och idrottsevenemang. Scandinavium har haft ca 680 000 besökare till evenemangen. I april genomfördes Gothenburg Horse Show för 43:e gången med dubbla världscupfinaler i Hoppning och Dressyr. Evenemanget hade 76 000 besökare. Konsertsommaren på Ullevi har bestått av konserter med Metallica, Gyllene Tider och Summerburst. (Göteborg&Co 2020)

Hotellmarknaden i Göteborg kännetecknas historiskt av högt kapacitetsutnyttjande. Beläggningen på hotell och vandrarhem är generellt hög, 70 procent i genomsnitt fram till november och 85 procent i juli, vilket är högst av de svenska storstadsregionerna. Inget pekar på att Göteborg tappat i attraktionskraft, i praktiken har Göteborg kapacitetsbrist och för perioden 2022-2026 planeras ett stort tillskott av hotellrum. Det både skapar möjligheter och ställer krav på destinationen att utveckla attraktiviteten för nya besökare. Den totala turistekonomiska effekten för destinationen 2019 prognostiseras till ca 34 miljarder. (Göteborg&Co 2020)

Hur påverkar pågående coronapandemin besöksnäringar?

Den svenska hotellbranschen befinner sig i en allvarlig kris på grund av den pågående covid-19-pandemin. Det har varit en nedgång på den svenska hotellmarknaden från början på mars och framåt som saknar historiskt motstycke och flera hotellföretag riskeras att slås ut under de närmaste månaderna. I Stockholm, Göteborg och Malmö sjönk beläggingsgraden från andra halvan av mars till slutet av april med mellan 80 och 90 procent. Det innebär att beläggingsgraden i genomsnitt under den perioden låg på 8 procent i Stockholm, 11 procent i Göteborg och 13 procent i Malmö. Trots det allvarliga läget finns

omständigheter som gör att den svenska hotellmarknaden, relativt hotellmarknaderna i många andra europeiska länder, kan komma att få en snabbare återhämtning när den värsta krisen är över. Utgångspunkten för den slutsatsen är att det nationella resandet bedöms att få en snabbare återhämtning än det internationella resandet. Att detta leder till att den svenska hotellmarknaden har möjligheter att få en snabbare återhämtning beror på två faktorer. För det första är andelen inhemska gästnätter på den svenska hotellmarknaden normalt runt 75 procent. För 18 av 28 länder i Europa är andelen normalt mindre än 50 procent. Det ger bättre möjligheter för den svenska hotellmarknaden att återhämta sig snabbare. För det andra är antalet gästnätter på hotell som svenska invånare spenderar i andra europeiska länder mer än dubbelt så många som antalet utländska gästnätter på svenska hotell. Möjligheterna att kompensera ett bortfall av utländska gästnätter på hotell i Sverige med fler inhemska gästnätter är därmed god. För 14 av 28 länder i EU är andelen utländska gästnätter på hotellen i det egna landet fler än landets invånares gästnätter på hotell i övriga 27 europeiska länder. Möjligheterna att kompensera för ett bortfall av utländska gästnätter med fler inhemska gäster är därmed sämre.

I ett kortare perspektiv påverkas besöksnäringen såldes väldigt hårt. Frågan är hur beteendemönster kan komma att förändras i ett längre perspektiv; kommer användningen av videomöten göra att affärsresor minskar? Kommer långdragna smittskyddsrestriktioner att förhindra semester utanför det egna landet? Kommer beteendemönster ändras så att invånarna föredrar olika former av staycations framöver kan detta gynna den egna besöksnäringen även i det fall konferenser och affärsresor minskar. Den långsiktiga påverkan är i nuläget svår att förutspå och därmed förknippad med en ökad osäkerhet som också slår kraftigt mot detta segment.

Pågående och planerad byggnation

Besöksnäringens aktörer visar stark vilja att bidra till destinationens tillväxt och investeringsviljan är stor. Flera stora hotell planeras så att antalet rum i Göteborgsregionen ökar från dagens 12 800 till drygt 17 000 de kommande åren. För närvarande finns planer på nybyggnation av ca 4 000 hotellrum fram till 2026. För att möta denna utbyggnad krävs satsningar som stimulerar och ökar destinationens attraktivitet för besökare, investerare och inflyttare. De investeringar som Göteborgs Stad styr över som gäller arenor, kulturutbud eller infrastruktur blir betydelsefulla för att matcha näringens satsningar. Ett urval av hotellprojekt i Göteborg kommande år:

Hotell	Operatör	Plats	Antal rum (prel)	Öppningsår (prel)	Fastighetsägare
Good Morning	Ligula	Gamlestaden	175	2021	Magnolia/Alecta
Hotell Draken	Choice	Olof Palmes plats	475	2022	Balder
Scandic Platinan	Scandic	Vikingsgatan	451	2022	Vasakronan
ESS Hotell Gårda	ESS	Gårda	233	2022	Platzer
Clarion Karlatornet	Choice	Karlstaden	304	2024	Serneke
Hotell Metropolis	okänd	Tredje Långgatan	105	2022	Sigillet
Liseberg Hotell	Liseberg	Liseberg	457	2023	Göteborg
Hotell Geely	Okänd	Lindholmen	255	2023	Geely
Hotell Frihamnen	Okänd	Frihamnen	300	2025	Magnolia

Källa: Annordia 2019

Input från intervjuer med branschaktörer

- Göteborg har haft bra utveckling som turistattraktion under flera år. Efter de nya projekten som byggs just nu kommer på marknaden kommer det att mätta efterfrågan.
- Små lönsamhetsmarginaler inom hotell och flygbranschen, hur länge håller de ut under rådande nedgång?

Slutsatser besöksnäring

Den svenska besöksnäringen och hotellbranschen befinner sig i en allvarlig kris på grund av den pågående covid-19-pandemin. Flera hotellföretag riskeras att slås ut under de närmaste månaderna. Trots det allvarliga läget finns omständigheter som gör att den svenska hotellmarknaden, relativt hotellmarknaderna i många andra europeiska länder, kan komma att få en snabbare återhämtning när den värsta krisen är över. Framförallt är detta beroende av andelen inhemska gästnätter på den svenska hotellmarknaden som normalt är runt 75 procent. För 18 av 28 länder i Europa är andelen normalt mindre än 50 procent. Det ger således bättre möjligheter för den svenska hotellmarknaden att återhämta sig snabbare.

Ser vi på vad som ligger i planeringen inom regionen så är det ca 4 000 rum fram till 2026. Detta är ett historiskt stort tillskott på hotellmarknaden. Med den vikande efterfrågan som bedöms ta flera år att komma upp på samma nivåer som innan Corona så motsvarar inte efterfrågan den kommande utbudsökningen. Det finns en överhängande risk att hotellaktörer slås ut och att pågående hotellprojekt slår av på takten. Det bedöms även att projekt med planerat färdigställande efter 2023 kommer att skjutas på framtiden.

7. Övriga inspel från branschaktörer kring hur staden planeras hållbart

De intervjuer som genomförts inom ramen för denna rapport har även gett branschaktörerna möjlighet att ge inspel till staden kring hur de från näringslivets sida ser på hållbar stadsutveckling och vilka insatser som behövs för en balanserad utveckling. Dessutom genomfördes 31 januari 2020 ett stormöte inom ramen för det Näringslivsstrategiska programmet där samtal fördes med ett flertal näringslivsaktörer kring stadens näringslivsutveckling och planering av kommersiell mark. Nedan är sammanfattande punkter med inspel från de elva intervjuade företagen till denna rapport samt de inspel som kom fram vid stormötet 31 januari:

- Detaljplaner behöver vara mer flexibla. Exempelvis dikterar byggnadshöjd/våningshöjd vad byggnaden kan byggas av, ex trä eller stål. Världen ändras väldigt snabbt, exempelvis omställningen inom mobilitet. Hur skapas en hållbarhet och flexibilitet från det att en planerare sitter dag 1 och försöker förutse vad som gäller för den som exempelvis söker bygglov år 12.
- Det är en känsla av att det är "fult att tjäna pengar" när man träffar kommuner. Motstånd fortfarande i kommuner för att ha dialog med näringslivet. Önskan om ett forum att diskutera exempelvis framtidsfrågor, strukturer osv.
- Det upplevs som ett problem inom kommuner med att ingen vågar göra fel. I många fall vågar kommuner i och med detta inte göra någonting.
- Kommuner behöver bli mer liberala i övergången till nytt DP-program. Nu är lösningen tidsbestämt bygglov men kriterierna är tuffa för att få det. Vågar man som bolag investera X Msek i ett tidsbegränsat bygglov som skulle främja utvecklingen i området? Hitta lösning som medger avsteg från gällande plan för att det tangerar den nya planen. I annat fall är risken att utvecklingen avstannar fram till det ett nytt program eller plan finns framme.
- Kunskap för de som gör planer vad värdet är för de som bygger. Byggherren skapar värde för boende/företag. Vad innebär planen konkret för den som skall bo eller verka? Mer vision i DP (jämlighet, hållbarhet) än detaljer, detaljer prövas i bygglovet. ÖP-DP-Bygglov, den röda tråden borde vara tydligare.
- Långa ledtider inom kommunerna. Kommuner är inte beslutsföra och lägger mycket tid att utreda vilket tar mycket tid och resurser.
- Företagen upplever en större politikerpåverkan än tidigare, exempelvis utformningen av Skeppsbron. Detta upplevs som negativt då det snabbt kan ändra förutsättningarna. Branschaktörerna önskar långsiktighet och förutsägbarhet.

- Arbeta mer strukturerat arbete med nyetableringar, BRG tillsammans med näringslivet. Utökad resonemang kring etableringar och allmänt utbyte mellan stad och näringsliv.
- Markanvisningstävling är bra, men det behövs en kombination, genom att även erbjuda direktanvisning. Just nu upplever många företag att det är omöjligt med direktanvisningar vilket medför att deras incitament att kontakta staden med bra idéer är borta. Staden kanske kan hitta varianter på mellanting mellan direktanvisning/tävling?
- Flera företag ger exempel på där de gått högre upp i beslutshierarkierna när de inte kommit vidare i diskussionen med en handläggare. Detta har fungerat men saker bör kunna lösas i det första ledet.

8. Sammanfattning och rekommendation

Det finns ingen som kan svara på hur fastighetsmarknaden generellt påverkas av pågående coronapandemi då den slår ojämnt mellan olika branscher och fastighetssegment. För hotell-, kultur- samt restaurangbranschen har det varit förödande. En stor del av handeln har tagit styrk men inte all, livsmedelshandel, lågpris- samt byggvaruhandlare har en stor tillströmning av kunder. Det går inte heller att säga att kontorsmarknaden generellt påverkas, det är helt beroende på den enskilda hyresgästen. Det generella konjunkturläget påverkar investeringsviljan och utbyggnadstakten gynnas av en generell god ekonomisk utveckling, medan byggtakten avtar när det ekonomiska utrymmet krymper. Detta visade sig tydligt efter finanskrisen 2008 då bygginvesteringarna minskade drastiskt. En konjunktursvacka som coronapandemin innebär kan dels innebära sänkta ambitionsnivåer i projekt men kan även medföra ett förändrat fokus i planeringen. Göteborgs stad betonar betydelsen av att ha strategier på plats som säkerställer att staden fortsätter utvecklas i önskvärd riktning även då konjunkturen är på nedgång. Olika områden drabbas olika mycket av konjunkturcykler. Investeringsviljan är mer robust för attraktiva lägen jämfört med områden där investeringsviljan är lägre generellt.

Enligt Byggföretagen var industrins (exempelvis verkstadsindustri) lokalinvesteringar 2019 drygt 20 procent under 2009 års investeringsvolym. Ett procentuellt fall i storleken som under finanskrisen skulle motsvara 2 miljarder kronor (-30%) och i så fall skulle industrins investeringar i lokaler nå en ny all time low- nivå. Om finanskrisenscenariot även appliceras på kredit- och fastighetsbolagssegmentet innebär detta ett volymbortfall på ca 13 miljarder under ett enskilt år (och tyvärr finns ju risken att utvecklingen blir negativ under en följd av år, på samma sätt som den blev efter finanskrisen). Tillsammans med övriga delsegment inom den privata delsektorn är ett extremscenariot att volymbortfallet kan bli mer än 20 miljarder kronor under de kommande fyra kvartalen (-19%). Den privata lokalinvesteringsnivån skulle i detta fall vara tillbaka på nivåer kring 2014 års volymer. (Byggföretagen 2020)

En stor mängd projekt planeras i Göteborgsregionen under kommande år. En stor del av investeringsvolymen är fokuserad inom Göteborgs stad, vilket innebär att många projekt ska genomföras på en relativt liten geografisk yta. En del av dessa projekt är relativt fristående och därmed inte särskilt beroende av hur utvecklingstakten fortlöper för andra projekt. Utförandet av andra projekt är helt eller delvis beroende av att andra projekt genomförs. Många delprojekt inom Älvstaden är beroende av att ett antal utbyggnader av järnväg och stomkollektivtrafik realiserar. Hisingsbron är ett exempel på ett avgörande projekt. Västlänken är likaså ett nyckelprojekt som ska vara färdigställt till 2026, vars delprojekt direkt påverkar utvecklingen av Centralenområdet och Gullbergsvass. Genomförs inte projekt, eller om förseningar uppstår, kan detta innebära att andra delprojekt helt uteblir eller får förskjutna tidplaner. Komplicerad bygglogistik innebär en annan utmaning när mycket planeras på liten yta.

För att nå det övergripande målet för Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program om att skapa förutsättningar för minst 120 000 nya jobb till 2035 behöver staden tillgodose såväl behovet av nya bostäder som företagets behov av mark och lokaler.

Nedan listas respektive fastighetssegment och om bedömningen är att det är balans mellan efterfrågan och utbud:

Fastighetssegment	Efterfrågan 0-5 år	Efterfrågan 6-15 år	Utbudssökning	Kommentar
Handel				Svag efterfrågan 0-5 år, balanserad efterfrågan 6-15 år, stor planerad utbudssökning (i linje med efterfrågan)
Kontor			!	Balanserad efterfrågan 0-5 år, stark efterfrågan 6-15 år, stor planerad utbudssökning (betydligt större än efterfrågan)
Industri och logistik				Stark efterfrågan 0-15 år, mindre planerad utbudssökning
Besöksnäring				Svag efterfrågan 0-5 år, stark efterfrågan 6-15 år, stor planerad utbudssökning

Rekommendation Handel 2020: Inom handeln har det skett en omfattande omställning under de senaste åren där den fysiska handeln inte har någon större positiv tillväxt. Inom staden planeras det för en utbyggnad av det fysiska handelsutbudet som är något större än efterfrågan fram till och med 2035. Då det inom handelssegmentet skett stora förändringar under de senaste år bör en ny handelutredning tas fram inom staden under 2020 och den är under framtagande och är klar i juni. Den nya handel som planeras under de kommande åren bör ligga i redan etablerade områden eller som komplement till nya bostäder. För att handel ska utvecklas krävs att hushåll har tillräckligt stark köpkraft och den framtida fysiska handelstillväxten är helt beroende av befolkningstillväxten. Ur ett sysselsättningsperspektiv bör staden under 2020 möjliggöra mark för de segment som både innan och under coronapandemin klarat att expandera såsom lågprisaktörer samt livsmedelsaktörer som båda framförallt önskar något mer perifera lokaliseringlägen. Med perifera lokaliseringlägen menas områden utanför stadskärnan med god tillgänglighet både för besökare (via kollektivtrafik, cykel, bil) och för varutransporter. Lågprisaktörer söker även ytor i stadens centrala delar men bedömningen är att det inom cityhandlen kommer finnas möjligheter att etablera.

Rekommendation Kontor 2020: Efterfrågan på mark och lokaler för kontor har varit stabil men ökande under de senaste åren. Med en relativt låg utbudssökning har detta lett till rekordlåga vakansgrader under inledningen av 2020. Framöver planeras dock för en utbyggnad av kontorsutbudet som är klart större än efterfrågan fram till och med 2035. Bedömningen är att detta leder till en högre andel lediga lokaler och sjunkande hyresnivåer framförallt i ytterområden. Det bedöms även att projekt med planerat färdigställande efter 2022 kommer att skjutas på framtiden. I och med den stora utbudssökningen den kommande åren finns det en överhängande risk att kontorsprojekt skjuts framåt i tiden och detta innebär att vissa områden ej byggs ut i önskad takt. Den stora risken ur stadens synvinkel är kopplat till framförallt centrala områden där flera bostadsprojekt är beroende av kontor för att kunna byggas bland annat på grund av bullerproblematik. Staden bör i det korta perspektivet identifiera de kontorsbyggrätter som måste byggas för att möjliggöra bakomliggande bostäder och att dessa prioriteras i ett tidigt skede. Möjligtvis även se över kommande planering för att om möjligt skala ner omfattningen av kontorsytor och ersätta med i första hand bostäder för att bidra till stadens målsättning att årligen färdigställa 5 000 bostäder. Områden för kontor som bör prioriteras i det korta perspektivet är de där vakansgraden idag är som lägst, dvs Norra Älvstranden och innerstaden. Nya planer som tas fram utanför dessa centrala områden bör möta ett specifikt och prioriterat behov. Efterfrågan på kontorslokaler i regionen per år fram till 2035 bedöms till 49 500 kvm/år. Sett till att Göteborg står för ca 70% av alla sysselsatta i regionen så skulle detta innebära en tillväxt om ca 35 000 kvm/år i Göteborg.

Rekommendation Industri och logistik 2020: Göteborg står inför en omfattande förändring där äldre verksamhetsområden, i synnerhet i centrala lägen, omvandlas till stadsbebyggelse. Samtidigt finns målsättningen att Göteborgsregionen utvecklas som nationellt logistiskt centrum. Markanvändningsanalysen som WSP tidigare genomfört visar att över 9 miljoner kvadratmeter mark

potentiellt kan tillgängliggöras för verksamheter. Viktigt att poängtera är att detta inte innebär att all denna mark kan tillgängliggöras utan endast är en potentiell bild. Kunskapen behöver fördjupas kring detta samt hur stora ytor som är under omvandling och hur detta påverkar stadens verksamhetsområden. För logistik är kommande utbud på Hisingen välkommet och kan på sikt möta upp med den ökande efterfrågan inom logistiksektorn. Efterfrågan är idag dock större än det befintliga utbudet både när det gäller logistik och industri. Det finns efterfrågan på Hisingen och utefter E6 men där möjligheterna för etablering är begränsande. För små och medelstora företag som önskar äga sin fastighet är möjligheterna ytterst begränsade just nu i Göteborg. De större områden som håller på att utvecklas ägs ofta av större långsiktiga fastighetsägare som önskar hyra ut lokaler hellre än att sälja delar. I det korta perspektivet bör staden prioritera att arbeta fram mark till mindre och medelstora verksamheter både inom industri, partihandel och citynära-logistik.

Rekommendation Besöksnäring 2020: Ser vi på vad som ligger i planeringen inom regionen så är det ca 4 000 rum fram till 2026. Detta är ett historiskt stort tillskott på hotellmarknaden. Med den vikande efterfrågan som bedöms ta flera år att komma upp på samma nivåer som innan Corona så motsvarar inte efterfrågan den kommande utbudsökningen. En del tyder på att marknaden kommer vara återhämtad först omkring 2023. Detta medför att det inte finns ett stort värde för staden i att prioritera enskilda hotellprojekt under 2020. Däremot kan staden under 2020 arbeta med att skapa förutsättningar generellt för Göteborg som besöksstad och arbeta proaktivt med event och arenor som har en långsiktig positiv effekt på besöksnäringen. Göteborg & Co är igång med att ta fram en rapport och analys av hotellmarknaden och rapporten beräknas vara klar under hösten 2020 och kommer ge input till kunskapsunderlaget 2021.

Förslag för fortsatt arbete i närtid 0-5 år

För ökad kunskap

- Genomföra ny handelsutredning som visar potentialen för utbyggnad av nya handelsytor (på gång och klar i juni 2020).
- Ta fram ny utredning över besöksnäringen och utvecklingen på hotellmarknaden (på gång och klar i oktober 2020).
- Ta fram ny utredning över de företagsområden som berörs av omvandling och hur detta påverkar lokal- och markefterfrågan för industri och logistik.

För fortsatt planering

- Prioritera kontorsprojekt i regionalt tillgängliga lägen och som kan utvecklas med de kvaliteter som efterfrågas av hyresgäster på kontorsmarknaden.
- Identifiera de kontorsbyggrätter som måste byggas för att möjliggöra bakomliggande bostäder och att dessa prioriteras i ett tidigt skede.
- Möjliggöra mark till mindre och medelstora verksamheter både inom industri, partihandel och citynära-logistik bland annat genom förtätning av befintliga företagsområden.
- Planlägga kommunal verksamhetsmark för större industri- och logistikändamål.
- Möjliggöra mark för handel inom för de segment som både innan och under coronapandemin klarat att expandera såsom lågprisaktörer samt livsmedelsaktörer. Den nya handel som planeras bör ligga i redan etablerade områden eller som komplement till nya bostäder.

9. Källor

Byggs det för mycket i Göteborg? <https://blog.cbre.se/sverigesfastighetsblogg/vardering/byggs-det-for-mycket-i-goteborg> CBRE 2020-03-30.

Ekonomirapporten, maj 2020 om kommunernas och regionernas ekonomi, SKR 2020

Göteborgs framtida handel, konsekvenser för ett upplevelsecentrum i evenemangsstaden, HUI 2020

Investeringskartläggning Göteborgsregionen fram till 2035, BRG 2016

JLL Nordic Outlook Spring 2020, JLL 2020

Konjunkturrapport #1 2020, BRG 2020

Logistikrapport 2020, Colliers 2020

Läge för kontorslokaler, Ett underlag till kommande översiktsplan för Mölndal Stad, Evidens 2018

Näringslivets behov av mark och lokalisering för industri och logistik i Göteborgsregionen, Ramböll 2017

Näringslivets behov av mark och lokaler för industri och logistik i storgöteborg 2018, BRG 2018

Planering för handel i Göteborg, Förtydligande av strategisk inriktning i översiktsplanen, Göteborg Stad 2017

Slutrapport efterfrågan på kontorsmarknaden i Göteborg, Evidens 2015

Stor inhemsk hotellmarknad är en styrka i pandemi-tider, Covid 19 rapport, Annordia 2020

Svensk Fastighetsmarknad, Fokus 24 orter, Svefa 2019

Så påverkas byggindustrin av Coronakrisen, Byggföretagen 2020

Uppdatering av konjunkturbilden April 2020, Konjunkturinstitutet 2020

Års- och hållbarhetsredovisning 2019, Göteborg & Co AB 2020

Övergripande handelsutredning för Göteborgs Stad, WSP 2016

Avdelning/funktion	Dokumenttyp
Etableringsavdelning/Företagslotsen	Anvisning/Rutin
Datum - Upprättad	Datum – Senast uppdaterad
2020-08-24	2020-08-12

Tjänsteutlåtande

1. Informationspunkt - Hur uppfattar företagen de statliga stödpaket som lanserats med anledning av Covid 19?

Företagslotsen Torbjörn Kvarefelt informerar om hur de företag vi varit kontakt med uppfattar de olika statliga stödpaketet.

1.1. SAMMANFATTNING

Inför presentationen bifogas lite bakgrundsinformation för inläsning om de stora stödpaketet för den som önskar. Ärendets huvudbudskap föredras dock muntligt.

Pandemin Covid 19 har fått stora ekonomiska och samhällsliga konsekvenser, både direkt genom de konsekvenser som covid-19 ger och indirekt genom de åtgärder som olika länder och områden genomför för att stoppa smittspridningen. Nedstängningen av allt fler sektorer gjorde att många företag snabbt tvingas dra ner på verksamheten. För att bemöta de ekonomiska konsekvenserna har regeringen presenterat ett antal olika stöd till företag. Några av dessa är:

Den 16 mars lanserades ett första paket för stöd åt drabbade företag med korttidsvarsel, där staten tar över ansvaret för sjuklön och medger uppskov i skattebetalningar. 11 mars avskaffade även regeringen karensdagen, för att sjuka inte skulle tveka att vara hemma. Under mars presenterades ytterligare krispaket, riktat till små och medelstora företag. Förslagen innefattade bland annat tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter, en statlig lånegaranti där staten garanterar 70 procent av lån från bankerna till företag, tillfällig rabatt för hyreskostnader, sänkt skatt till småföretagare samt anstånd för skatteinbetalning åt egenföretagare.

Den 30 april meddelades att det ska införas ett omställningsstöd riktat till företag som tappat minst 30 procent av sin omsättning under mars och april 2020. En ytterligare större åtgärd var införandet av en tillfällig rabatt för fasta hyreskostnader i utsatta branscher. Utöver dessa har en rad olika lättnader och initiativ lanserats. Några sammanfattas i tabellen nedan.

BRG har under våren hanterat frågor kopplat till Covid 19 i 361 ärenden (Företagslots Extra). Vår upplevelse av ärendena är följande:

Korttidspermittering - den överlägset mest uppskattade och nyttjade tjänsten. *Anstånd med skatt och moms* - inte alls uppskattat då man upplever det som ett förklätt lån och man skjuter fram sina kostnader mot en osäker framtid. *Utökad avsättning till periodiseringsfond* - ok, positivt att det är kopplat till enskilda företag, dock inte mycket nyttjat. *Tillfälligt sänkta egenavgifter och skatter* – bra, då det ger en direkt effekt av minskade kostnader. *Rabatt hyreskostnader* - populärt hög efterfrågan, en del hamnar i gråzonen. *Statlig lånegaranti* - ingen efterfrågan alls, blir lika svårt att få lån hos bank ändå, passar stora etablerade företag. *Almis bryggglån* -reliv hög efterfrågan under sen våren var ca 2,5 mdr beviljat. *Omställningsstöd baserat på omsättningstapp* - i sak ett bra stöd men förvånansvärt tyst om behovet till oss, en del kritik till vilka månader det baseras på.

		Enskild firma		Aktiebolag
		Egen företagare	Med anställda	Med anställda eller själv anställd i ditt AB
Betalningssvårigheter				
Tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter	<i>Skatteverket</i>	nej	ja	ja
		ja	ja	ja
Tillfälligt anstånd med skattebetalning	<i>Skatteverket</i>	ja	ja	ja
Utökade möjligheter till periodiseringsfond	<i>Skatteverket</i>	ja	ja	nej
Tillfälligt sänkta egenavgifter	<i>Skatteverket</i>	ja	ja	nej
Stöd vid minskad omsättning	<i>Skatteverket</i>	ja	ja	ja
Lånegaranti för små och medelstora företag	<i>Riksgälden/bankerna</i>	ja	ja	ja
Almis Bryggglån för små och medelstora företag	<i>Almi</i>	ja	ja	ja
Rabatt hyreskostnader	<i>Länsstyrelsen</i>			
Export och import				
Corona response desk från Business Sweden	<i>Business Sweden</i>	ja	ja	ja
Garantier via EKN för exporterade företag	<i>EKN</i>	ja	ja	ja
Anställning, arbetsbrist och uppsägning				
Stöd för korttidsarbete	<i>Tilloäxtverket</i>	nej	ja	ja
Förlängda perioder för introduktionsjobb	<i>Arbetsförmedlingen</i>	nej	ja	ja
Förlängda perioder för nystartsjobb Förslag	<i>Arbetsförmedlingen</i>	nej	ja	ja
Socialt skydd				
Staten tar hela sjuklönekostnaden	<i>Försäkringskassan</i>	nej	ja	ja
Slopapad karens	<i>Försäkringskassan</i>	ja	ja	ja
Slopapad krav på läkarintyg under första 14 dgr	<i>Försäkringskassan</i>	ja	ja	ja
Smittbärappenning	<i>Försäkringskassan</i>	ja	ja	ja

Handläggare

Torbjörn Kvarefelt Företagslots

Henrik Einarsson Avdelningschef

Avdelning/funktion vd	Dokumenttyp Tjänsteutlåtande
Datum - Upprättad 2020-08-17	Handläggare, namn och e-post: Pia Areblad pia.areblad@businessregion.se

Tjänsteutlåtande

1. Framdrift Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2018 - 2035

1.1. FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen i Business Region Göteborg föreslås:

1. Att godkänna statusrapporten av handlingsplan 2019-21 (HP 19-21) för implementering av Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2018-2035
2. Att besluta om process och prioriterade indikatorer för framtagande av handlingsplan 22-23 (HP 22-23) för implementering av Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2018-2035

1.2. SAMMANFATTNING

Implementeringen av det näringslivsstrategiska programmet sker genom två-åriga handlingsplaner. Den handlingsplan som staden arbetar utifrån nu sträcker sig mellan 1 juli 2019 och 31 dec 2021 och innehåller 91 aktiviteter. Utfall på dessa aktiviteter rapporteras halvårsvis till BRG:s styrelse. Denna rapport är informationspunkt på mötet den 24 augusti.

Nästa handlingsplan ska gälla från 1 jan 2022 till 31 dec 2023. Arbetet med att ta fram processen för hur det ska gå till har påbörjats under våren. HP 22-23 är den *andra* av *åtta* planerade handlingsplaner fram till 2035.

Programmet har som övergripande mål 120 000 nya jobb till 2035 och följs upp av tio indikatorer. Utfall för indikatorerna redovisas en gång per år (senvår) till styrelsen samt till kommunfullmäktige. Vid programmets revidering 2023 kan indikatorerna komma att ändras aningen. Alla indikatorer är betydelsefulla för programmets genomslag.

För att nå uppsatta mål är det troligt att olika handlingsplaner får olika inriktning utifrån den omvärldsanalys som görs löpande. Styrelsen behöver besluta om föreslagen process samt förslagna prioriteringar inför nästa handlingsplan.

1.3. BILAGOR

1.3.1. Status_200630 HP2019_ 2021 Närstrat

1.3.2. 200824 BRG _styrelse_process HP22_23

2. Ärendet

2.1. STATUSRAPPORT HP 19 - 21

På styrelsemötet aug 2019 presenterades status på aktiviteterna i HP 19-21 påbörjades. Status på de 91 aktiviteter som ingår i den första handlingsplanen redovisas nu halvårsvis.

På styrelsemöte den 24 aug 2020 presenteras status 200630.

Status presenteras utifrån färgerna grönt, gult och rött.

Innebörden av färgerna är:

Grönt- enligt plan

Gult- mindre avvikelser bevakas men bedöms kunna hanteras. Måluppfyllelse kommer ej påverkas i nuläget.

Rött- avvikelser som behöver beaktas. Åtgärder behöver vidtas

Halvårsvis redovisas status på beslutade aktiviteter i handlingsplan 2019 - 2021 för Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program. I bilaga 1 syns status på respektive aktivitet.

Sammanfattande bedömning:

Det stora flertalet aktiviteter löper på enligt plan.

Totalt 22 aktiviteter har gulfärgats i första hand pga covid. Det är aktiviteter som handlar om att arrangera möten på olika sätt- te.x förenkla helt enkelt utbildningar i staden, dialogrundor i GR angående markfrågor, genomföra marknadsföringsevent som syftar till talangattraktion i samband med kongresser i staden, projekt där deltagare inom arbvux ska matchas med företag, m.flera.

En del av dessa aktiviteter försöker man köra digitalt och en del blir framflyttade. En annan lösning kan vara att konceptet utvecklas på något sätt. Några är gulfärgade pga av sen rekrytering av medarbetare som ska hålla i aktiviteten, t.ex Infrastruktur insats 1 aktivitet 2.

Tre aktiviteter är rödfärgade. De finns under kompetensförsörjning insats 6 som handlar om att attrahera internationell kompetens.

Första aktiviteten rör engelska förskoleplatser. Där behövs ändring i skollagen för att kommunen ska kunna agera på den. Move to Gothenburg driver frågan framgent och tar löpande fram uppdaterat underlag som påtryckning.

Piloten gällande internationellt centra är framskjuten.

2.2. BESLUT GÄLLANDE PROCESS OCH INDIKATORER

2.2.1. Förslag prioriterade indikatorer

HP 22-23 ska gälla från 1 jan 2022 till 31 dec 2023. Detta är den *andra* av *åtta* planerade handlingsplaner fram till 2035.

Programmet har som övergripande mål 120 000 nya jobb till 2035 och följs upp av tio indikatorer. Indikatorernas utfall redovisas en gång per år (senvår) till styrelsen samt till kommunfullmäktige. Vid programmets revidering 2023 kan indikatorerna komma att ändras.

Alla indikatorer är betydelsefulla för programmets genomslag men för att nå uppsatta mål kan det vara bra att låta olika handlingsplaner få aningen olika fokus utifrån den omvärldsanalys som görs löpande. Det bidrar till en kraftsamling i arbetet.

Utifrån den omvärldsanalys BRG gjort senvår föreslår vi att den andra av åtta handlingsplaner i första hand fokuserar på att ge effekt på nedanstående fyra indikatorer:

Mål 1. Göteborg är en av de storstadsregioner i Europa som är bäst på att tillvarata kompetens och attrahera talang.

Prioriterad indikator: Arbetslöshet

Övriga indikatorer: Flyttnetto utbildade, European Regional Competitiveness Index

De strategiska områdena kompetensförsörjning samt attraktionskraft har fokus här.

Mål 2. Göteborg är en av de storstadsregioner i Europa som erbjuder bäst förutsättningar för en hög och hållbar tillväxt.

Prioriterad indikator: Decouplingeffekt/klimatomställningsarbete

Övriga indikatorer: Produktivitet, Antal invånare och sysselsatta

De strategiska områdena Markberedskap och Infrastruktur har fokus här.

Mål 3. Göteborg är en av de storstadsregioner i Europa som har bäst klimat för företagande och innovation.

Prioriterade indikatorer: Företagsklimat samt FoU- investeringar

Övrig indikator: EU Regional Innovation Scoreboard

De strategiska områdena Företagsklimat och Innovationskraft har fokus här.

För att ytterligare ge stöd och vägledning i processen med att definiera aktiviteter föreslår vi att följande kriterier ska användas i urval av aktiviteter.

Föreslag kriterier:

Genomförbarhet, (tydlighet i vad vi vill åstadkomma)

Störst effekt på nya jobb och nya företag

Agenda 2030 kompatibla

2.2.2. Förslag process

Processen har tagits fram i nära dialog med SLK och styrgruppen för programmet (BRG:s ledningsgrupp). Lejonparten av arbetet med att ta fram HP 22-23 äger rum maj-oktober 2021. Hösten 2020 tas ett antal aktiviteter fram som skulle ge större utslag genom finansiellt stöd. Pga. Göteborgs Stads budgetprocess behöver det här arbetet påbörjas redan i höst.

Föreslagen process:

Sep-okt 2020

Alla arbetsgrupper inom de 6 strategiska områden ombeds att definiera den aktivitet de bedömer får störst hävstångseffekt på respektive prioriterad indikator genom ökad finansiering

Oktober

Styrelsebehandling av BRG gällande föreslagna aktiviteter

November

Budgetsätta de aktiviteter vi väljer att gå vidare med

Februari 2021

Styrelsebehandling av de aktiviteter som går vidare till SLK

5 mars

Stormöte

Maj 2021

Påbörja arbetet med aktiviteter som ska sker inom budgetram.

Respektive strategiskt område går igenom befintliga aktiviteter och prioriterar, lägg till aktiviteter, skärper formuleringar och utfall. Inspelen från stormötet tas med i arbetet

Oktober 2021

Styrelsebehandling BRG av förslag till HP 22-23

November 2021

Budgetbeslut i Kommunfullmäktige ang aktiviteter som sker i HP 22 - 23

Respektive nämnd beslutar om sina aktiviteter inom budgetram i HP 22-23

Aktiviteter

Strategiskt område ett: Kompetensförsörjning		Uppstart	Slutförd	Ansvarig	Deltar i arbetet	Förväntat utfall	Status 200630
Deltagande förvaltningar/bolag	Business Region Göteborg (BRG), Arbetsmarknad och vuxenutbildning (Arbvux), Utbildningsförvaltningen (UBF), Grundskoleförvaltningen (GrF), Social resursförvaltningen (Soc res), Förskoleförvaltningen (FF), Göteborgs Universitet (GU), Chalmers (CTH), Göteborg & Co (GBG&Co), Göteborgsregionen (GR), Stadsledningskontoret (SLK)						
Insats 1	Utveckla skolanäringslivssamverkan och låta entreprenörskap löpa som en röd tråd genom hela utbildningssystemet.			Grundskoleförvaltningen Utbildningsförvaltningen			
Aktivitet 1	Utveckla SYV-arbetet i vid bemärkelse från förskola-akademin, inkl. karriärvägledning genom att:			Kvalitets- och utvecklingschef GrF	UBF, Arbvox, BRG, GR, GU, CTH	Ökad genomströmning genom att mäta andel grundskoleelever som är behöriga till nationellt program i gymnasieskolan (2018: 66,7%) samt andel gymnasieelever som når gymnasieexamen (2018: 79,8%)	Samverkansinsats Framtidsrustad skola genomförd. Insatsen har resulterat i: -Kartläggning - Kompetensutveckling på operativ och strategisk nivå -Processtöd för pilotskolor - Kommunikationsinsats -Etablering av samverkansråd Som en del av insatsen har en strategisk utvecklingsgrupp etablerats där GrF, Vägledningscentrum och GR ingår. Syftet med gruppen är att hålla samman och gemensamt driva SSA-frågor
	Kartlägga SSA(Samverkan skolanäringsliv) -arbetet i kommunala grundskolor utifrån hittillsvarande arbete och önskat läge.	2019 Q2	2019 Q4	Kvalitets- och utvecklingschef, GrF	GR	Kartläggning genomförd 2019, nästa steg formulerat 2020, Q2	Kartläggning genomförd som resulterat i följande rekommendationer som kommer att ligga som underlag i det fortsatta arbetet: -Stärka likvärdigheten -Tydliggöra styrning, ansvar, roller -Utveckla samverkan

							-Stärka systematiken
	<i>GrF etablerar ett strategiskt samverkansråd mellan branscher, företag, vägledningscentrum m.fl. för att tillsammans diskutera och hantera gemensamma aktiviteter och prao.</i>	2019 Q2	2019 Q3	<i>Kvalitets- och utvecklingschef, GrF</i>	<i>GR, BRG</i>	<i>Etablerat 2019</i>	GR har tillsammans GrF skapat ett strategiskt samverkansråd med näringslivet. Det har tagits fram en struktur, en mötesmodell och en enklare handlingsplan för samverkansrådets arbete.
	<i>Kvalitetssäkra och utveckla SSA och prao utifrån näringslivets respektive utbildningskedjans perspektiv.</i>	2019 Q2	2021 Q4	<i>Kvalitets- och utvecklingschef, GrF</i>	<i>GR, BRG</i>	<i>Mäts genom det systematiska kvalitetsarbetet</i>	Det operativa arbetet kring likvärdig och kvalitetssäker prao har påbörjats genom pilotskolor som påbörjat sina utvecklingsprocesser i arbetet med skolans prao. Metodmaterial arbetats fram som ger skolans stöd i att integrera arbetet med prao i skolans undervisning. Samverkansrådet har en plan för det fortsatta arbetet där gruppen beslutat om ett antal prioriterade områden. Dessa prioriterade områden rör förebilder, goda samverkansinsatser, prao etcetera. Kontakter har tagits med SLK för att öka antalet praoplats i staden.
	<i>Fortsätta utveckla Future Skills med fler branscher samt öppna upp för yngre åldrar</i>	2019 Q2	2021 Q4	<i>Verksamhetsstrateg BRG</i>	<i>GR, UBF, GrF, Arbvux</i>	<i>Fler branscher/ företag deltar varje år. Utökning till yngre åldrar utreds, klart 2020</i>	Beslut: Digital mässan okt 2020 tfa Covid19. Avsmalnad målgrupp för besökare. Ingen utredning kring yngre åldrar.
	<i>Mobilisera näringslivet för sommarjobb till stadens unga</i>	2019 Q1	2021 Q3	<i>Enhetschef, Arbvux</i>	<i>BRG, UBF, SDF</i>	<i>Utredning gällande förutsättningar klar 2019</i>	Utredning genomförd. Projektledare anställd inför 2020. Arbetet avstannade i samband med Corona, eftersom det privata näringslivet inte längre kunde ta emot sommar-

							jobbare i sina företag. Kontakt hade skapats med 70 företag innan dess, och intresset för att ta emot sommarjobbare fanns. En process håller på att tas fram och kommer att färdigställas under året, den kan appliceras på arbetet med sommarjobb i privata sektorn under 2021.
	<i>Etablera kompetensutvecklingsinsatser inom ramen för Rektorsakademien som involverar och samverkar med näringslivet och SYV-verksamheten</i>	2019 Q2	2021 Q4	Kvalitets- och utvecklingschef, GrF	GR, BRG	<i>Etablerad och implementerad</i>	Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts inom ramen för projektet Framtidsrustad skola. Dels genom deltagande pilotskolor, men även genom de kartläggningsintervjuer som genomförts. Rektorsakademien etablerad med syfte att skapa en grund och samlad kompetensförsörjning och utveckling av rektorer utifrån identifierade utvecklingsområden i det systematiska kvalitetsarbetet, såsom skolans SSA-arbete
	<i>Anordna handledarutbildningar för företagen (ej APL)</i>	2020 Q1	2021 Q4	Projektledare BRG	UBF, GrF, Arbvux, GR	Minst 50 företagare deltar årligen 2020,2021	Nedprioriterat våren 2020 pga Covid Förhoppningsvis uppstart hösten 2020
Aktivitet 2	Etablera och utveckla de regionala branschvisa kompetensråden till den självklara plattformen för samverkan skola- näringsliv	2020 Q2	2021 Q4	Utvecklings/ teamledare, GR	GrF, Arbvux, BRG, UBF	Ett kvalitetssäkrat och systematiskt arbets sätt är på plats.	Enligt plan men stort fokus på kompetensomställning under våren och hösten 2020 pga Covid. ESF och VGR – medel har beviljats för kompetensomställningsinsatser
Aktivitet 3	Genomföra entreprenöriella insatser inom gymnasium och yrkesutbildningar inom vuxenutbildning	2020 Q2	2021 Q4	Utbildningschefer UBF,	Arbvux	Eleverna i stadens vuxenutbildning och kommunala gymnasieskolor har genomfört	Pga UBNs förändrade definition av "Förväntat utfall" finns fn ingen kvantitativ måldefinition i UBF:s verksamhetsplan

						entreprenöriella moment.	för 2020 står följande: För att främja och utveckla entreprenörskap ges gymnasieskolans elever möjlighet att driva UF-företag där de får omsätta idéer i handling genom kreativitet, innovation,
Insats 2	Utveckla relevanta utbildningar som arbetslivet efterfrågar på alla nivåer			Arbetsmarknad och vuxenutbildning			
Aktivitet 1	Säkerställa att de branschvisa kompetensråden bidrar till relevanta utbildningar och att ett systematiskt arbetssätt implementeras från grundskola till akademi.	2019 Q1	2021 Q4	Utvecklings/ teamledare, GR	Arbvux, UBF, GR, AF, GU, CTH	Ett kvalitetssäkrat och systematiskt arbetssätt är på plats.	Koppling sker mellan GRs planeringsprocesser avseende gymnasiala utbildningar och branschbehov. Representationen i råden ses över för att motsvara den kompetens och mandat som behövs för att det som beslutas i råden ska verkställas.
Aktivitet 2	Etablera en process där YH-väst stärker sin marknadsföring av utbildningsformen mot branscher/företag samt intensifiera påverkansarbetet för fler beviljade platser i efterfrågade branscher.	2020 Q1	2021 Q4	Arbetsmarknadsstrateg Arbvux	UBF, YH-västs medlemmar, GR	Andel beviljade ansökningar ska öka i Västra Sverige i relation till övriga regioner	Träffat, YRG, YH-väst och VGR. Det är inte fler beviljade som är utmaningen utan mer träffsäkra YH-utbildningar som näringslivet efterfrågar just nu. Utmaning med myndighetens syn på fördelning över landet. Fortsatt en utmaning i att hitta en oberoende part i Göteborgsområdet för YH-utbildningar.
Aktivitet 3	Systematisera metoden Flexication, (antagning, planering, validering m.m.), samt identifiera nya branscher där Flexication kan bidra.	2019 Q3	2021 Q4	Vuxenutbildningschef, Arbvux,	UBF, GR, YH-väst	Definierad och kvalitetssäkrad process av Flexication. Identifierat 3-5 nya branschriktningar.	Delvis pga Covid-19 har anställda inom fordonsindustrin erbjudits Flexication främst inom programmering. Planering pågår för flera andra bransch- och programområden.
Aktivitet 4	Erbjuda Göteborgs stads stegkoncept till fler målgrupper, utöver befintliga, genom breddad rekrytering samt utifrån	2019 Q1	2020 Q4	Utvecklingschef, Arbvux,	UBF	Fem ytterligare branschriktningar tar del av konceptet.	Pga omorganisering och nya behov håller konceptet på att göras om.

	marknadens behov verka för fler branscher och yrkesinriktningar.						Inga nya inriktningar än, men flera aktiviteter inom besöksnäring och industrin pågår.
Insats 3	Aktivt stödja utvecklingen av akademien i staden			Stadsledningskontoret			
Aktivitet 1	Utveckla Studentforums påverkansmöjligheter som arena för dialog mellan staden och akademien	2019 Q1	2021 Q4	Planeringsledare, SLK	GU, CTH, studentkårerna	Antal politiska initiativ med utgångspunkt från dialogerna	0 initiativ tagna, diskussion pågår om fortsatt arbete
Aktivitet 2	Vidareutveckla samarbetet med akademien utifrån i de regionala branschvisa kompetensråden.	2019 Q2	2021 Q4	Utvecklings-/teamledare, GR	BRG, GU, CTH	GU och CTH ska vara representerade i relevanta kompetensråd	Pågående arbete
Aktivitet 3	Etablera ett hållbart samarbete som stimulerar kunskapsöverföring mellan staden och akademien och som bidrar till näringslivets utveckling.	2019, Q1	2021 Q4	Planeringsledare, SLK	GU, CTH, Stadshuset	Samverkansavtal mellan stad och GU/CTH 2021	Genomförd Avtal upprättats mellan GU, Chalmers och Göteborgs Stad
Aktivitet 4	Etablera kunskapsöverföring mellan akademien och staden för att utveckla ledning och styrning med utgångspunkt ifrån innovation-, besöksnäring- och näringslivsstrategiskt program.	2019 Q3	2021 Q4	Planeringsledare, SLK	Stadshuset, BRG, Gbg o Co, CTH, GU	Förslag framtaget Q4 2020	Pågående arbete.
Insats 4	Utveckla möjligheten till fortbildning och kontinuerligt lärande på arbetsplatsen			Arbetsmarknad och vuxenutbildningen			
Aktivitet 1	Utveckla antagningsprocessen, så att fler anställda vill och kan tillgodogöra sig utbildningar och insatser.	2019 Q3	2021 Q4	Vuxenutbildningschef, Arbvux	GR	Definierad och utvecklad mottagar- och antagningsprocess	Verksamhetsöversynen pågår och ny lag nationellt 2020701. Lagändring innebär att Vuxenutbildningen är ett instrument för kompetensförsörjningen i Sverige, (och Göteborg).
Aktivitet 2	Paketera och erbjuda kompetensverktyg till SME samt vägledning till befintliga medarbetare.	2019 Q2	2021 Q4	Verksamhetsstrateg, BRG	Vuxenutbildningschef, Arbvux,	200 företag har använt verktygen och 100 medarbetare har använt vägledningen	82 deltagare från företag, samtliga workshops insträllda fr o m mars 2020 pga Covid 19. Av samma anledning har en omställningsgrupp etablerats på Arbvux och att det nu finns medel till att vägleda befintligt anställda.
Aktivitet 3	Ta fram utbildningar och metoder som möter marknadens behov av innehåll och flexibilitet.	2019 Q1	2021 Q4	Vuxenutbildningschef, Arbvux,	BRG, UBF, GR	3 nya/reviderade utbildningar	Covid-19 har varit till viss del en hävstång för att etablera nya sätt

						och metoder framtagna	att utbilda. Bl.a. inom fordonsindustrin, besöksnäring, Vård och omsorg och IT.
Aktivitet 4	Systematisera metoden Flexication, (antagning, planering, validering m.m.), och identifiera nya branscher där den kan bidra till befintliga medarbetare.	2019 Q1	2021 Q4	Vuxen-utbildningschef Arbvux,	UBF, GR, YH-väst, GU, CTH	Definierad och kvalitetssäkrad process av Flexication. Identifierat 3-5 nya branschriktningar.	Delvis pga Covid-19 har anställda inom fordonsindustrin erbjudits Flexication främst inom programmering. Planering pågår för flera andra bransch- och programområden.
Insats 5	Verka för bättre matchning och snabbare validering av kompetenser tillsammans med näringslivet för ökad delaktighet på arbetsmarknaden.			Arbetsmarknad och vuxen-utbildningen			
Aktivitet 1	Etablera en sammanhållen process för individen till första jobbet, där målsättningen är egenförsörjning.	2019 Q1	2020 Q2	Arbetsmarknadschef	UBF, Yesbox, AF	En sammanhållen process är implementerad.	En processkarta är skapad och arbete sker med de olika beståndsdelarna.
Aktivitet 2	Kartlägga vilka valideringsinsatser som görs, utveckla befintliga samt skapa nya som bättre leder till intyg och/eller betyg.	2019 Q3	2020 Q2	Vuxen-utbildningschef, Arbvux	GR, UBF, AF, GU, CTH, Move to Gbg (BRG)	Kartläggning klar Q2 2020. Ökning av antal individer som fått intyg/betyg via validering Q4 2021	Arbete med Validering Väst pågår samt arbete med att följa valideringsdelegationens rekommendationer. Även nya lagändringar som stödjer mer aktivitet inom validering, ska organiseras.
Aktivitet 3	Verka för egenförsörjning för vårdnadshavare inom ramen för satsningen "250 barnfamiljer"	2019 Q1	2021 Q4	Förvaltningsdirektör Arbvux,	SDF, BRG och Social resurs	60 % av vårdnadshavarna i projektet har egenförsörjning	Satsningen på familjeförsörjare fortgår och ett arbetssätt och en metod har tagits fram för att följa familjer som har försörjningsstöd.
Aktivitet 4	Matcha deltagare, inom Arbvux verksamheter, med företag som vill ta ett socialt ansvar inom "Tillsammans river vi murarna!".	2012 Q1	2021 Q4	Projektledare, BRG	Arbvux, Social resurs, SDF	120 deltagare och 30 företag involverade, 2021	Arbetet har delvis varit vilande under våren pga Covid19. Digital nätverksträff 17 juni med drygt 100 företag o organisationer för att starta igång arbetet. Nytt arbetssätt att använda social hänsyn som dörröppnare har påbörjats och kommer utvärderas framöver.
Insats 6	Satsa aktivt på att attrahera internationell kompetens och stödja initiativ som stärker den			BRG			

	internationella gemenskapen (internationella communityn) i staden.						
Aktivitet 1	Ta fram och implementera en plan som möter efterfrågan av förskole/skolverksamhet på engelska och som främst riktar sig till familjer som flyttat hit från andra länder för att jobba.	Q1 2019	Q4 2019	Projektledare Move to Gbg, BRG	GrF, FF, UBF, Int. Förskolorna och skolorna	Framtagen och implementera d plan	Påverkan på nationell politisk nivå behövs då vissa utmaningar är relaterade till skollagen. Flera nya initiativ från enskilda huvudmän (fristående skolor) för start av internationella skolor pågår. Mot bakgrund av gällande nationellt regelverk prioriterar inte GrF uppstart av eng. profilskolor/eng spår på befintliga grundskolor. FF kan ej kringgå lagen gällande köreglerna för kommunala förskolor. FF tittar på insatser för att bättre hantera och bemöta nyinflyttade int. familjer/barn på stadens befint.förskolor. MTG fortsätter ta fram uppdaterat underlag på efterfrågan dels mha SCB & dels enkät till befintliga skolor/förskolor.
Aktivitet 2	Ta fram och implementera en plan för samarbete mellan olika aktörer för att skapa möjligheter för internationell kompetens att möta svenskar utifrån sina intressen och för ökad integrationen.	Q1 2019	Q4 2020	Projektledare Move to Gbg, BRG	Arbvux, GU, CTH	Framtagen och implementera d plan	Påbörjas i mindre skala hösten 2020 då resurserna är begränsade.
Aktivitet 3	Utveckla en effektiv och tydlig valideringsprocess av medföljandes kompetenser samt nödvändig kompletteringsutbildning med fokus på bristyrken.	Q3 2019	Q2 2020	Projektledare Move to Gbg, BRG	Arbvux, UBF, GR, GU, CTH	Synkning med Insats 5, aktivitet 2	Synkning insats 5 akt. 2. ArbVux bevakar MTG:s målgrupp.
Aktivitet 4	Säkerställa och utveckla stadens roll och medverkan i, samt finansiering av ett internationellt center	Q1 2019	Q4 2019	Projektledare, Move to Gbg, BRG	Arbvux, Kontakt-center	Implementera t första versionen, 2020 Q1	Pilot framskjuten. Positiva dialoger kring placering/lokal.

							Målsättning uppstart Q1 2021.
Aktivitet 5	Ta fram och implementera en plan för hur vi kan matcha utländsk arbetskraft som vill flytta hit och arbeta och branscher med kompetensbehov.	Q3 2019	Q4 2020	Projektledare Move to Gbg, BRG	ArbVux	Framtagen och implementera d plan	MTG har arbetat fram en process för att attrahera och ta emot int. kompetens. Saknas dock 'talangpool', ett jobbmatchningsverktyg för målgruppen och relevanta arbetsgivare. Vi söker nu finansiering för att utveckla detta själva.

Strategiskt område två: Attraktionskraft		Uppstart	Slutförd	Ansvarig	Deltar i arbetet	Förväntat utfall	Status 200630
Deltagande förvaltningar/bolag	Business Region Göteborg (BRG), Stadsbyggnadskontoret (SBK), Fastighetskontoret (FK), Trafikkontoret (TK), Älvstranden Utveckling AB (ÄUAB)						
Insats 1	Utarbeta en välutvecklad process för att attrahera investeringar och stödja företagsetableringar.			BRG			
Aktivitet 1	Definiera och inrätta en verksamhetsövergripande samordningsfunktion för särskilda etableringar.	Q1 2019	Pågår	Etableringschef, BRG	SBK, FK, TK, ÄUAB	Samordningsfunktionen är etablerad och mäts med antal möten/år.	Ett etableringsforum är på plats. Genomför kontinuerliga möten under året.
Deltagande förvaltningar/bolag	Business Region Göteborg (BRG), Göteborg & Co (Gbg&Co), Higab AB, Kulturförvaltningen (Kultur)						
Insats 2	Aktivt marknadsföra staden genom att utveckla berättelsen om Göteborg och det utvecklingssprång vi befinner oss i.			BRG			
Aktivitet 1	Konkretisera hur berättelsen om Göteborg och det utvecklingssprång vi befinner oss i kan användas i stadens gemensamma kommunikation och marknadsföring. Detta görs genom att ta fram en kommunikationsplattform och knyta den till relevanta aktiviteter i stadens förvaltningar.	Q3 2019	Q1 2020	Kommunikationschef, BRG	BRG, Gbg&Co, Higab, Kultur	Definition genomförd. Kommunikationsplattform framtagen samt kommunicerad och implementerad internt i stadens bolag och förvaltningar.	Definition genomförd och kommunikationsplattform framtagen vt2020. Kommer implementeras ht2020

Aktivitet 2	<p>Löpande arbeta med berättelsen som en del i både BRGs och stadens förvaltningars och bolags kommunikationsplaner, samt samordna dessa berättelser och göra dem tillgängliga för fler.</p> <p>Med samordnade berättelser om Göteborg och utvecklingsprånget visar vi stadens ambitioner ur ett äringlivsutvecklande perspektiv, stärker synen på att verka i staden och bidrar till att bygga en stolthet i staden och regionen.</p>	Q3 2019	Q4 2021	Kommunikations-ansvarig, BRG	BRG, Gbg&Co, Higab, Kultur	Samordning av berättelsen etablerad. Ta fram en relevant mätning som kan visa hur staden flyttar fram sin position vad gäller synen på att verka i Göteborg. 0-mätning Q4 2019, uppföljande mätning årligen. Kompletterande NKI görs vartannat år.	Håller tidplan
Aktivitet 3	Nyttja 400 årsjubileet för att attrahera kompetens och etableringar nationellt och internationellt utifrån BRGs prioriterade branscher.	Q3 2020	Q4 2021	Projektledare Etab, BRG	BRG, Gbg&Co, Higab, Kultur	Två marknadsaktiviteter i samverkan med jubileet har genomförts.	Håller tidplan
Aktivitet 4	Genomföra fem marknadsföringsevent i samband med kongresser/möten i staden som relaterar till BRGs prioriterade branscher. Syftet är att marknadsföra staden utifrån ett näringslivsperspektiv.	Q4 2019	Q4 2021	Move to Gbg, BRG	Gbg & Co	Minst 30 deltagare/event.	Med anledning av Covid-19 och hur det har påverkat besöksnäringen med inställda kongresser och möten, så kan vi inte hålla tidplanen utan behöver förlänga till Q4 2022. Vi undersöker nu möjligheten att genomföra något slags event i samband med mässan https://beyond2020.se/practical-information/venue-svenska-massan/
Aktivitet 5	Verka för att få hit möten och kongresser kopplat till BRGs och Gbg & Co:s gemensamma prioriterade branscher.	Q3 2019	Q4 2021	Projektledare möten, Gbg & Co	BRG	Gemensam prioritering av branscher klar. Minst 50 % av dessa branscher ska representeras under möten/kongresser som genomförs mellan åren 2024 – 2028.	Håller tidplan Tre branscher har gemensamt prioriterats: - Life science - Stadsutveckling, hållbart byggande - ICT
Insats 3	Skapa tillåtande miljöer som främjar entreprenörskap och där gräsrotsinitiativ får möjlighet att utvecklas.			BRG			
Aktivitet 1	Inventera och synliggöra metoder i staden som kan användas för att skapa och bevara tillåtande miljöer.	Q3 2019	Q4 2021	Områdeschef KKN BRG/	Kultur	Inventering slutförd och ett antal metoder är definierade.	Håller tidplan

Aktivitet 2	Genomföra tre workshops för utvalda privata och offentliga fastighetsägare kring värdet av tillåtande miljöer samt hur man kan skapa dessa miljöer.	Q3 2020	Q4 2020	Områdeschef KKN BRG/	Higab, Kultur	70 % av utvalda fastighetsägare har deltagit i workshops.	Håller tidplan. Oklart hur många fastighetsägare som kommer delta men vi håller oss till målet.
Aktivitet 3	Arbeta fram och fastställa en alternativ hyresmodell så att fler kan starta tillfälliga verksamheter.	Q2 2020	Q4 2021	Fastighetschef, Higab	BRG, Kultur	Antal nytecknade hyresavtal utifrån den nya alternativa modellen. Start med 0-mätning.	Håller tidplan. En modell ska testas på ett par plaster, bl.a. Slakthuset och Kronhuset. Det pågår parallella dialoger mellan BRG och Higab kring hur vi ska samverka på bästa sätt för att uppnå den utveckling vi önskar. Under 2021 kommer vi sätta ett nytt driftskoncept för Kronhuset där vi hoppas kunna testa en annan än den traditionella hyresmodellen.

Strategiskt område tre: Infrastruktur och tillgänglighet		Uppstart	Slutförd	Ansvarig	Deltar i arbetet	Förväntat utfall	Status 200630
Deltagande förvaltningar/bolag	Business Region Göteborg (BRG), Göteborgs Hamn (GH), (Stadsbyggnadskontoret (SBK), Fastighetskontoret (FK), Trafikkontoret (TK), Parkeringsbolaget (P-bolaget), Göteborg Energi, (GE), Älvstranden Utvecklings AB (AUAB)						
Insats 1	Fortsätta utveckla Göteborg som Skandinaviens logistiknav, med Göteborgs Hamn och Landvetter Flygplats som centrala hubbar.			Trafikkontoret			
Aktivitet 1	Marknadsföra Göteborg som logistikstad genom Logistics Hub Scandinavia	Q1 2020	Q4 2021	Vice President Sales Marketing, GH	BRG, Swedavia/Landvetter	Delta i 4 mässor varav två internationella. Arrangera 4 seminarier.	Fördröjning pga Corona har gjort att mässor och sem inte kunnat genomföras.
Aktivitet 2	Definiera vilket/vilka styrande dokument för godstransporter i staden som behöver tas fram för att Göteborg ska fortsätta utvecklas som Skandinaviens logistiknav.	Q1 2020	Q2 2020	Enhetschef Mobilitet, TK	GH, SBK, FK, BRG, SLK	Beställning från beslutsfattande instanser	Ligger lite efter tidsmässigt pga sen start. Kommer i mål ett Q efter plan. Påverkar inte aktivitet 3.
Aktivitet 3	Ta fram styrande dokument för godstransporter i staden.	Q3 2020	Q4 2021	Enhetschef Mobilitet, TK	GH, SBK, FK, BRG, SLK	Styrande dokument antagna i berörda nämnder/styrelser.	Har inte startat
Insats 2	Verka för effektiva, hållbara resor med alla trafikslag inom både stad och			Trafikkontoret			

	arbetsmarknadsregion						
Aktivitet 1	Tydliggöra Göteborgs effektbehov för regionala elkraftaktörer för att klara omställningen mot elektrifiering av transportsektorn.	Q1 2020	Q4 2021	VD GENAB (GE)	TK, SBK,	Prognos för regional elnätsägare.	Till stora delar klar
Aktivitet 2	Utveckla dialogformer med näringslivet i arbetet med hållbara och effektiva resor.	Q1 2020	Q4 2020	Gruppchef transporter och fordon, BRG	TK, SBK, GE, Hamnen, P-bolaget	Etablerad form för att hantera näringslivets transportbehov under stadens omvandling med utgångspunkt i persontransporter för gränssnittet Wieselgrensplatsen – Järntorget. Genomförd GAP-analys.	Ligger lite efter tidsplan. Kommer i mål enl plan
Aktivitet 3	Förenkla omdisponering av yta till fördel för gående, cykel och stadsliv i form av flexibel aktivering, säsongsberoende, kopplad till byggtid eller vid enstaka tillfällen utifrån lokala behov och efterfrågan.	Q1 2020	Q4 2020	Enhetschef Stadsliv, TK	BRG, P-bolaget	Etablerad metod.	Pågående arbete
Insats 3	Tillvarata Göteborgs unika kompetens inom hållbara transportsystem och mobilitetslösningar och låta det prägl stadens omvandling.			Trafikkontoret			
Aktivitet 1	Nyttja jubileumsprojektet "Smart Trafik" som kommunikationssatsning avseende stadens pågående utvecklingsprojekt inom hållbara transportsystem och mobilitetslösningar. Fokus på att synliggöra nyttan för näringslivet.	Q1 2020	Q4 2021	Kommunikationsstrateg, TK	BRG, P-bolaget, GH, GE, SBK,	Ökad kunskap om stadens aktiviteter som pågår och som leder till ökad interaktion. Mäta kännedom om Stadsutvecklingswebben.	Smart trafik jobbar vidare med aktiviteter under jubileumsåret. Det är svårt att veta vad som kommer att fungera pga Corona, men vi jobbar med olika möjligheter. 16-17 juni hölls en internationell webbkonferens med 150-200 deltagare, där många utvecklingsprojekt synliggjordes
Aktivitet 2	Använda testbadden ElectricCity för utveckling och demonstration av elektrifierade tunga fordon och maskiner.	Q2 2020	Q4 2021	Avdelningschef Utveckling och Internationellt, TK	BRG, Hamnen, GE, SBK,	Minst ett (1) demoprojekt för anläggningsmaskiner och minst ett (1) demoprojekt för tung nyttotrafik.	Electricitysamarbetet rullar vidare. Renova har kommit med som partner.
Aktivitet 3	Staden tar en aktiv roll i projektet CMB Chalmers (Center for Management of the Built environment) vad gäller att utveckla	Q1 2020	Q2 2020	Projektledare, Älvstranden	TK, FK, Framtiden	Etablerad samordnad medverkan i CMB utvecklingsprojekt "Byggandets logistik"	Haft inledande möten med CMB. Älvstranden är medlem och vi har börjat "överhöringen"

	effektiv bygglogistik under byggtiden.						mellan Fk, Älvstranden och TK.
Insats 4	Stödja omställningen till en smart stad genom att tillvarata digitaliseringens möjligheter.			Trafikkontoret			
Aktivitet 1	Delta i Virtual Gothenburg Lab och utveckla metoder för trafikplanering i stadens digitala tvilling.	Q1 2020	Q4 2021	Enhetschef Analys, TK	SBK, Hamnen, P-bolaget,	Utvecklade metoder för visualisering av flöden i 3D vid två geografiska platser.	Enligt plan
Aktivitet 2	Delta i och etablera nya utvecklingsprojekt och samarbeten inom området uppkopplade och självkörande fordon för att utveckla, effektivisera och förbättra väghållar- och fordonstjänster.	Q1 2020	Q4 2021	Utvecklingsledare, TK	BRG, SBK, P-bolaget, Hamnen	Två-tre (2-3) projekt etableras och kommuniceras i Göteborg.	Enligt plan
Aktivitet 3	Ta fram arbets sätt där näringsliv och det offentliga samarbetar för insamling av data avseende flöden för gods- och persontrafik, oavsett trafikslag.	Q3 2020	Q4 2020	Enhetschef Analys, TK	BRG, Hamnen, P-bolaget	Etablerade arbets sätt.	Enligt plan

Strategiskt område fyra: Markberedskap och fysisk planering		Uppstart	Slutförd	Ansvarig	Deltar i arbetet	Förväntat utfall	Status 200630
Deltagande förvaltningar/bolag	Business Region Göteborg (BRG), Stadsbyggnadskontoret (SBK), Fastighetskontoret (FK), Älvstranden AB (ÄUAB), Göteborgs Hamn AB, Trafikkontoret (TK), HIGAB, Framtiden AB						
Insats 1	Bedriva en mark- och lokalförsörjning med insikt om näringslivets etablerings- och expansionsbehov.			Fastighetskontoret			
Aktivitet 1	Definiera och initiera en samverkansprocess för kunskapsuppbyggnad och analys av näringslivets behov med koppling till planering av mark och lokaler. Det innebär att: -Definiera processen behov-analys och prioritering -Identifiera interna verkställighetsforum som mottagare av resultaten av behov/analys-prioritering-processen	Q2 2019 Q2 2019 Q1 2019	Q4 2021 Q4 2019 Q4 2021	BRG Strategisk avd. SBK och Strategiska avd. FK	Alla Alla	En samverkansprocess är definierad och implementerad.	<i>Påbörjad. Ett sammanfattande kunskapsunderlag och analys färdigställdes och presenterades i början av juni. Underlaget skall användas i FKs och SBKs planerande och prioriterande arbete under hösten 2020.</i>
Aktivitet 2	Utveckla intern metod på SBK för möjlighet till uppföljning och	Q1 2019	Q4 2021	Planavdelningen, SBK		Metoden är Utvecklad.	<i>Påbörjad där material är framtaget för att kunna se</i>

	Sammanställning av pågående planering för olika kategorier.						pågående planering för olika kategorier. Dock vissa utmaningar i att ju flexibla detaljplanerna är desto svårare att kvantifiera de olika kategorierna.
Aktivitet 3	Genomföra kontinuerliga dialoger med kranskommunerna inom GR angående verksamhetsmark.	Q3 2018	Pågående	Etab, BRG		Årliga dialoger genomförda.	Dialogruna genomförd 2018/2019. Planering för 2020 i uppstartsfas. Dock medför Covid-19 vissa osäkerheter inför denna aktivitet.
Aktivitet 4	Koppla samman det regionala samhällsbyggnadschefsnätverket (GR) och näringslivschefsnätverket (BRG).	Q1 2019	Pågående	Etab, BRG	SBK, FK, TK	Etablerad form för samverkan och kunskapsuppbyggnad.	Möte genomfört 19, diskussioner för 2020 pågår. Dock medför Covid-19 vissa osäkerheter inför denna aktivitet samt att resultatet från föregående möte vad blandat.
Insats 2	Stärka och utveckla strategiska lägen för näringslivets behov av tillväxt.			Fastighetskontoret			
Aktivitet 1	Kartlägga vilka delar av utpekade industri- och företagsområden som inte är planlagda eller utbyggda idag i syfte att förtäta och/eller planlägga dem ytterligare.	Q2 2019	Q4 2021	Strategiska avd. FK	SBK	Genomförd kartläggning.	Kartläggning påbörjad inom FK. Framförallt syftar det till att identifiera fastigheter i befintliga företagsområden som relativt enkelt kan nå marknaden.
Aktivitet 2	Utveckla för verksamheter i Älvstaden så att ett expansivt näringsliv säkerställs - case Lindholmen.	Q4 2018	Q4 2021-2035	Fastighetsutveckling, ÄUAB	FK, SBK	Vakansgrad 5% över tid.	Pågående. Diskussioner pågår mellan aktörerna där även BRG fått ge input för ett expanderande Älvstaden. Prognostiserad vakansgrad 2020 är 4%.
Aktivitet 3	Förbereda mark och anläggningar för verksamheter i hamnområdet.	Q1 2019	Q4 2021-2040	Port Development, Göteborgs Hamn	SBK, FK, TK, Trv	Genomförd, för detaljer se hamnens general- och affärsplan.	Pågående, för detaljer se hamnens general- och affärsplan.
Insats 3	Utarbeta ändamålsenliga detaljplaner som fungerar för ett föränderligt näringsliv, möjliggör snabbare etableringar och skapar förutsättningar för att arbeta nytänkande med stadens rum.			Stadsbyggnadskontoret			
Aktivitet 1	Utveckla näringslivsutskottet på stadsbyggnadskontoret.	Q4 2018	Pågående	Strategisk avd. SBK	SBK	Fyra möten/år.	Näringslivsutskottet på SBK är uppstartat och har kontinuerliga möten för att fokusera på näringslivsfrågor inom det planerande arbetet.

Aktivitet 2	I framtagandet av nya detaljplaner för verksamheter ska näringslivets behov av flexibilitet på kort och lång sikt beaktas.	Q1 2019	Pågående	Planavdelningen, SBK	Alla	Årliga utbildningsinsatser (PBL) på kontoret.	<i>Påbörjat och drivs inom ramen för näringslivsutskottet på SBK. Input har bland annat inkommit från analysen inom ramen för insats 1.</i>
Aktivitet 3	Utveckla metod/process för näringslivskonsekvensanalys för kontorets planering i tidiga skeden.	Q1 2020	Q4 2021	Projektledare, Strategiska avd, SBK	Alla plus SLK	Metoden är utvecklad.	<i>Startar år 2020 enligt handlingsplanen och är i planeringsfasen.</i>

Strategiskt område fem: Företagsklimat		Uppstart	Slutförd	Ansvarig	Deltar i arbetet	Förväntat utfall	Status 200630
Deltagande förvaltningar/bolag	Business Region Göteborg (BRG), Miljöförvaltningen (MF), Fastighetskontoret (FK), Förvaltningen för konsument- och medborgarservice (KOM), Trafikkontoret (TK), Förvaltningen för inköp och upphandling (INK), Stadsbyggnadskontoret (SBK), Tillståndsenheten Social resursförvaltning (TS), Räddningstjänsten Storgöteborg (RS)						
Insats 1	Arbeta aktivt med attityder till och förståelse för företag och företagande hos politiker och tjänstemän.			BRG			
Aktivitet 1	Utveckla utbildningskonceptet "Förenkla - Helt enkelt" för att nå fler interna målgrupper än nyanställda.	Q3 2019	Q4 2021	Näringslivsutvecklare företagsklimat, BRG	Förvaltningar som ingår i Göteborgs Stads samarbete för företagsklimatet	Nytt koncept framtaget och genomfört som omfattar medarbetare som har företagskontakter samt politiker i berörda nämnder och styrelser.	Förväntat utfall reviderat i enlighet med det KF-uppdrag BRG fick i nov 2019. Genomförandet påbörjades Q1 2020 men har fördröjts något p g a covid -19. Nytt koncept beräknas genomföras för första gången under Q4 2020.
Aktivitet 2	Fördjupa den strategiska näringslivsdialogen mellan Kommunstyrelsen och utvalda företagare.	Q2 2019	Q4 2021	Verksamhetsstrateg, BRG	SLK, Stadshus	Minst 2 dialoger genomförda per år som KSAU bjuder in till.	Temat för dialogerna har kopplats ihop med de strategiska områdena i det näringslivsstrategiska programmet. 1 dialog genomförd 2020 på temat innovationskraft
Insats 2	Arbeta systematiskt med att förenkla processer ur ett näringslivsperspektiv.			BRG			
Aktivitet 1	Fördjupa det stadenövergripande samarbetet för att förbättra företagsklimatet (Förenkla-samarbetet) genom att ta fram och genomföra en årligen uppdaterad, gemensam aktivitetsplan som omfattar stadens samlade erbjudande till företagen i relevanta delar.	Q1 2019	Q4 2021	Näringslivsutvecklare företagsklimat, BRG	Förvaltningar som ingår i Göteborgs Stads samarbete för företagsklimatet	Aktivitetsplan för 2020 framtagen av arbetsgrupp och godkänd av styrgrupp Q2 2020. Följs upp Q4 2020 i både styrgrupp och arbetsgrupp. Därefter årlig uppdatering och uppföljning.	Aktivitetsplan 2020 framtagen och godkänd.

Aktivitet 2	Ta fram olika typer av stöd, förslag till samverkansformer och underlag för att utveckla service i Göteborg Stad.	Q1 2019	Q4 2020	Utvecklingsledare, KOM	Representanter från Gbgs Stads förvaltningar och bolag	Utrednings-underlag, behovsanalyser, nulägesanalyser samt förtydligande av de tjänster på KoM som ska stötta förvaltningar och bolag framtagna.	De delprojekt i handlings-planen för service- programmet som har direkt bäring på handlings-planen för det näringslivs-strategiska programmet löper enligt plan.
Aktivitet 3	Genomföra en översyn av kommunala regler som förbättrar och förenklar företagsklimatet.	Q1 2019	Q4 2019	Planeringsledare, Stadsledningskontoret	BRG samt förvaltningar som ingår i Göteborgs Stads samarbete för företagsklimatet	Genomförd.	Genomfört. KF- beslut november med uppdrag till KS, KOM, BRG.
Aktivitet 4	Samla och samordna stadens information till företagare med fokus på information om olika regler och styrdokument som berör företagare, inkl skapa förutsättningar för ett ökat antal e-tjänster för företagare.	Q4 2019	Q4 2021	Avdelningschef, webbstrategiska, KoM	BRG samt förvaltningar som ingår i Göteborgs Stads samarbete för företagsklimatet		Aktivitet och huvudansvar reviderat i enlighet med det KF-uppdrag som KoM fick i nov 2019. Förväntat utfall specificeras under Q3 2020.
Insats 3	Tillse att stadens beslut i relevanta frågor innehåller en analys om hur det påverkar näringslivet.			Stads-ledningskontoret			
Aktivitet 1	Ta fram vägledning för hur påverkan på näringslivet av ett beslut kan belysas i ett TU.	Q1 2019	Q2 2019	Planeringsledare, Stadsledningskontoret		Vägledning publicerad på stadens intranät.	Genomfört, ingår i nya TU-mallen
Aktivitet 2	Tillse att alla som skriver TU ska vara uppmärksamma på att när ett ärende har näringslivsrelevans ska man belysa konsekvenserna för näringslivet.	Q1 2019	Q4 2020	Planeringsledare, Stadsledningskontoret		Denna aspekt ska finnas med som en punkt på internutbildning inom ärende-hantering.	Genomfört, ingår i nya TU-mallen
Insats 4	Arbeta i samverkan med externa aktörer för att stödja nyföretagande samt utveckling av små och medelstora företag.			BRG			
Aktivitet 1	Stärka mötesplatsen Yesbox i samverkan med externa aktörer för att främja nyföretagande och entreprenörskap.	Q1 2019	Q4 2021	Avdelningschef Futv, BRG		En indikator som visar på nyttan med Yesbox framtagen Q4 2019 och används därefter löpande.	Utvärdering av Yesbox genomförd 2019 som inkluderar önskade effekter utifrån aktörs-/entreprenörs-nytta och samhällsnytta. Till dessa nyttoeffekter har exempel på indikatorer tagits fram. Skall under 2021 implementeras.
Aktivitet 2	Stimulera ökat företagande i utsatta områden i Göteborg genom insatserna inom Business Centers i	Q1 2019	Q4 2021	Avdelningschef Futv, BRG	SDN Västra Hisingen och Angered	Antal vägledningssamtal ska vara 300 st/år där 25% av deltagarna ska starta	127 vägledningssamtal genomförda 2020.

	Angered och Biskopsgården.					företag. Antal seminarier 30 st/år.	4 seminarier genomförda 2020. Lågt antal p g a covid 19.
Aktivitet 3	Vidareutveckla tillväxtprogrammet Expedition Framåt för att stimulera små och medelstora företags utveckling och tillväxt.	Q1 2019	Q4 2021	Avdelningschef Futv, BRG		Antal deltagande företag ska vara 350 st. Antal aktivitetstimmar ska vara 4975 timmar.	313 deltagande företag 2020. 2068 aktivitetstimmar 2020.

Strategiskt område sex: Innovationskraft	Uppstart	Slutförd	Ansvarig	Deltar i arbetet	Förväntat utfall	Status 200630	
Deltagande förvaltningar/ bolag	Business Region Göteborg (BRG), Lindholmen Science Park AB (LSP), Sahlgrenska Science Park AB (SSP), Johanneberg Science Park AB (JSP), Förvaltningen inköp och upphandling (INK), Miljöförvaltningen (MF), Kulturförvaltningen (Kultur), Trafikkontoret (TK)						
Insats 1	Initiera, utveckla och samordna klusterinitiativ och strategiska samverkansprojekt där kompetenser korsbefruktas.			BRG			
Aktivitet 1	Stärka samarbetet mellan de tre science parks för att få hit investeringar.	Q3 2019	Pågående	Chef FDI Etab. BRG	LSP, SSP, JSP	30 etableringar/ investeringar	Påbörjad, kontinuerlig dialog mellan BRG och science parks
Aktivitet 2	Stärka det tvärfunktionella samarbetet mellan kluster för att attrahera internationella aktörer att delta i samarbetet.	Q3 2019	Pågående	Avd.chef kluster och innovation, BRG	LSP, SSP, JSP, Kultur	Tio internationella aktörer deltar i innovationsprojekt/testbädd-ar (även filme-etab.)	Påbörjad
Aktivitet 3	Etablera samverkansprojekt med syfte att effektivisera vården i regionen	Q3 2019	Q4 2021	SSP	BRG, JSP, berörda förvaltningar & bolag i staden +VGR	Etablerade samverkansinitiativ.	Formering mellan SSP och VGR. Ansökan Vinnova feb
Aktivitet 4	Stärka och korsbefrukta klusterinitiativ med fokus på: artificiell intelligens, elektrifierad och uppkopplad stad, cirkularitet och delningsekonomi, digitalisering av välfärdssektorn, hållbar stadsutveckling och fossilfri mobilitet	Q3 2019	Pågående	Avd.chef kluster och innovation, BRG	LSP, SSP, JSP, berörda förvaltningar & bolag i staden	Antal klusterinitiativ där näringsliv, akademi och staden ingår	Exempel: Elstad Fossilfria bygg- & anläggningsmaskiner Virtual Gothenburg Lab
Insats 2	Positionera staden som internationellt ledande test- och demomiljö för hållbara lösningar på samhällsutmaningar.			BRG			

Aktivitet 1	På ett strategiskt sätt skapa förutsättningar för inköp som möjliggör nya lösningar på samhällsutmaningar genom att erbjuda stöd och kompetens inom inköp och upphandling	Q3 2019	Q4 2021	Förvaltningsdirektör INK	Berörda Förvaltningar & bolag i staden	Fem kategoristyrningsprojekt* initierade	Två projekt är påbörjade
Aktivitet 2	Inkludera förvaltningen för Inköp och upphandling i tidiga skeden av stadens utveckling av testbäddar.	Q3 2019	Q4 2021	Förvaltningsdirektör INK	Berörda Förvaltningar & bolag i staden	Förvaltningen för inköp och upphandling medverkar i minst tre projekt/ Testbäddar	Påbörjad, ett par exempel är under ansökan
Aktivitet 3	Tillgängliggöra stadens data	Q3 2019	På-Gående	Intraservice (en tidigare beslut)	Berörda Förvaltningar & bolag i staden	25 nya dataset	Påbörjat, 57 dataset finns publicerade varav 10 tillkom under 2019.
Aktivitet 4	Implementera en tydlig, enhetlig och transparent struktur för staden som testbädd med stöd av innovationssluss genom att:	Q3 2019	Q1 2020	Avd.chef kluster och innovation, BRG	Stadens Förvaltningar & bolag	Etablerad innovationssluss och samarbetsstruktur med inom stadens samtliga verksamheter.	Pågår, samordning med SLK
	<i>Identifiera och kartlägga vilka regelverk & policier som behöver adresseras för att driva testbäddar framgångsrikt</i>	Q3 2019	Q4 2020	BRG	Samarbete med Chalmers GU, RISE samt stadens förvaltningar & bolag	Etablerat policylabb	Pågår, projektformerg med bl.a. GU och RISE
	<i>Tydliggöra kommunikationen av roller och erbjudande kring testbäddar i staden/regionen [infrastruktur; fysisk, virtuell, digital]</i>	Q3 2019	På-Gående	BRG	Stadens Förvaltningar & bolag samt GR-kommuner	Förteckning av testbäddar på investingothenburg.com	Pågår, uppdaterat juni 2020
	<i>Säkerställa att testbäddsarbetet kopplas till internationella initiativ</i>	Q3 2019	Q4 2021	BRG	LSP, SSP, JSP	Antal internationella initiativ	Pågår
Insats 3	Stärka Göteborgs position som den innovativa motorn i svensk industri.			BRG			
Aktivitet 1	Kommunicera Göteborg som den innovativa motorn i svensk industri genom att utgå ifrån Sveriges nyindustrialiseringsstrategi	Q3 2019	Pågår	Avd.chef kluster och innovation, BRG	LSP, SSP, JSP	Antal artiklar i media internationellt/nationellt Antal förfrågningar	Pågår
Aktivitet 2	Mäta, följa upp och kommunicera förändringar i FoU inom regionens större kluster	Q3 2019	På-Gående	Avd.chef kluster och innovation, BRG	LSP, SSP, JSP	FoU-investeringar från privat, akademisk och offentlig sektor	Pågår
Insats 4	Satsa aktivt på kreativa näringar (KKN) som katalysator för innovation.			BRG			
Aktivitet 1	Sammanställa samt synliggöra hur stödsystemen till KKN ser ut för att kunna	Q3 2019	Q4 2021	Kultur	Områdeschef KKN, BRG + VGR	Genomfört	Pågår

	agera som katalysatorer för innovation.						
Aktivitet 2	Synliggöra KKN:s potential för innovationsprocesser.	Q3 2019	Q4 2021	Områdeschef KKN BRG	Kultur	Genomfört <i>med kontinuerlig process</i>	Pågår
Aktivitet 3	Genomföra projekt med masterstudenter från konstnärliga fakulteten som går in i företag/verksamheter för att bidra till innovation	Q3 2019	Q4 2021	Områdeschef KKN BRG	GU	6 projekt genomförda där NKI hos kreatör samt värd företag är lägst 70	Pågår
Aktivitet 4	Genomföra innovationslabb som relaterar till samhällsutmaningar.	Q3 2019	Q4 2021	Områdeschef KKN BRG	LSP, SSP, JSP + berörda förvaltningar & bolag	10 labb genomförda som lett till samarbeten utifrån definierade samhällsutmaningar mellan företag inom KKN och andra branscher	5 labb genomförda
Aktivitet 5	Etablera gränsöverskridande möten med koppling till innovation	Q3 2019	Q4 2021	Områdeschef KKN BRG/ Samordnare Röhsska kulturförvaltningen	LSP, SSP, JSP, Kultur	10 arrangemang som inkluderar KKN + andra branscher	Pågår

200824

Beslut angående prioriteringar samt process för HP 22-23

PIA AREBLAD

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

Tidplan framtagande HP 2022 - 23

Aug - 13 okt 2020

- Ta fram förslag på aktiviteter för *budgetsättning* i HP 2

- **14 oktober styrgruppsbehandling – budgetsatta aktiviteter**
- **26 oktober styrelsebehandling- budgetsatta aktiviteter**

Feb 2021

- BRG: s styrelse tar beslut vilka budgetsatta aktiviteter som gåt vidare till SLK

5 mars

- Stormöte

Maj 2021

- Påbörja arbetet med aktiviteter som ska sker inom budgetram.
(Gå igm befintliga aktiviteter, prioritera, lägg till, skärp formuleringar och utfall)

Oktober

- Styrelsebehandling BRG av förslag till HP 22-23

November 2021

- Budgetbeslut i KF ang aktiviteter som sker i HP 22 - 23
- Respektive nämnd beslutar om sina aktiviteter inom ram i HP 22-23

Prioriterade indikatorer att styra mot i HP 22-23 (2:a av beräknade 8 HP fram till 2035)

Prioriteringar Inför HP 2 2022-23	Beslut
Omvärldsanalys	Fokus på arbetslöshet, klimatomställning och företagsklimat
Prioriterade indikatorer i HP 22-23	Övergripande mål 120 000 nya jobb står fast. Alla tio indikatorer följs upp men dessa är prioriterade: Mål 1. Arbetslöshet Mål 2. Decoupling/klimatomställningsarbete Mål 3. Företagsklimat Fou- investeringar

Föreslagna kriterier

- Genomförbarhet, (tydlighet i vad vi vill åstadkomma)
- Störst effekt på nya jobb och nya företag
- Agenda 2030 kompatibla

Process att budgetsätta aktiviteter

Sep-okt

Alla arbetsgrupper inom de 6 strategiska områden ombeds att definiera **den** aktivitet de bedömer får störst hävstångseffekt på respektive prioriterad indikator genom ökad finansiering

Oktober

Styrelsebehandling av föreslagna aktiviteter

November

Budgetsätta de aktiviteter som vi ska gå vidare med

Beslut

- Kan styrelsen besluta om att HP 22-23 ska fokusera på följande indikatorer:
- Kan styrelsen godkänna kriterierna samt föreslagen process?

Prioriterade indikatorer:

Mål 1. Arbetslöshet

Mål 2. Decoupling/klimatomställningsarbete

Mål 3. Företagsklimat

Fou- investeringar

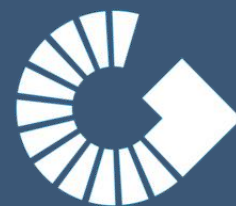
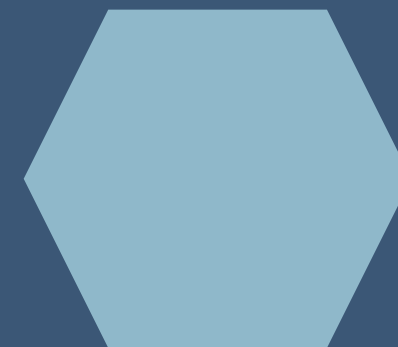
Kriterier:

Genomförbarhet, (tydlighet i vad vi vill åstadkomma)

Störst effekt på nya jobb och nya företag

Agenda 2030 kompatibla

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

Avdelning/funktion	Dokumenttyp
Verksamhetsstrategiska områden	Tjänsteutlåtande
Datum - Upprättad	Datum – Senast uppdaterad
2020-06-08	2020-08-14

Tjänsteutlåtande

1. Handelskvällar

1.1. FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen i Business Region Göteborg:

1. Att styrelsen ställer sig bakom utredningen och förklarar uppdraget fullgjort.

1.2. SAMMANFATTNING

I Göteborgs Stads budget för 2020 ges BRG i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder och intressenter, utreda möjligheterna att på vecko- eller månadsbasis arrangera en gemensam handelskväll för att främja cityhandel, öka kulturell nytjtjand och få fler besökare i stadskärnan.

Utredningen är slutförd och det kan konstateras att:

- Förutsättningarna för att genomföra handelskvällar, eller andra aktiviteter som drar stora folkmassor till city, inte finns så länge vi har en pågående coronapandemi.
- Alla berörda aktörer är positiva till initiativet, samstämmer till att det behöver hända något, men känner sig inte övertygade om att handelskvällar/-dagar nödvändigtvis är rätt aktivitet.
- Olika event och attraktioner, som Liseberg, drar vanligtvis många besökare till staden, men vi har inte tillräckligt insyn i vad som i övrigt kan göra det attraktivt för besökare och boende att ta sig till city.
- Genomförandet av handelskvällar/-dagar kräver, utöver finansiering av projektledning och marknadsföring, också samverkan mellan kommersiella aktörer, cityföreningar och inom Göteborg Stad.
- Handelskvällar/-dagar kan skapa liv och rörelse, men det löser inte den underliggande problematik som relaterar sig till strukturändringar inom bland annat handel.
- Två centrala områden som tillsammans påverkar utvecklingen av stadskärnan lyfts fram:

- **Butikerna** – unika, klustrade i sammanhängande stråk och moderna affärsmodeller
 - **Kontexten** – stadskärnan, upplevelser i stadsmiljön och tillgängligheten
- Det krävs en djupare analys och plan för utveckling av stadskärnan och stöd till näringslivet i omställningen till cirkulära och digitalt kompatibla affärsmodeller.

Vi rekommenderar att:

- Man använder de kommande månaderna till att förbereda genomförandet av aktiviteter som kan lanseras post-corona.
- Genomföra en kvalitativ undersökning i samarbete med Göteborg & Co innan man lägger upp en strategi och en plan för aktiviteter i city. Resultatet kan vara klart oktober 2020.
- Lämna över uppdraget att utveckla koncept och marknadsföringsplan samt handlingsplan till samverkansplattformen Göteborg Cityshopping, som projektleds av Göteborg & Co. Därmed ges möjlighet för samordning med övriga pågående aktiviteter hos Göteborg & Co.
- BRG avsätter resurser för att stödja arbetet i den mån det är relevant och tillför värde för helheten.
- De kommersiella aktörerna i city erbjuds att ta del av de företagsutvecklande program som finns på Business Region Göteborg.

1.3. BEDÖMNING UR EKONOMISK DIMENSION

Stadskärnan i Göteborg är navet för regionens och Västsveriges utveckling. I kärnan finns regionens bästa tillgänglighet och koncentration av utbildning och kompetens, kommersiell service, kultur, nöjen, offentlig service och arbetsplatser. Den mixen skapar unika förutsättningar för tillväxt.

I takt med att näringslivet i regionen blir allt mer kunskapsintensivt kommer allt fler företag att vara beroende av den mångfald och tillgänglighet som stadskärnan erbjuder. Därför är det en viktig del av tillväxtstrategin att förtäta stadskärnan och erbjuda attraktiva miljöer för både företag och invånare i centrala lägen.

Coronapandemins påverkan på ekonomin:

- Upp mot 15 konkurser Q1-2, 2020.
- 90 % har haft minskat omsättning och 2/3 förväntar att de kommer till att förlora omsättning de närmsta 3 månaderna, juni-augusti.
- Besöksnäringen har förlorat upp mot 85% i omsättning.
- Antalet passager i innerstaden har reducerats med 33%, jämfört med januari-juli, 2019.
- En stor del av de som vanligtvis arbetar i city, har arbetat hemma under våren

Den pågående strukturomvandlingen inom detaljhandel tillsammans med effekterna av coronapandemin kommer att påverka den ekonomiska utvecklingen i city på ett negativt sätt på kort sikt, men det är svårt att estimerar utvecklingen exakt vid nuvarande tidpunkt.

Det bedöms att genomförande av Handelskvällar eller liknande aktiviteter kan bidra till att skapa ökad attraktivitet i stadskärnan.

1.4. BEDÖMNING UR EKOLOGISK DIMENSION

Genomförande av Handelskvällar syftar till ökad konsumtion och detta har en negativ påverkan på den ekologiska hållbarheten. Genom att tillföra en cirkulär dimension vid konceptutvecklingen och genomförandet kan detta till viss del kompenseras. Inspiration kan hämtas från den nationella strategin för omställning i Sverige.

1.5. BEDÖMNING UR SOCIAL DIMENSION

Genomförandet av handelskvällar kan bidra till att främja sysselsättningen och skapa en livskraftig och trygg stad.

1.6. BILAGOR

1.6.1. Utredning av Handelskvällar

1.6.2. Definition Handelsdagar

1.6.3. Skiss på projektidé

2. Ärendet

2.1. UPPDRAGET

De senaste åren har handlare i innerstaden kämpats med olika problem. I syfte att främja en livskraftig och trygg stad, även på kort sikt, ska det utredas vilka åtgärder staden kan bistå med för att främja en vitaliserad handel och ett ökat nyttjande av kulturinstitutionerna samt vad som efterfrågas av näringsidkare i staden.

I Göteborgs Stads budget för 2020 ges BRG i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder och intressenter, utreda möjligheterna att på vecko- eller månadsbasis arrangera en gemensam handelskväll för att främja cityhandel, ökat kulturellt nyttjande och få fler besökare i stadskärnan.

Uppdraget formulerades innan Covid-19 pandemins omfattning var känt i Sverige.

2.2. AVGRÄNSNING

Uppdraget avgränsas till att utreda förutsättningarna för att genomföra Handelskvällar eller liknande aktiviteter som kan främja cityhandeln, öka den kulturella konsumtionen och få flera besökare till stadskärnan samt komma med förslag till hur detta kan genomföras.

2.3. METOD

Uppdraget prioriterade inledningsvis en dialog med handlarna och deras företagarorganisationer, cityföreningarna, för att få en bild av nuläget. Dessutom har Citysamverkan, Göteborg & Co och Göteborgs Stads lotsfunktion, som har stor erfarenhet på området, varit nära samarbetspartners under arbetet.

Coronapandemin har på flera sätt präglat genomförandet av uppdraget. Även situationen för de kommersiella aktörerna har påverkats avsevärt vilket gjort att förutsättningarna för personliga möten begränsats.

Uppdraget inleddes med besök på centrala shoppingstråk och i butiker, där det fördes individuella samtal med ett antal ägare/ledande medarbetare. Samtidigt fördes dialog med cityföreningarna för att etablera samarbetet och ta del av deras kunskap och idéer till hur vi kan främja handeln i centrala Göteborg.

Därefter togs ett förslag fram som diskuterades med cityföreningarna och fastighetsägarna i city. I takt med att lösningen växte fram, utökades dialogen till också att inkludera andra aktörer, som till exempel Trafikkontoret, Västtrafik och Göteborg Energi.

2.4. SAMVERKANSPLATTFORMAR

2.4.1. Citysamverkan

Strategisk samverkan och dialog med stadens politiker och tjänstepersoner och lokala näringslivet sker genom Göteborg Citysamverkan. Medlemmarna i Citysamverkan är Göteborgs Stad, Avenyn Paradgatan, Innerstaden Göteborg och Nordstans Samfällighet. Göteborgs Stad genom Trafikkontoret finansierar det strategiska arbetet i Citysamverkan tillsammans med Centrumorganisationerna.

2.4.2. Göteborg Cityshopping

Det finns etablerad samverkansplattform kallad Göteborg Cityshopping som projektleds av Göteborg & Co. Man arbetar utifrån en överordnad marknadsföringsplan. Samarbetet är organiserat med en styrgrupp och arbetsgrupp som projektledaren samarbetar med. Höststaden och julstaden koordineras med denna grupp.

3. Nuläge och tendenser

3.1. OMSÄTTNING OCH ANTAL ARBETSPLATSER

Omsättning 2018 i stads kärnan: SEK 16 miljarder, varav detaljhandeln utgör 9,7 miljarder. En ökning sedan 2017 på 1,4% totalt och 1,3% för detaljhandeln.

Antalet verksamheter har ökat från 1444 i 2017 till 1525 i 2018. Största tillväxten har skett bland restauranger och kommersiell service (biograf, fitness, frisörer m.m.)

Antalet arbetsplatser i 2018 var 10. 788, varav 4 396 inom detaljhandel. En ökning från 2017 på totalt 2,3% och 1,5% för detaljhandeln.

Dagbefolkning (bor, arbetar, pendlar in) i stadskärnan 2018: 73 075
Nattbefolkning (bor, arbetar, pendlar ut) i stadskärnan 2018: 27 099

(Källa: Cityindex 2018, HUI).

Cityindex för 2019 och Q1-2, 2020 förväntas vara klar i oktober 2020. BRG bidrar till framtagningen av denna rapport.

3.2. CORONAPANDEMINS PÅVERKAN

På grund av coronapandemin förändras förutsättningarna för genomförandet av handelskvällar från vecka till vecka. Antalet passager i innerstan har reducerats med 33% i förhållande till perioden januari-juli 2019 (källa: Innerstan) och upp mot 15 företag är försatt i konkurs eller rekonstruktion – per den 1 juni 2020 (källa Innerstaden). Dessutom har en rad butiker valt att lägga ner. Hårdast drabbat är området kring Korsgatan och Kungsgatan mitt i de centrala shoppingstråken.

Det bedöms att en stor del av de som vanligtvis arbetar i city, har arbetat hemma under våren. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att de som har möjlighet för att arbeta hemma fortsätter med det även under hösten.

Samtidigt är hela besöksnäringen hårt drabbad med omsättningstapp på upp till 85 % i förhållande till 2019 (källa: Besöksnäringsskollen 3 augusti, 2020, Göteborg & Co).

En konjunkturundersökning som BRG har genomfört i samarbete med cityföreningen Innerstaden i slutet av maj 2020, pekar på att majoriteten har upplevt omsättningsnedgångar och att 2/3 förväntar sig fortsatta nedgångar i omsättningen de kommande 3 månaderna (juni-augusti).

Flera butiker och restauranger har ställt om och erbjuder hemkörning. Ett exempel är initiativet Håll-Göteborg-Igång erbjuder olika paket med mat, böcker, ljus etcetera som kan hämtas upp eller köras hem.

Offentliga tillställningar och allmänna sammankomster med över 50 deltagare är förbjudna även under sommaren vilket betyder att event och konferenser, som vanligtvis drar mycket folk till city, är inställda. Att Liseberg inte öppnar i sommar är ytterligare en faktor som påverkar antalet besökare i city.

Situationen bedöms löpande och förbudet kan komma att kvarstå i höst och början av vintern.

3.3. INTERVJU MED DETALJHANDLARNNA

Konsekvenserna av coronapandemin har självklart tagit upp mycket plats i dessa intervjuer. Se punkt 3.2.

Det som man överlag pekar på är tillgängligheten – parkeringsplatser och skyltning så man kan hitta med bil under ombyggnaden av Göteborg. Respekten för handlarnas verksamheter tas också upp. Göteborgs Stad kan bli bättre på att samordna och informera om till exempel väg- och trottoararbeten.

Vikten av sammanhängande stråk och tomma lokaler är en utmaning tillsammans med det faktum att det bor för få människor i city, för att utgöra ett tillräckligt stort underlag för det befintliga antalet butiker. Historisk sett har folk rest in till stan för att handla. I dag är utgörs kundunderlaget i högre grad av turister (dag och helg) och boende samt de som arbetar i stan.

På frågan om man tycker det vore intressant med handelskvällar får man jakande svar. Dock har man inte råd att anlita personal utöver vanliga öppettider. Man tycker det låter intressant med aktiviteter som till exempel en citymarknad, opera, dans eller annat – och att kunna sälja varor utanför sin butik. Det senare kräver dock ökad bemanning för att förhindra stölder. Huruvida det är Handelskvällar eller andra aktiviteter, är inte så viktigt. Man trycker mera på att det behövs aktiviteter för att skapa liv och rörelse. Man tycker även att det vore bra med gratis parkering och kollektivtrafik.

3.4. INTERVJU OCH WORKSHOP MED CITYFÖRENINGAR

De utmaningar som handlarna pekar på, bekräftas av föreningarna, som dessutom trycker på vikten av att arbeta med utveckling av digitalt kompatibla affärsmodeller. Kompetensutveckling och till exempel en digital tvilling, där man kan shoppa i stadens butiker, beställa hem mat och dylikt via en e-handels portal. Dessutom behöver man erkänna och anpassa stadens erbjudande till det faktum att yngre människor är mer medvetna om hur överdriven konsumtion påverkar miljön.

Cityföreningarna är överens om att "det bör hända något". Exakt vad som ska hända råder det dock delade meningar om. Man har sedan tidigare erfart att butikerna inte orkar eller har resurser till att engagera sig i alltför frekventa handelsaktiviteter. Se punkt 3.6.

Överlag delar aktörerna dock bilden av att en strategi först kan tas fram när coronapandemin är under kontroll. Alla framhäver vikten av att en eventuell plan för frekventa handelsdagar i city bör tas fram av den etablerade samverkansplattform Göteborg Cityshopping som projektleds av Göteborg & Co.

3.5. INTERVJU MED FASTIGHETSBRANSCHEN

Den grundläggande idé presenterades för dem och initiativet ses som en välkommen, konkret aktivitet att samlas kring för att skapa intresse och flöden till city. Konceptet

skulle kunna utvecklas under hösten och lanseras post-corona. De tror på att olika sorters aktiviteter kan dra folk till city och gillar idén om att låta till exempel stadens kulturella scener visa upp sig på gator och torg genom att tillhandahålla det offentliga rummet. De kan vara inställt på att vara medfinansierare, men pekar också på att de redan bidrar till Göteborgs Cityshopping och cityföreningarna och att man även bör ta med denna aktivitet i sammanhangen.

3.6. LÄRDOMAR FRÅN TIDIGARE

Fram till och med 2018 genomfördes årligen Shoppingdays under en helg. Detta lades ner eftersom resultatet inte stod i proportion till insatserna. Handlarna mäktade inte med att göra något i samband med aktiviteten. I utvärderingen 2018 framhävs det även att det var dåligt väder under den aktuella helgen, vilket påverkade antalet besökare. Vädret är en betydande faktor när det gäller valet att handla i city eller i shoppingcenter utanför stan.

3.7. TENDENSER

Den tillgängliga "handelsplatsen" för varje enskild person har aldrig varit större än i dag. Med några få klick på mobilen kan vi jämföra priser och handla från i stort sett hela världen.

Sällanköpsvaruhandeln har en helt annan spelplan i dag än för bara fem år sedan. Den ändrade spelplanen har betydelse för möjligheterna att i längden behålla försäljning och arbetstillfällen i Sverige. För detaljhandeln som helhet kan det handla om att drygt var tredje krona (36 procent) kommer att omsättas av e-handelsplattformar år 2030. Antalet butiker har blivit färre under många år och denna trend bedöms fortsätta. Fram till 2030 bedöms att minskning av antalet butiker kommer att ligga på mellan 20 och 35 procent. (Källa: "Läget i handeln 2019, Svensk Handel")

Yngre konsumenter är miljömedvetna och lägger vikt vid hållbar konsumtion. Cirkulära affärsmodeller implementeras i fler och fler branscher och kommer också att bli aktuellt inom handel.

4. Pågående aktiviteter för att stödja utvecklingen av City

Göteborgs Stads lotsfunktion på BRG är ständigt involverad i olika frågor som främjar näringslivsutvecklingen i city. Det pågår dessutom flera initiativ för att skapa ett levande centrum. Exempelen som vi har beaktat i detta arbete är:

4.1. STÖDÅTGÄRDER UNDER CORONAPANDEMIN

Göteborgs Stad antog snabbt en rad stödåtgärder till företagare under coronapandemin.

4.2. GOT POWER

Göteborg och Co har tagit initiativ till att samla en grupp aktörer från besöksnäringen, där även BRG ingår. Ett av syften med initiativet är att fylla hösten 2020 med aktiviteter.

4.3. URBAN FUTURE LAB

Göteborg & Co har genomfört en förstudie med syftet att ta fram en långsiktig plan för perioden fram till 2030 för utveckling av city. Arbetet har resulterat i en Vinnova-ansökan om stöd till ett pilotprojekt.

4.4. FLERA LADDNINGSTATIONER I CITY

Göteborg Energi ser just nu på möjligheten för att leda en insats tillsammans med HIGAB, Parkering Göteborg och andra kommunala aktörer för att under hösten 2020 bygga ut fler laddstationer på attraktiva p-platser i centrala Göteborg.

4.5. GÖTEBORGSREGIONENS KOMPETENSRÅD

Handel och besöksnäring är två områden som ingår i det omfattande kompetensomställningsarbete som har lanserats av Göteborgsregionens Kommunalförbund. Branschråd är etablerade och man har kartlagt behovet av utbildning och arbetet pågår fortlöpande. Insikter från denna utredning ingår i arbetet och vice versa.

5. Slutsatser

De underliggande problem som låg till grund för uppdraget har förstärkts under coronakrisen och därmed ändrat förutsättningarna för ett framgångsrikt genomförande av handelskvällar. Alla berörda aktörer är positiva till initiativet, att det behöver hända något, men känner sig inte övertygade om att handelskvällar nödvändigtvis är rätt aktivitet.

Det blev tidigt i vår utredning tydligt att det skulle vara mera attraktivt att genomföra handelsdag~~ar~~ i stället för handelskvällar. Det skulle även kunna driva mera trafik till hotell och restauranger samt kulturella aktiviteter. För närvarande känns det dock inte lämpligt att satsa på att attrahera många människor till city så länge vi inte vet hur coronapandemin utvecklar sig.

Genomförandet av handelskvällar/-dagar kräver, utöver finansiering av projektledning och marknadsföring, också samverkan mellan kommersiella aktörer, cityföreningar och inom Göteborgs Stad. Den etablerade samverkansplattform Cityshopping bör vara navet i genomförandet. Helt avgörande för att lyckas är engagemang från de kommersiella aktörerna, vilket även inkluderar fastighetsägarna.

Göteborgs Stad, genom BRG och Göteborg & Co, kan bidra till att skapa förutsättningar för att accelerera ekonomin i city, men det finns okända faktorer som är svåra att bedöma så länge som pandemin pågår.

Butikernas unika utformning och erbjudande, stadsmiljön och fastighetsägarnas portfoliostrategi spelar tillsammans en central roll för utvecklingen av city. Under arbetet har vi dock kunnat konstatera att vi behöver veta mer om konsumentbeteendet för att kunna utveckla bästa möjliga

erbjudande till boende och besökare. Vi kommer därför att genomföra en kvalitativ studie som syftar till att få en bild av vad som kan locka folk till Göteborgs centrum. Resultatet förväntas att bli klart i början av oktober 2020 och därefter kan man lägga upp en strategi och plan för aktiviteter i city.

Avslutningsvis ska det nämnas att handelsdagar kan skapa liv och rörelse, men det löser inte den underliggande problematiken som kräver en djupare plan för utveckling av stadskärnan och stöd till näringslivet i omställningen till cirkulära och digitalt kompatibla affärsmodeller.

6. Nästa steg

- Genomföra kvalitativa konsumentstudier under september 2020 med syftet att få en bild av vad som kan locka besökare från hela regionen till centrala Göteborg.
- Lämna över uppdraget att utveckla koncept, marknadsförings- och handlingsplan till samverkansplattformen Göteborg Cityshopping.
- Informera de kommersiella aktörerna i city om de företagsutvecklande program som finns på Business Region Göteborg

Utredning av Handelskvällar

14 augusti 2020

Innehållsförteckning

1. UPPDRAG	3
2. METOD.....	3
2.1. Avgränsning	3
2.2. Samverkansplattformar	3
2.2.1. Citysamverkan	3
2.2.2. Göteborg Cityshopping	4
2.2.3. Samordning inom staden och regionen	4
2.3. Research.....	4
2.3.1. Intervju med detaljhandlare och fältresearch	4
2.3.2. Intervju och workshops med cityföreningar och Citysamverkan.....	4
2.3.3. Intervju med fastighetsägare.....	4
2.3.4. Lärdomar från tidigare.....	5
2.3.5. Desk research	5
3. NULÄGE OCH TENDENSER	5
3.1. Omsättning och antal anställda.....	5
3.2. Coronapandemins påverkan.....	5
3.2.1. Webinarium HUI och Fastighetsägarna	6
3.3. Intervju med Detaljhandlare	7
3.4. Intervju och workshop med cityföreningar	7
3.5. Intervju med fastighetsbranchen	8
3.6. Lärdomar från tidigare.....	9
3.7. Tendenser.....	9
3.8. Analysbehov.....	9
4. PÅGÅENDE AKTIVITETER FÖR ATT STÖDJA UTVECKLINGEN AV CITY	9
4.1. Stödåtgärder under Coronapandemin	9
4.2. GOT Power	10
4.3. Urban future lab	10
4.4. Flera laddningsstationer i city	10
4.5. Göteborgsregionens Kompetensråd	11
5. SLUTSATSER	11
6. NÄSTA STEG	12

1. Uppdrag

De senaste åren har handlare i innerstaden tampats med olika problem. I syfte att främja en livskraftig och trygg stad, även på kort sikt, ska det utredas vilka åtgärder staden kan bistå med för att främja en vitaliserad handel och ett ökat nyttjande av kulturinstitutionerna samt vad som efterfrågas av näringsidkare i staden.

I Göteborgs Stads budget för 2020 ges BRG i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder och intressenter, utreda möjligheterna att på vecko- eller månadsbasis arrangera en gemensam handelskväll för att främja cityhandel, ökat kulturellt nyttjande och få fler besökare i stadskärnan.

Uppdraget formulerades innan coronapandemins omfattning var känt i Sverige.

2. Metod

Uppdraget prioriterade inledningsvis en dialog med handlarna och deras företagsorganisationer, cityföreningarna, för att få en bild av nuläget. Dessutom har Citysamverkan, Göteborg & Co och Göteborgs Stads lotsfunktion, som har stor erfarenhet på området, varit nära samarbetspartners under arbetet. Coronapandemin har på flera sätt präglat genomförandet av uppdraget. Även situationen för de kommersiella aktörerna har påverkats avsevärt vilket gjort att förutsättningarna för personliga möten har begränsats.

Uppdraget inleddes med besök på centrala shoppingstråk och i butiker, där det fördes individuella samtal med ett antal ägare/ledande medarbetare. Samtidigt fördes dialog med cityföreningarna för att etablera samarbetet och ta del av deras kunskap och idéer till hur vi kan främja handeln i centrala Göteborg.

Därefter togs ett förslag fram som diskuterades med cityföreningarna och fastighetsägarna i city. I takt med att lösningen växte fram, utökades dialogen till också att inkludera andra aktörer, som till exempel Trafikkontoret, Västtrafik och Göteborg Energi.

2.1. AVGRÄNSNING

Uppdraget avgränsas till att utreda förutsättningarna för att genomföra handelskvällar eller liknande aktiviteter som kan främja cityhandeln, öka den kulturella konsumtionen och få flera besökare till stadskärnan samt komma med förslag till hur detta kan genomföras.

2.2. SAMVERKANSPLATTFORMAR

2.2.1. Citysamverkan

Strategisk samverkan och dialog med stadens politiker och tjänstepersoner och lokala näringslivet sker genom Göteborg Citysamverkan. Medlemmarna i Citysamverkan är Göteborgs Stad, Avenyn Paradgatan, Innerstaden Göteborg och Nordstans Samfällighet. Göteborgs Stad genom Trafikkontoret finansierar det strategiska arbetet i Citysamverkan tillsammans med Centrumorganisationerna.

2.2.2. Göteborg Cityshopping

Det finns en etablerad samverkansplattform kallad Göteborg Cityshopping som projektleds av Göteborg & Co. Man arbetar utifrån en marknadsföringsplan som tas fram av en arbetsgrupp och förankrat i styrgruppen för Göteborg Cityshopping. Samarbetet är organiserat med en styrgrupp och arbetsgrupp som projektledaren samarbetar med. Höststaden och julstaden koordineras med denna grupp.

2.2.3. Samordning inom staden och regionen

Utredningen är framtagit i nära samarbete med Göteborg & Co. och Henrik Olsson, Göteborgs Citysamverkan. Initiativet ska samordnas med pågående GOT Power hos Göteborg & Co. Dialog har förts med Trafikkontoret, Västtrafik och Göteborgs Energi. Göteborgs Stads lotsfunktion är samordnande med Göteborgs Stads förvaltningar och bolag.

2.3. RESEARCH

Givet de begränsningar som har uppstått i samband med coronapandemin, har researchen delvis genomförts i digitala möten.

2.3.1. Intervju med detaljhandlare och fältresearch

Uppdraget inleddes med besök på centrala shoppingstråk och i butiker, där ett tiotal butiksägare/ledande medarbetare intervjuades. Bland dessa Nilsson Sko, Wolford, Masai, Stefanell, Ströms och Engelska tapetmagasinet. Intervjuerna genomfördes i ett informellt samtal med syftet att förstå de handlandes behov och ta del av deras idéer. Citystråken besöktes för att få en bild av klustrar och sammanhängande stråk samt tillgängligheten.

2.3.2. Intervju och workshops med cityföreningar och Citysamverkan

Individuella intervjuer genomfördes med aktörerna i cityföreningarna Innerstan, Avenyföreningen och Nordstan samt citysamordnar Henrik Olsson. Även dessa genomfördes i ett informellt samtal med syftet att förstå behoven och ta del av deras idéer.

Två workshops har genomförts med denna grupp. På den första identifierades möjligheter och förutsättningar för genomförandet av handelskvällar. På den andra diskuterades ett specifikt förslag till struktur för genomförandet.

2.3.3. Intervju med fastighetsägare

Representanter från Fastighetsägarna (GFR), Vasakronan, Balder, Wallenstam och Hufvudstaden har intervjuats i samlad grupp. Den grundläggande idé presenterades för dem och man diskuterade möjligheter till finansiering.

2.3.4. Lärdomar från tidigare

Genom projektledaren för Göteborgs Cityshopping (Sara Källqvist, Göteborg & Co.) har vi tagit del av erfarenheter från tidigare aktiviteter som till exempel Shopping Days.

2.3.5. Desk research

Rapporter från Svensk Handel, City Index (HUI/Fastighetsägarna), Webinarier och artiklar i nationella och internationella medier kring utveckling av stadskärnor och detaljhandelsutveckling.

3. Nuläge och tendenser

3.1. OMSÄTTNING OCH ANTAL ANSTÄLLDA

Omsättning 2018 i stadskärnan: SEK 16 miljarder, varav detaljhandeln utgör 9,7 miljarder. En ökning sedan 2017 på 1,4% totalt och 1,3% för detaljhandeln.

Antalet verksamheter har ökat från 1444 i 2017 till 1525 i 2018. Största tillväxten har skett bland restauranger och kommersiell service (biografer, fitness, frisörer med mera)

Antalet anställda under 2018 var 10.788, varav 4.396 inom detaljhandel. En ökning från 2017 på totalt 2,3% och 1,5% för detaljhandeln.

Dagbefolkning (bor, arbetar och pendlar in) i stadskärnan 2018: 73 075

Nattbefolkning (bor, arbetar och pendlar ut) i stadskärnan 2018: 27 099

Källa: Cityindex 2018, HUI.

Cityindex för 2019 och Q1-2, 2020 förväntas vara klar i oktober 2020. BRG bidrar till framtagningen av denna rapport.

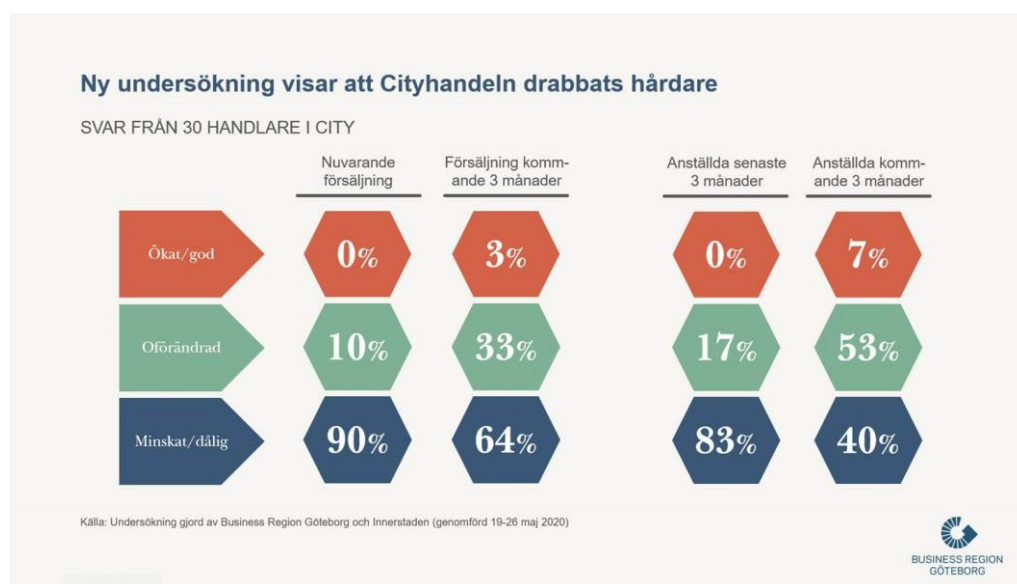
3.2. CORONAPANDEMINS PÅVERKAN

På grund av coronapandemin förändras förutsättningarna för genomförandet av handelskvällar från vecka till vecka. Antalet passager i innerstan har reducerats med 33% i förhållande till perioden januari-juli 2019 (*källa: Innerstan*) och upp mot 15 företag är försatt i konkurs eller rekonstruktion – per den 1 juni 2020 (*källa Innerstaden*). Dessutom har en rad butiker valt att lägga ner. Hårdast drabbat är området kring Korsgatan och Kungsgatan mitt i de centrala shoppingstråken.

Det bedöms att en stor del av de som vanligtvis arbetar i city, har arbetat hemma under våren. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att de som har möjlighet att arbeta hemma fortsätter med det även under hösten

Samtidigt är hela besöksnäringen hårt drabbad med en månatlig omsättningsförlust på upp till 85 % i förhållande till 2019 (källa: Besöksnäringsskollen 3 augusti 2020, Göteborg & Co).

En konjunkturundersökning som BRG har genomfört i samarbete med cityföreningen Innerstaden i slutet av maj 2020, pekar på att majoriteten har upplevt omsättningsnedgångar och att 2/3 förväntar sig fortsatta nedgångar i omsättningen de kommande 3 månaderna – juni-augusti. (Figur 3.2)

Figur 3.2 Konjunkturundersökning BRG, maj 2020

Flera butiker och restauranger har ställt om och erbjuder hemkörning. Ett exempel är initiativet Håll-Göteborg-Igång som erbjuder olika paket med mat, böcker, ljus etcetera som kan hämtas upp eller köras hem.

Offentliga tillställningar och allmänna sammankomster med över 50 deltagare är förbjudna även under sommaren vilket betyder att event och konferenser, som vanligtvis drar mycket folk till city, är inställda. Att Liseberg inte öppnar i sommar är ytterligare en faktor som påverkar antalet besökare i city. Situationen bedöms löpande och förbudet kan komma att kvarstå i höst och början av vintern.

3.2.1. Webinarium HUI och Fastighetsägarna

HUI och Fastighetsägarna lyfter i ett webinarium om coronapandemins påverkan på Stads kärnor 29 maj 2020, fram följande insikter:

- Stads kärnor har stor exponering mot branscher som går sämre (T.ex. kläder och sko)
- De branscher som går bra finns till stor del utanför stads kärnan (T.ex. Dagligvaruhandel, elektronik, byggmarknader och sport)
- E-handel i stort har ökat (+44% i april)
- Stads kärnan saknar den trafik av människor som evenemangen vanligtvis för med sig

- Stads kärnor med parkering är "Vinnare" medan städer som bygger på kollektivtrafik är "Förlorare" (Stockholm -80%, Malmö -ca. 55% och Nordstan - 57-59% Källa DI)
- Butiksunderlaget är relativt/ningen för stort i förhållande till antalet boende i centrala Göteborg, vilket blir tydligt när flera arbetar hemma och handlar lokalt där de bor. Man ser därför ökad handel i kranskommuner.
- Utvecklingen pekar emot att vi kommer att gå från handelscenter till upplevelsescenter
- Många stads kärnor måste tänka om med handelsstråken. Koncentrera och klustra ihop

3.3. INTERVJU MED DETALJHANDLARE

Konsekvenserna av coronapandemin har självklart tagit upp mycket plats i dessa intervjuer. Se punkt 3.2.

Det som man överlag pekar på är tillgängligheten – parkeringsplatser och skyltning så man kan hitta med bil under ombyggnaden av Göteborg. Respekten för handlarnas verksamheter tas också upp. Göteborgs Stad kan bli bättre på att samordna och informera om till exempel väg- och trottoarbeten.

Vikten av sammanhängande stråk och tomma lokaler är en utmaning tillsammans med det faktum att det bor för få människor i city, för att utgöra ett tillräckligt stort underlag för det befintliga antalet butiker. Historisk sett har folk rest in till stan för att handla. I dag utgörs kundunderlaget i högre grad av turister (dag och helg) och boende samt de som arbetar i stan.

På frågan om man tycker det vore intressant med Handelskvällar får man jakande svar. Dock har man inte råd att anlita personal utöver vanliga öppettider. Man tycker det låter intressant med aktiviteter som till exempel en citymarknad, opera, dans eller annat – och att kunna sälja varor utanför sin butik. Det senare kräver dock ökad bemanning för att förhindra stölder. Huruvida det är handelskvällar eller andra aktiviteter, är inte så viktigt, man trycker mera på att det behövs aktiviteter för att skapa liv och rörelse. Man tycker även att det vore bra med gratis parkering och kollektivtrafik.

3.4. INTERVJU OCH WORKSHOP MED CITYFÖRENINGAR

De utmaningar som handlarna pekar på, bekräftas av föreningarna, som dessutom trycker på vikten av att arbeta med utveckling av digitalt kompatibla affärsmodeller. Kompetensutveckling och till exempel en digital tvilling, där man kan shoppa i stadens butiker, beställa hem mat och dylikt via en e-handels portal. Dessutom behöver man erkänna och anpassa stadens erbjudande till det faktum att yngre människor är mer medvetna om hur överdriven konsumtion påverkar miljön.

Man känner överlag att timingen inte är rätt för att arrangera Handelskvällar som ska driva många besökare till City men tycker dock att de är bra att skapa aktiviteter när läget blir mera normalt. Man har sedan tidigare erfarit att butikerna inte orkar eller har resurser till att engagera sig i frekventa handelsaktiviteter. Se pkt.3.6

På första workshop definierades vad som skulle krävas för att genomföra Handelskvällar enligt definitionen i bilaga 1.6.2:

- Överordnat ansvar bör läggas hos Göteborg Cityshopping med Göteborg & Co. som operativ ansvarig för marknadsföring och samordning med övriga destinationsaktiviteter
- Tillföra operativ projektledning som komplement till nuvarande projektledning inom Göteborg Cityshopping.
- Intensiv marknadsföring för att etablera konceptet
- Finansiering av projektledning och marknadsföring
- Engagemang och samverkan mellan kommersiella och kulturella aktörer samt cityföreningarna och Göteborgs Stad
- Göra det enkelt för aktörerna att engagera sig
- Gratis parkering och kollektivtrafik samt gratis exponering av varor utanför butiken

På den andra workshopen diskuterades huruvida man tror på idén att genomföra handelskvällar enligt strukturen i bilaga 1.6.3:

- Vi tror på att vi måste göra något som håller verksamheterna levande och som skapar framtidstro, men vi tror dock inte på att genomföra handelskvällar/dagar under hösten.
- Om ett sådant koncept ska etableras ska det ske utifrån en efterfråga och grundlig konsumentanalys
- I nuläget handlar mycket om stödet som företagen behöver kring personal och hyror.
- Är evenemang rätt? Tänk hellre stadsrum, utbud, miljö, stråk, mer långsiktiga upplevelser.

Cityföreningarna är överens om att "det bör hända något". Exakt vad som ska hända råder det dock delade meningar om. Man har sedan tidigare erfarit att butikerna inte orkar eller har resurser till att engagera sig i alltför frekventa handelsaktiviteter. Se punkt 3.6.

Överlag delar aktörerna dock bilden av att en strategi först kan tas fram när coronapandemin är under kontroll. Alla framhäver vikten av att en eventuell plan för frekventa handelsdagar i city bör tas fram av den etablerade samverkansplattform Göteborg Cityshopping som projektleds av Göteborg & Co.

3.5. INTERVJU MED FASTIGHETSBRANCHEN

Den grundläggande idé som presenterades för dem och initiativet ses som en välkommen, konkret aktivitet att samlas kring för att skapa intresse och flöden till city. Konceptet skulle kunna utvecklas under hösten och lanseras post-corona. De tror på att olika sorters aktiviteter kan dra folk till city och gillar idén om att låta till exempel stadens kulturella scener visa upp sig på gator och torg genom att tillhandahålla det offentliga rummet. De kan vara inställt på att vara medfinansiärer, men pekar också på att de redan bidrar till Göteborgs Cityshopping och cityföreningarna och att man även bör ta med denna aktivitet i sammanhangen.

3.6. LÄRDOMAR FRÅN TIDIGARE

Fram till och med 2018 genomfördes årligen Shoppingdays under en helg. Detta lades ner eftersom resultatet inte stod i proportion till insatserna. Handlarna mäktade inte med att göra något i samband med aktiviteten. I utvärderingen 2018 framhävs det även att det var dåligt väder under den aktuella helgen, vilket påverkade antalet besökare. Vädret är en betydande faktor när det gäller valet att handla i city eller i shoppingcenter utanför stan.

3.7. TENDENSER

Den tillgängliga "handelsplatsen" för varje enskild person har aldrig varit större än i dag. Med några få klick på mobilen kan vi jämföra priser och handla från i stort sett hela världen.

Sällanköpsvaruhandeln har en helt annan spelplan i dag än för bara fem år sedan. Den ändrade spelplanen har betydelse för möjligheterna att i längden behålla försäljning och arbetstillfällen i Sverige. För detaljhandeln som helhet kan det handla om att drygt var tredje krona (36 procent) kommer att omsättas av e-handelsplattformar år 2030. Antalet butiker har blivit färre under många år och denna trend bedöms fortsätta. Fram till 2030 bedöms att minskning av antalet butiker kommer att ligga på mellan 20 och 35 procent. (Källa: "Läget i handeln 2019, Svensk Handel")

Yngre konsumenter är miljömedvetna och lägger vikt vid hållbar konsumtion. Cirkulära affärsmodeller implementeras i fler och fler branscher och kommer också att bli aktuellt inom handel.

3.8. ANALYSBEHOV

BRG och Göteborg och Co. är överens om att vi, för att kunna sätta in rätt åtgärder, behöver förstå vad som skulle kunna locka besökare till City post-corona. Vi planerar därför att genomföra en serie kvalitativa analyser under tidig höst. Resultatet förväntas klart i oktober 2020.

4. Pågående aktiviteter för att stödja utvecklingen av City

Göteborgs Stads lotsfunktion på BRG är ständigt involverad i olika frågor som främjar näringslivsutvecklingen i city. Det pågår dessutom flera initiativ för att skapa ett levande centrum. Exempelen som vi har beaktat i detta arbete är:

4.1. STÖDÅTGÄRDER UNDER CORONAPANDEMIN

Göteborgs Stad antog snabbt en rad stödåtgärder till företagare under coronapandemin.

1. Förlängd betalningstid för tillsynsavgifter för alkohol
2. Anstånd med betalning av bygglov-, tillsyns- eller tillståndsavgift
3. Anstånd med betalning av livsmedelskontroll och miljötillsyn

4. Anstånd med betalning av VA och sophantering
5. Anstånd med betalning av markupplåtelser av offentlig plats
6. Tillfällig reducering av vissa avgifter för upplåtelse av offentlig plats
7. Tidigarelagda tillstånd för uteserveringar
8. Prioritera verksamhetskritiska tillstånds- och tillsynsärenden
9. Utökad rådgivning till företag
10. Hyresbetalningar lokaler
11. Ökad framkomlighet och sänkta avgifter
12. Parkera för halva priset

4.2. GOT POWER

Göteborg och Company har tagit initiativ till att samla en grupp aktörer från besöksnäringen, där även BRG ingår. Ulrika Ramstedt är projektledare och beskriver projektet såhär:

Det är ett flytande forum i syfte att göra verkstad utifrån de behov som adresseras i befintliga strukturer och sammanhang, och där formering sker utifrån frågeställningens art.

I dagsläget är följande punkter högst prioriterade:

- Formulera samlad beskrivning av besöksnäringens betydelse
- Fylla hösten 2020 med aktiviteter
- Kompetens- och medarbetarförsörjning för hösten 2020 (här sam-opererar GR, Visita, HRF, kompetensrådet med flera)
- Mer samlad struktur för hur näringen adresserar sina behov och önskemål gentemot staden, samt hur staden kan bli mer kommunikativ tillbaka till dem som påverkas av beslut, och att hitta smarta sätt att stärka företagsklimatet i besöksnäringen

Nästa action på "GOT Power" är en gemensam uppstartsworkshop mellan intressenter för att hitta former för snabbt förverkligande.

4.3. URBAN FUTURE LAB

Göteborg & Co har genomfört en förstudie med syftet att ta fram en långsiktig plan för perioden fram till 2030 för utveckling av city. Arbetet har resulterat i en Vinnova-ansökan om stöd till ett pilotprojekt.

Målet är att genom ett pilotprojekt för Urban Future Lab att utveckla och implementera ett innovativt koncept för fysiska och digitala mötesplatser post-corona där nya idéer, produkter, tjänster, koncept och upplevelser visas upp för göteborgare och turister.

4.4. FLERA LADDNINGSTATIONER I CITY

Göteborg Energi ser just nu på möjligheten för att leda en insats tillsammans med HIGAB, Parkering Göteborg och andra kommunala aktörer för att under höst 2020 bygga ut fler laddningsstationer på attraktiva p-platser i centrala Göteborg.

- Engagemanget innebär att Göteborg Energi investerar mellan 9-35 mkr själva eller företrädesvis tillsammans med andra bolag och förvaltningar i staden
- Satsningen bidrar och underlättar för besökare till destinations- och -evenemangsverksamhet, handel, hotell- och restaurangverksamhet i staden att få ökad tillgång till laddning och parkering
- Göteborgs mål att vara en ledande stad inom fordonsindustri och elektrifiering förstärks
- Externt siktar projektgruppen på att driva detta tillsammans med främst HIGAB, Parkering Göteborg, Liseberg och andra kommunala aktörer
- För att återstarta Göteborg efter pandemin möjliggör projektet även ett positivt engagemang för staden som har ett stort kommunikativt och varumärkesbyggande värde för destinationsorten Göteborg

4.5. GÖTEBORGSREGIONENS KOMPETENSRÅD

Handel och besöksnäring är två områden som ingår i det omfattande kompetensomställningsarbete som har lanserats av Göteborgsregionens Kommunalförbund. Branschråd är etablerade och man har kartlagt behovet av utbildning och arbetet pågår fortlöpande. Insikter från denna utredning ingår i arbetet och vice versa.

5. Slutsatser

De underliggande problem som låg till grund för uppdraget har förstärkts under coronapandemin och därmed ändrat förutsättningarna för ett framgångsrikt genomförande av handelskvällar.

Alla berörda aktörer är positiva till initiativet, att det behöver hända något, men känner sig inte övertygade om att handelskvällar nödvändigtvis är rätt aktivitet.

Det blev tidigt i vår utredning tydligt att det skulle vara mera attraktivt att genomföra Handelsdagar i stället för Handelskvällar. Det skulle även kunna driva mera trafik till hotell och restauranger samt kulturella aktiviteter. För närvarande känns det dock inte lämpligt att satsa på att attrahera många människor till city så länge vi inte vet hur Corona pandemin utvecklar sig.

Genomförandet av handelskvällar/-dagar kräver, utöver finansiering av projektledning och marknadsföring, också samverkan mellan kommersiella aktörer, cityföreningar och inom Göteborgs Stad. Den etablerade samverkansplattform Cityshopping bör vara navet i genomförandet. Helt avgörande för att lyckas är engagemang från de kommersiella aktörerna, vilket även inkluderar fastighetsägarna.

Göteborgs Stad, genom BRG och Göteborg & Co, kan bidra till att skapa förutsättningar för att accelerera ekonomin i city, men det finns okända faktorer som är svåra att bedöma så länge som pandemin pågår.

Butikernas unika utformning och erbjudande, stadsmiljön och fastighetsägarnas portfoliostrategi spelar tillsammans en central roll för utvecklingen av city. Under arbetet har vi kunnat konstatera att vi behöver veta mer om konsumentbeteendet för att kunna utveckla bästa möjliga erbjudande till boende och besökare. Vi kommer därför att genomföra en kvalitativ studie som syftar till att få en bild av vad som kan locka folk till Göteborgs centrum. Resultatet förväntas att

bli klart i början av oktober 2020 och därefter kan man lägga upp en strategi och plan för aktiviteter i city.

Avslutningsvis ska det nämnas att handelsdagar kan skapa liv och rörelse, men det löser inte den underliggande problematiken som kräver en djupare plan för utveckling av stadskärnan och stöd till näringslivet i omställningen till cirkulära och digitalt kompatibla affärsmodeller.

6. Nästa steg

- Genomföra kvalitativa konsumentstudier under september 2020 med syftet att få en bild av vad som kan locka besökare från hela regionen till centrala Göteborg.
- Lämna över uppdraget att utveckla koncept, marknadsförings- och handlingsplan till samverkansplattformen Göteborg Cityshopping.
- Informera de kommersiella aktörerna i city om de företagsutvecklande program som finns på Business Region Göteborg.

Handelsdagar

Skiss på grundläggande struktur

Vad:

Handelsdagar är ett överordnad format som kan fyllas med olika teman och aktiviteter. Den återkommer frekvent och engagerar hela city. Butiker, hotell, restauranger, caféer, konst och kultur etcetera

Plats:

Göteborg city – Nordstan, Innerstan, Haga, Avenyn med tillhörande kvarter

Syfte:

Skapa ett levande och attraktivt city för boende och besökande samt skapa en attraktiv handelsplats för näringsdrivande; butiker, restauranger, biografier, teater, museum, musikscener och fastighetsägare med flera.

Hur ofta:

En gång i månaden på "lönelördagar" eller annan lördag

Karakteristika:

- "Feststämning" – alla man ur huse
- Det händer saker på gator och torg – butikerna har även exponeringar utomhus
- Generösa erbjudanden och pröva på - bara i dag...
- Museer, Biografier och kulturscener är en del av erbjudandet
- Det är enkelt att överblicka alla möjligheter och det kanske finns dagspass/helgpass...

Målgrupp:

- Boende i city
- Dagsturister (Tar sig in till City från Göteborg, Halland och Västra Götaland)
- Turister (som bor på hotell, camping, AirBnB etc.)
- Olika ålderssegment – varför inte tänka 3G?....

Detta vill vi att målgruppen ska veta, känna, göra

Veta:

Varje "lönelördag" är det handelsdagar och massor håll i gång i Göteborg City

Känna:

- Jag blir nyfiken vill gå/åka dit
- Kul – något för oss alla i familjen/vänkretsen
- Vilken härlig stad och vilka möjligheter
- Välkommen och väl omhändertagen

Göra:

- Gå/åka till Göteborg City
- Strosa, handla, umgås, äta, dricka, dansa, uppleva
- Boka övernattnig och ta en mys helg i Göteborg (även om man bor i Lerum eller Trollhättan)
- Kombinera med en tur i operan, konserthuset, teater eller på musikklubb
- Besöka museer och gallerier i city

Avdelning/funktion Ledning	Dokumenttyp Tjänsteutlåtande
Datum - Upprättad 2020-08-17	Handläggare, namn och e-post: Patrik Andersson, patrik.andersson@businessregion.se

Tjänsteutlåtande

1. Styrelseutskott för ägarstyrning i minoritetsägda bolag

1.1. FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen i Business Region Göteborg föreslås besluta:

1. att fastställa instruktion för styrelseutskott för ägarstyrning i minoritetsägda bolag
2. att utse A och B att jämte styrelseordförande och VD ingå i styrelseutskott

1.2. SAMMANFATTNING

BRG har sedan slutet av 90-talet varit delägare i andra bolag som har som syfte att bidra till näringslivsutvecklingen i Göteborg och Göteborgsregionen. Inför 2015 fick BRG ett större ansvar med fler delägda och ett helägt bolag (fusionerades 2015). Kommunfullmäktige tillstyrkte 2016-11-10 formerna för ägarstyrning. Under perioden fram till nu har BRG tillsammans med de övriga delägarna arbetat betydligt mer med ägarstyrningen i bolagen företrätt av styrelseordförande och VD i enlighet med beslutad modell för ägarstyrning i minoritetsägda bolag.

Styrelsen i BRG beslutade 2020-06-15 att utse ett utskott till styrelsen för att förbereda ärenden som rör ägarstyrningen i minoritetsägda bolag om max fyra personer, inklusive styrelseordförande och VD, som sammanträder vid behov. VD fick i uppdrag att återkomma för beslut med förslag på instruktion.

1.3. BEDÖMNING UR EKONOMISK, EKOLOGISK OCH SOCIAL DIMENSION

Inga särskilda aspekter på ärendet utifrån dessa dimensioner.

1.4. BILAGOR

1.4.1. Instruktion styrelseutskott för ägarstyrning i minoritetsägda bolag

Bilaga 1.4.1

Instruktion styrelseutskott för ägarstyrning i minoritetsägda bolag för Business Region Göteborg AB

1. ALLMÄNT

Styrelsens övergripande ansvar kan inte delegeras. Styrelsen har däremot beslutat om att tillsätta ett utskott som följer upp, bereder och utvärderar frågor som rör ägarstyrning i minoritetsägda bolag inför diskussioner och/eller beslut i styrelsen.

Följande instruktion för utskottet har fastställts av bolagets styrelse den 24 augusti 2020 och skall årligen ses över och revideras när så erfordras.

2. UTSKOTTETS ARBETSUPPGIFTER

Styrelseutskottet ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt;

- Ha en beredande och handläggande roll inför styrelsediskussioner och/eller beslut som rör ägarstyrning i minoritetsägda bolag
- Addera mervärde till diskussionerna utifrån ett näringslivsperspektiv och ett ägarstyrningsperspektiv.
- Hänvisa eventuella politiska ställningstagande till styrelsemötena
- Säkerställa att arbetet inte står i konflikt med principen om alla ledamöters lika och ömsesidigt solidariska ansvar för styrelsens arbete
- Utse en av ledamöterna att vara dess ordförande

3. BEHÖRIGHET

Utskottet skall i samband med utförandet av arbetet inte ha någon behörighet att fatta beslut, utan skall enbart förse styrelsen med sina rekommendationer och förslag så att styrelsen därefter kan fatta beslut.

4. UTSKOTTETS SAMMANSÄTTNING

Utskottet skall bestå av fyra personer inkluderande styrelseordförande och VD. Styrelsen utser övriga personer bland styrelseledamöterna.

5. MÖTEN

Utskottet sammanträder vid behov. Utskottets ordförande svarar för kallelse och dagordning till dessa möten. Minnesanteckningar skall föras vid varje möte och skickas ut till styrelsen.

6. RAPPORTERING

Utskottet skall efter varje möte rapportera till styrelsen avseende sitt arbete. I förekommande fall inför beslut i styrelsen skall utskottets rekommendationer samt förslag till åtgärder och beslut framgå i beslutsunderlaget. Vid mer omfattande frågor kan det vara lämpligt om utskottet föredrar ärendet för styrelsen.